

ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาการข้างเคียงจากผลิตภัณฑ์รักษาผิวในวัยรุ่น
จังหวัดนครปฐม

โดย
นางวลีลักษณ์ พริ้งพัฒนพงษ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเภสัชศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974 – 653 – 711 – 3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

FACTORS EFFECTING ADVERSE DRUG REACTION OF ACNE PREPARATION IN
TEENAGER IN NAKHON PATHOM PROVINCE

By

Waleeluck Prinkpatanapong
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF PHARMACY

Program of Consumer Protection in Public Health

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2002

ISBN 974 – 653 – 711 – 3

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการ
เกิดอาการข้างเคียงจากผลิตภัณฑ์รักษาสิวในวัยรุ่นจังหวัดนครปฐม” เสนอโดย นาง
วลีลักษณ์ พริ้งพัฒนพงษ์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จีราวรรณ คงคล้าย)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณิตา ภาณุจรัส

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ระพีพรรณ ฆลองสุข)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณิตา ภาณุจรัส)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นลินี พูลทรัพย์)

...../...../.....

K 41550052 : สาขาวิชาการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข

คำสำคัญ : ผลึกภัณฑ์รักษาสิว / อาการข้างเคียง / วัยรุ่น / สิว / ผลึกภัณฑ์ / พฤติกรรม / เครื่องสำอาง / การคุ้มครองผู้บริโภค

วลีสังเคราะห์ : ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาการข้างเคียงจากผลึกภัณฑ์รักษาสิวในวัยรุ่น

จังหวัดนครปฐม (FACTORS EFFECTING ADVERSE DRUG REACTION OF ACNE PREPARATION IN TEENAGER IN NAKHON PATHOM PROVINCE) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : ศศ. ดนิตา ภาณุจรต. 92 หน้า.

ISBN 974-653-711-3

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลึกภัณฑ์รักษาสิวในวัยรุ่นจังหวัดนครปฐม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีอายุระหว่าง 13 – 19 ปี และใช้ผลึกภัณฑ์รักษาสิวในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา จากการสุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 303 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 17 ปีและ 18 ปี มีจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 20.9 มีอายุเฉลี่ย 16.5 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.9 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 78.2 มีการศึกษาสูงสุด จบชั้นมัธยมศึกษา ร้อยละ 49.5 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา ร้อยละ 95.7 ไม่เคยมีประวัติการเป็นโรคมุมิแพ้ ร้อยละ 80.5 ไม่เคยมีประวัติการแพ้ยา ร้อยละ 89.1 และไม่เคยมีประวัติการแพ้อาหารทะเล แมลง หรือพืช ร้อยละ 86.8 ผลึกภัณฑ์รักษาสิวที่กลุ่มตัวอย่างนิยมเลือกใช้มากที่สุด มีจำนวนเท่ากับ 2 ผลึกภัณฑ์ ได้แก่ Ponds cream และ KA cream ร้อยละ 11.9 รองลงมา ได้แก่ Biore foam ร้อยละ 9.9 สารสำคัญในผลึกภัณฑ์เหล่านี้ส่วนใหญ่ออกฤทธิ์เป็น Emollient คือทำให้ผิวหนังนุ่ม เช่น วิตามินอี เป็นต้น และออกฤทธิ์เป็นสารระงับเชื้อ เช่น Triclocarban เป็นต้น จากสารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลึกภัณฑ์รักษาสิว สามารถแบ่งกลุ่มผลึกภัณฑ์รักษาสิวที่กลุ่มตัวอย่างใช้ได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ผลึกภัณฑ์ที่มีสารสำคัญเป็นยาและฉลากมีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์เพื่อรักษาสิว มีจำนวน 5 รายการ มีกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ ร้อยละ 5.6 ผลึกภัณฑ์ประเภทที่ 2 ได้แก่ ผลึกภัณฑ์ที่มีสารสำคัญเป็นเครื่องสำอางและฉลากมีรายละเอียดเกี่ยวกับการรักษาสิว มีจำนวน 24 รายการ มีกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ ร้อยละ 55.5 และผลึกภัณฑ์ประเภทที่ 3 ได้แก่ ผลึกภัณฑ์ที่มีสารสำคัญเป็นเครื่องสำอางและฉลากไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการรักษาสิว มีจำนวน 19 รายการ มีกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ ร้อยละ 38.6 และกลุ่มตัวอย่างนิยมซื้อผลึกภัณฑ์รักษาสิวจากร้านค้ามากที่สุด ร้อยละ 70.6 ในเรื่องการแสดงข้อความบนฉลากผลึกภัณฑ์รักษาสิวใน 4 ข้อแรก ได้แก่ ชื่อผลึกภัณฑ์ ประเภทหรือชนิดของผลึกภัณฑ์ ชื่อส่วนประกอบหรือสารสำคัญ และคำแนะนำหรือคำเตือนหรือวิธีใช้ มีการแสดงข้อความเป็นไปตามกฎหมายกำหนด ร้อยละ 100.0 ส่วนข้อความที่ไม่แสดงตามกฎหมายกำหนดคือ วัน เดือน ปีที่ผลิตหรือหมดอายุ และชื่อและที่ตั้งของผู้ผลิต พบว่ามีการแสดงเพียงร้อยละ 91.7 ในเรื่องการรับรู้กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ถูกต้องมากที่สุดในเรื่อง การแสดงชื่อผลึกภัณฑ์ และคำแนะนำหรือคำเตือนหรือวิธีใช้ ร้อยละ 100.0 กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ถูกต้องน้อยที่สุดในเรื่องการแสดงเครื่องหมาย อย. ในผลึกภัณฑ์เครื่องสำอาง ร้อยละ 22.0 ในด้านพฤติกรรมการใช้ผลึกภัณฑ์รักษาสิว พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ผลึกภัณฑ์รักษาสิวทางเฉพาะใบหน้า ร้อยละ 81.7 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับคะแนนพฤติกรรมเป็นระดับสูง คือ มีค่ามากกว่าค่าเฉลี่ย ร้อยละ 65.0 กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้ผลึกภัณฑ์ถูกต้องมากที่สุดในเรื่อง การอ่านฉลาก คำแนะนำหรือวิธีใช้ หรือข้อบ่งชี้ก่อนที่จะใช้ผลึกภัณฑ์ ร้อยละ 94.7 และกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้ผลึกภัณฑ์ถูกต้องน้อยที่สุดในเรื่อง การใช้ผลึกภัณฑ์ในขนาดที่เห็นว่าเหมาะสมมากกว่าขนาดที่กำหนดในฉลากแนะนำ ร้อยละ 33.3 ในด้านอัตราการเกิดอาการข้างเคียง พบกลุ่มตัวอย่างเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลึกภัณฑ์รักษาสิวอย่างน้อยหนึ่งอาการ ร้อยละ 64.0 ในด้านปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลึกภัณฑ์รักษาสิว พบว่า ระดับการศึกษา ประวัติการแพ้ยา สารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลึกภัณฑ์รักษาสิว และพฤติกรรมการใช้ผลึกภัณฑ์รักษาสิวในเรื่องบริเวณของร่างกายที่ใช้ผลึกภัณฑ์รักษาสิวมมีความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลึกภัณฑ์รักษาสิว

(p-value < 0.05)

สาขาวิชาการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์.....

K 41550052 : MAJOR : CONSUMER PROTECTION IN PUBLIC HEALTH

KEY WORD : ACNE PREPARATION / ADVERSE DRUG REACTION / TEENAGER / ACNE / PREPARATION /
BEHAVIOUR / COSMETIC / CONSUMER PROTECTION

WALEELUCK PRINKPATANAPONG : FACTORS EFFECTING ADVERSE DRUG REACTION OF
ACNE PREPARATION IN TEENAGER IN NAKHON PATHOM PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASST.PROF.
DANITA PHANUCHARAS. 92 pp. ISBN 974-653-711-3.

The main objective of this study aimed at the factors affecting the adverse reaction resulting from using acne preparations. The study group of 303 adolescence, aged thirteen to nineteen and found to use acne preparations within the past 1 year prior to the conducting of this study, were interviewed by questionnaire

It was found that mode of the study group were equally seventeen and eighteen years of age at 20.9%. The study group had an average age of 16.5 years with 1.9 standard deviation. 78.2% were female. The 49.5% had the highest education level of high school grade. 95.7% were students. 80.5% had no allergic rhinitis profile. 89.1% had no drug allergy profile. 86.8% had no profile on phytoallergy or allergy to sea food or insects. The two most favourite products used by the subjects were Ponds cream and KA cream at 11.9% equally. 9.9% used Biore foam. Most of the active ingredients functioned as emollient e.g vitamin E etc. and antibacterial substance e.g Triclocarban etc. Acne preparations were categorized, according to composition of the products and the labelled informations, into 3 groups namely the drug products with anti-acne recommendation (1), cosmetic products with anti-acne claim (2) and cosmetic with no anti-acne claim (3). 5 products were included in the first group and used by 5.6%. 24 products were included in the second group and used by 55.5%. 19 products were included in the third group and used by 38.6%. 70.6% bought the acne products from the convenience stores. The common informations labelled in all products were name and type of the product, product composition and recommendation or warning statement. 91.7% of the products were found to show the manufacture date or expiry date as well as name and address of the manufacturer. The subjects were all well aware of the name and recommendation or warning statements of the products. Only 22.0% were aware of the FDA logo displayed on the product labels. 81.7% used the products specifically for facial treatment. 65% had the behaviour score above the average. 94.7% read the product labels and recommendation or warning statements before use. 33.3% did not use the products on label dosage. 64.0% were found at least one adverse reaction. The findings of this study indicated that education level, drug allergy profile, active ingredients, labelled informations and area of application related to the occurrence of adverse reaction caused by the acne preparation. (p-value < 0.05)

Program of Consumer Protection in Public Health Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2002

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้เพราะได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากบุคลากรหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผศ. ดนิตา ภาณุจรัส อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณ นพ.สิทธิชัย พัฒนสุวรรณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสามพราน ผู้บังคับบัญชา รวมทั้ง ทพ. ชีระ ศิริบุรานนท์ หัวหน้าฝ่ายทันตสาธารณสุข โรงพยาบาลสามพราน และขอขอบพระคุณ ภญ.วาสนา คำแข่ง ภก.เปี่ยมศักดิ์ พลยะศรีสวัสดิ์ ภญ.นริศรา เศติมรอด และเจ้าหน้าที่ห้องยาโรงพยาบาลสามพรานทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี และท้ายสุดที่สำคัญ คือ บิดา – มารดา สมาชิกของครอบครัว และคุณถาวร พริงพัฒน์พงษ์ สามีที่คอยให้กำลังใจอยู่เบื้องหลัง จนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	6
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสิ่ว.....	6
ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิ่ว.....	8
- คุณลักษณะของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิ่ว.....	9
- สารสำคัญในผลิตภัณฑ์รักษาสิ่ว.....	10
- แหล่งที่ขายหรือกระจายผลิตภัณฑ์รักษาสิ่ว.....	13
- พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิ่ว.....	14
อาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิ่ว.....	15
ระบบงานคุ้มครองผู้บริโภค.....	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	30
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	33
รูปแบบการวิจัย.....	33
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	33

บทที่		หน้า
	วิธีการสุ่มตัวอย่าง.....	33
	ตัวแปรที่จะศึกษา.....	36
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	36
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
	สรุปผลการศึกษา.....	38
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล.....	39
	คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	40
	ผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่กลุ่มตัวอย่างนิยมเลือกใช้ในการรักษาสิว.....	42
	สารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้รักษาสิว.....	45
	แหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง.....	50
	การรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการแสดงข้อความบนฉลากผลิตภัณฑ์รักษาสิวเป็นไปตามกฎหมายกำหนด.....	51
	พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง.....	53
	อัตราการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง.....	55
	ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว.....	56
	ความสัมพันธ์ระหว่างสารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว.....	64
	ความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิวกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว.....	65
	ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว.....	65
	การอภิปรายผล.....	70
5	สรุปผลการศึกษา.....	76

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การแสดงความบกพร่องของผลึกพันธ์ที่เป็นยาหรือเครื่องสำอาง.....	27
2	จำนวนประชากรและขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอ.....	35
3	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอและตำบล.....	36
4	คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ เพศ การศึกษาสูงสุด อาชีพ และประวัติการแพ้.....	41
5	ชื่อผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่กลุ่มตัวอย่างใช้.....	43
6	สารสำคัญในผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่กลุ่มตัวอย่างใช้.....	45
7	ชื่อผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่กลุ่มตัวอย่างใช้ จำแนกตามสารสำคัญ และรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์.....	48
8	แหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง.....	51
9	การแสดงความจริงบนฉลากผลิตภัณฑ์รักษาสิว ที่มีจำหน่ายตามแหล่งต่างๆ.....	51
10	การรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการแสดงความบกพร่องของผลึกพันธ์ เป็นไปตามกฎหมายกำหนด.....	52
11	บริเวณของร่างกายที่ใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง.....	53
12	ระดับคะแนนพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง.....	54
13	พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง.....	54
14	การเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง.....	55
15	ลักษณะการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว ของกลุ่มตัวอย่าง.....	56
16	กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ.....	57
17	ความสัมพันธ์ของอายุกับการเกิดอาการข้างเคียง จากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง.....	58
18	ความสัมพันธ์ของเพศกับการเกิดอาการข้างเคียง จากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง.....	59

ตารางที่		หน้า
19	ความสัมพันธ์ของการศึกษาสูงสุดกับการเกิดอาการข้างเคียง จากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง.....	60
20	ความสัมพันธ์ของอาชีพกับการเกิดอาการข้างเคียง จากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง.....	61
21	ความสัมพันธ์ของประวัติการเป็น โรคภูมิแพ้กับการเกิดอาการข้างเคียง จากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง.....	62
22	ความสัมพันธ์ของประวัติการแพ้ยากับการเกิดอาการข้างเคียง จากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง.....	63
23	ความสัมพันธ์ของประวัติการแพ้อาหารทะเล แมลง หรือพืชกับการเกิด อาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง.....	64
24	ความสัมพันธ์ของสารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์กับการ เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง.....	65
25	ความสัมพันธ์ของแหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิวกับการเกิด อาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง.....	66
26	ความสัมพันธ์ของบริเวณของร่างกายที่ใช้ผลิตภัณฑ์กับการเกิด อาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง.....	67
27	ความสัมพันธ์ของระดับคะแนนพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวกับการ เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง.....	68
28	ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวกับการเกิดอาการ ข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง.....	69
29	การเกิดอาการข้างเคียงจากผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มตัวอย่างใช้.....	90

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สิว (Acne) เป็นปัญหาที่พบบ่อยในวัยรุ่น จากสถิติของสถาบันโรคผิวหนัง และเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ป่วยมาพบแพทย์สูงเป็นอันดับที่สองของผู้ป่วยทั้งหมด คือประมาณร้อยละ 10 (รัชนี อัครพันธุ์ 2540 : 48) พบว่า วัยรุ่นร้อยละ 41 จะมีสิวกักเสบมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป (ธาดา เปี่ยมพงศ์สานต์ 2540 : 1) ทั้งนี้เพราะอิทธิพลของฮอร์โมนเพศ กระตุ้นให้ต่อมไขมันสร้างไขมันมากขึ้น มีโอกาสเกิดไขมันคั่งในท่อไขมัน เกิดสิวกุดตันและสิวกักเสบตามมา (ประวิตร พิศาลบุตร 2539 : 5) สิวจะเริ่มปรากฏครั้งแรกในวัยรุ่นเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงร้อยละ 7 ที่มีสิวก่อนอายุ 12 ปี และมีร้อยละ 40 เริ่มเป็นสิวหลังอายุ 16 ปี (Cunliff 1989 : 10) ในผู้หญิงสิวกจะปรากฏอาการในช่วงอายุ 14 - 17 ปี ส่วนในผู้ชายจะปรากฏอาการในช่วงอายุ 16 - 19 ปี (Ebling and Cunliff 1992 : 1717)

การรักษาสิวมียุทธวิธี ซึ่งส่วนมากมักใช้หลายวิธีร่วมกัน ในกรณีที่ เป็นสิวกชนิดปานกลางถึงรุนแรงมากแพทย์มักให้ยาต้านประเภท Antibiotics หรือ Retinoids ในรายที่เป็นสิวกไม่รุนแรง ก็จะดูแลโดยการรักษาความสะอาดของใบหน้าร่วมกับการใช้ยาทาเฉพาะที่ได้แก่ Benzoyl peroxide, Retinoic acid, Salicylic acid และ Antibiotics (ประวิตร พิศาลบุตร 2539 : 11) ซึ่งยาพวกนี้จะมีขายตามท้องตลาดทั่วไป ในชื่อการค้าที่แตกต่างกัน มีทั้งที่ขายในรูปแบบเครื่องสำอางทั่วไป หรือบางส่วนก็ขายในรูปแบบกึ่งยาถึงเครื่องสำอาง เพราะเป็นได้ทั้งเครื่องสำอางและยังมีสรรพคุณในการรักษาสิวกได้อีกด้วย (ปานศักดิ์ ปราโมกษ์ชน 2540 : 1)

ผลิตภัณฑ์กึ่งยาถึงเครื่องสำอางหรือผลิตภัณฑ์รักษาสิวกนี้ มีความเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายกับผู้บริโภค ซึ่งอาจเกิดจากอันตรายของตัวยาหรือสารสำคัญในผลิตภัณฑ์นั้นอาจก่อให้เกิดอาการข้างเคียงไม่พึงประสงค์ขึ้นได้ ระบบการขายหรือกระจายผลิตภัณฑ์ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับความปลอดภัยจากการใช้ผลิตภัณฑ์เท่าที่ควร เพราะสามารถขายได้

รูปแบบ ไม่มีข้อจำกัด ทำระบบขายตรง ร้านค้า ร้านยา แผงลอย ฯลฯ ทำให้มีการติดตามตรวจสอบได้ยาก พฤติกรรมผู้บริโภคในเรื่องการอ่านฉลาก เช่น การไม่อ่านฉลากก่อนใช้ ก็มีผลทำให้เกิดอาการไม่พึงประสงค์ขึ้นได้เช่นกัน (พรพิมล ชัดตินานนท์ และพรพรรณ สุนทรธรรม 2540 : 93-95) สภาพปัญหาดังกล่าวอาจก่อให้เกิดอาการข้างเคียงที่ไม่พึงประสงค์ขึ้นได้โดยอาจ

เกิดอาการได้ตั้งแต่ ระยะเวลาเคื่อง คัน แสบร้อน บวมแดง เป็นผื่น ผิวแห้งแตก ลอกหรือมีอาการรุนแรงถึงขั้นเป็นแผลพุพองมีน้ำเหลืองไหล และจากการประเมินอันตรายจากการใช้เครื่องสำอางพบว่า มีการใช้เครื่องสำอางเพื่อแก้ปัญหาสิว คิดเป็นร้อยละ 11.7 มีการแพ้ครีมสิวล ร้อยละ 10.1 และผู้ที่มีปัญหาเกิดอันตรายจากการใช้เครื่องสำอางเป็นผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี (ประเสริฐ เจริญผล 2538 : 22) และจากรายงานการติดตามอาการอันไม่พึงประสงค์จากการใช้เครื่องสำอาง ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาระหว่างเดือนตุลาคม 2540 – กันยายน 2543 พบว่ามีรายงานการแพ้เครื่องสำอาง สิว – ผื่น มากที่สุด โดยในปีงบประมาณ 2541 มีรายงานร้อยละ 22.4 ในปีงบประมาณ 2542 มีรายงานร้อยละ 23.7 และในปีงบประมาณ 2543 มีรายงานร้อยละ 22.4 ตามลำดับ (พรพรรณ สุนทรธรรม 2543 : 22)

สถานการณ์ในจังหวัดนครปฐม พบว่า มีการขายผลิตภัณฑ์รักษาสิวเฉลี่ยประมาณร้อยละ 22 ของยอดขายเครื่องสำอางทั้งหมดในร้าน โดยสอบถามข้อมูลจากร้านบัววันสุนโฮสดี ร้านรวมยา และร้านดีเภสัช ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่ามีการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์ทารักษาสิวหรือไม่ และปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวในวัยรุ่นอายุระหว่าง 13-19 ปี ในจังหวัดนครปฐมมีอะไรบ้าง เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปวางแผนการรณรงค์ เผยแพร่ความรู้ หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวในวัยรุ่นจังหวัดนครปฐม

2. วัตถุประสงค์เฉพาะ

2.1 เพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่วัยรุ่นจังหวัดนครปฐมนิยมเลือกใช้ในการรักษาสิว

2.2 เพื่อศึกษาสารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่วัยรุ่นจังหวัดนครปฐมเลือกใช้รักษาสิว

2.3 เพื่อศึกษาแหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิวของวัยรุ่นจังหวัดนครปฐม

2.4 เพื่อศึกษาการรับรู้ของวัยรุ่นจังหวัดนครปฐมเกี่ยวกับการแสดงข้อความบนฉลากผลิตภัณฑ์รักษาสิวเป็นไปตามกฎหมายกำหนด

2.5 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิวของวัยรุ่นจังหวัดนครปฐม

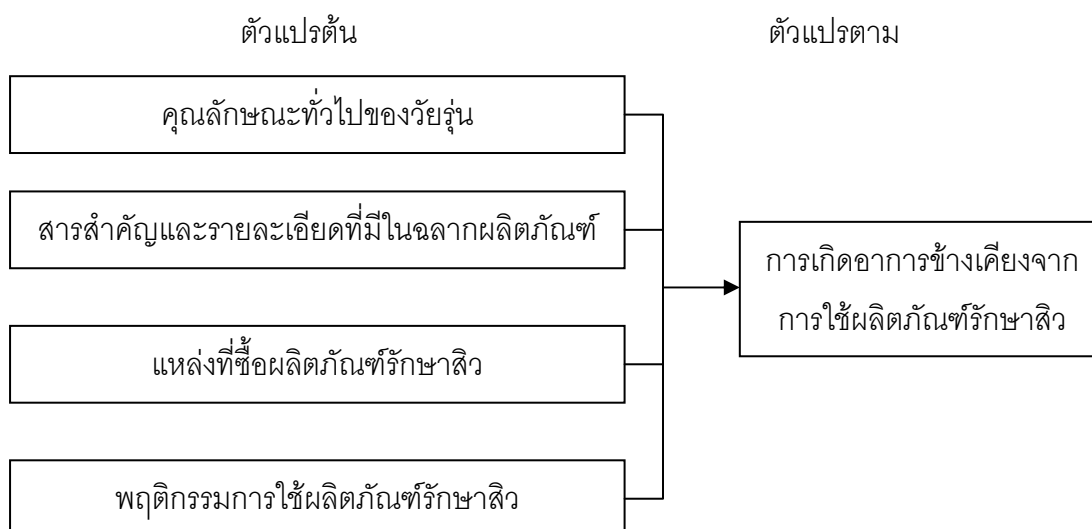
2.6 เพื่อศึกษาอัตราการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิวของวัยรุ่นจังหวัดนครปฐม

2.7 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิวของวัยรุ่นจังหวัดนครปฐม ได้แก่ คุณลักษณะทั่วไปของวัยรุ่น สารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์ แหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาผิว หรือ พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงผลิตภัณฑ์รักษาผิวที่วัยรุ่นจังหวัดนครปฐมเลือกใช้ในการรักษาผิว
2. ทราบถึงสารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์รักษาผิวที่วัยรุ่นจังหวัดนครปฐมเลือกใช้รักษาผิว
3. ทราบถึงการรับรู้ของวัยรุ่นจังหวัดนครปฐมเกี่ยวกับการแสดงข้อความบนฉลากผลิตภัณฑ์รักษาผิวเป็นไปตามกฎหมายกำหนด
4. ทราบถึงพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิวของวัยรุ่นจังหวัดนครปฐม
5. ทราบถึงอัตราการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิวของวัยรุ่นจังหวัดนครปฐม
6. ทราบถึงแหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาผิวของวัยรุ่นจังหวัดนครปฐม
7. ทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิวของวัยรุ่นจังหวัดนครปฐม ได้แก่ คุณลักษณะทั่วไปของวัยรุ่น สารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์ แหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาผิว หรือ พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิว
8. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสามารถใช้ประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค วางแผนลดอัตราการเกิดอาการข้างเคียงหรือลดอันตรายจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิวในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. คุณลักษณะทั่วไป ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ ประวัติการเป็นโรคภูมิแพ้ ประวัติการแพ้ยา ประวัติการแพ้อื่นๆ มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว
2. สารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว
3. แหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิวมี่ความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว
4. พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ศึกษาเฉพาะวัยรุ่นในจังหวัดนครปฐม ที่มีอายุระหว่าง 13 - 19 ปี และใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา
2. ผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่ใช้จะต้องไม่ใช่ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากแพทย์ ซึ่งไม่มีฉลากแสดงส่วนประกอบ คำอธิบาย วิธีใช้และคำเตือนต่างๆ

นิยามศัพท์เฉพาะ

วัยรุ่น หมายถึง หญิงสาวในจังหวัดนครปฐม ที่มีอายุระหว่าง 13 -19 ปี และใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิวในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา

ผลิตภัณฑ์รักษาผิว หมายถึง ผลิตภัณฑ์สำหรับใช้ภายนอกที่กลุ่มตัวอย่างใช้เพื่อรักษาผิว หรือ เพื่อรักษาผิวและฝ้าที่มีจำหน่ายในท้องตลาด อาจอยู่ในรูปผง ครีม เจล โลชั่น โฟม หรือ สบู่

การแสดงข้อความบนฉลากของผลิตภัณฑ์รักษาผิว หมายถึง การรับรู้และความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการแสดงข้อความบนฉลากของผลิตภัณฑ์นั้น ได้แก่ การมีข้อความบอกชื่อผลิตภัณฑ์ ประเภทหรือชนิดของผลิตภัณฑ์ ชื่อส่วนประกอบหรือสารสำคัญ คำแนะนำหรือคำเตือนหรือวิธีใช้ วัน เดือน ปีที่ผลิต หรือหมดอายุ ชื่อและที่ตั้งของผู้ผลิต และเครื่องหมาย ออย. (พรพิมล ขัตตินานนท์ และพรพรรณ สุนทรธรรม 2540 : 108)

พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิว หมายถึง การปฏิบัติตัวของวัยรุ่นในการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิว ได้แก่ การอ่านทำความเข้าใจ คำแนะนำ วิธีใช้ ข้อบ่งใช้ คำเตือน วัน เดือน ปีที่ผลิตหรือหมดอายุ ตลอดจนการปฏิบัติตามวิธีใช้ที่กำหนดในฉลาก ทั้งในด้านปริมาณการใช้ เวลาที่ใช้ ระยะเวลาที่ใช้ บริเวณที่ใช้ และทดสอบการแพ้ก่อนใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิวในครั้งแรก (อารทรา ปัญญาปฏิภาณ 2545 : 1)

อาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิว หมายถึง การรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างว่าเกิดอาการไม่พึงประสงค์ จากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิว อาจเกิดขึ้นได้จากการใช้ ในขนาดปกติ หรือขนาดมากหรือน้อยกว่าปกติก็ได้ หรืออาจเกิดจากการใช้ผิดวิธี ผิดเวลา หรือไม่ระมัดระวังตามคำเตือนที่บอกไว้ แล้วก่อให้เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์นั้นๆ ได้ เช่น เกิดผื่นแดง ผื่นแดงน้ำเหลืองไหล ผื่นแพ้แสง ผื่นระคายเคือง หน้าแดง คันหรือแดงเวลาถูกแสง ผิวหรือบริเวณที่ทาเปลี่ยนสี แสบร้อน แสบคัน และผิวดอกแห้งเป็นขุย นอกจากนี้ยังรวมถึง การแพ้ยาซึ่งเป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อยาเฉพาะบุคคล เนื่องจากเคยได้รับยาชนิดนั้นมาก่อนด้วย

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวในวัยรุ่นจังหวัดนครปฐมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสิว
- ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวล
 - คุณลักษณะของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว
 - สารสำคัญในผลิตภัณฑ์รักษาสิว
 - แหล่งที่ขายหรือกระจายผลิตภัณฑ์รักษาสิว
 - พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว
- อาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวล
- ระบบงานคุ้มครองผู้บริโภค
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสิว

สิว เกิดจากความเปลี่ยนแปลงของท่อต่อมไขมันในผิวหนังเกิดมีการอุดตันขึ้น ทำให้เกิดไขมันคั่งค้างอยู่ในท่อต่อมไขมัน เกิดเป็น “สิวลอุดตัน” หรือ ที่ทางการแพทย์เรียกว่า “คอมมีโดน” (Comedone) ขึ้นมา สิวอุดตันนี้ แบ่งได้ 2 แบบ

1. สิวหัวดำ จะมีรูเปิดที่ผิวหนังเห็นเป็นจุดดำๆ ที่หัวสิวล
2. สิวหัวขาว จะไม่มีรูเปิด จึงเห็นเป็นเม็ดนูนเล็กๆ

สิวลอุดตันทั้ง 2 ชนิดนี้ เมื่อเกิดขึ้นมาแล้ว อาจมีเชื้อแบคทีเรีย พีแอกเน่ (P. acnes) ที่อาศัยอยู่บริเวณนั้นมากินไขมันที่อุดตันอยู่ ทำให้เชื้อโรคตัวนี้แบ่งตัวอย่างรวดเร็ว กลายเป็นสิวลอักเสบตามมา มีลักษณะเป็นตุ่มนูน แดง และเจ็บ

สิวลอักเสบกำเริบขึ้นได้มากก็เมื่อมีเชื้อโรคเพิ่มจำนวนมากขึ้น ซึ่งอาจเกิดจากความต้านทานของร่างกายลดลง เช่น ภาวะที่ร่างกายอ่อนแอ ช่วงใกล้สอบได้ ฯลฯ ซึ่งพบว่าวัยรุ่นจะมีสิวลอักเสบกำเริบขึ้น นอกจากนี้ ช่วงที่ร่างกายมีความเครียดมากกว่าปกติ หรือช่วงที่สตรีมีประจำเดือนก็ทำให้สิวลอักเสบมากขึ้นได้ ทั้งนี้เพราะความเครียดที่เกิดขึ้นจะไปกระตุ้นต่อมใต้สมองให้หลั่ง

ฮอร์โมนมากกระตุ้นต่อมหมวกไต ต่อมหมวกไตจะหลั่งฮอร์โมนไปกระตุ้นอวัยวะ หรือรังไข่ให้หลั่งฮอร์โมนเพศมากขึ้น ทำให้สิวกำเริบขึ้น (ประวิตร พิศาลบุตร 2539 : 7)

การปฏิบัติตนเมื่อเป็นสิว

1. จะเห็นว่าสิวไม่ได้เกิดจากฝุ่นละออง หรือความสกปรก ฉะนั้น ไม่จำเป็นต้องล้างหรือทำความสะอาดมากเกินไป การล้างหน้าด้วยสบู่ธรรมดา วันละ 1 – 2 ครั้ง ก็เป็นการเพียงพอ
2. อาหารไม่มีส่วนทำให้เกิดสิว แต่บางคนที่พบว่า อาหารบางชนิด มีความสัมพันธ์กับการเกิดสิวทุกครั้งก็ควรหลีกเลี่ยง
3. เครื่องสำอาง ถ้าจะใช้ควรใช้ประเภทที่ไม่มีไขมัน (oil-free) และควรล้างเครื่องสำอางออกให้หมดทุกวัน สเปรย์หรือเจลใส่ผม ไม่ควรให้โดนผิวหนัง เพราะอาจทำให้เกิดสิว
4. ห้ามแกะเกาหรือบีบสิวเอง เพราะทำให้การอักเสบเพิ่มขึ้น และมีรอยแผลเป็นมากยิ่งขึ้น
5. หลีกเลี่ยงการรบกวนผิว เช่น การขัดหน้าหรือนวดหน้า และการเช็ดถูหน้าแรงๆ
6. ควรพักผ่อน หรือออกกำลังกายให้พอเหมาะ การอดนอนหรือทำงานหนัก และเครียดเกินไป ทำให้สิวเป็นมากขึ้น
7. ต้องเข้าใจว่า จุดประสงค์ของการรักษาสิว คือ ป้องกันการเกิดสิวใหม่ และทำให้สิวที่เป็นอยู่แล้วยุบหายไป โดยไม่เกิดแผลเป็น ฉะนั้น การรักษาสิวจะต้องใช้เวลา แพทย์ผิวหนังจะให้การรักษาที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับชนิดของสิว ยาปฏิชีวนะจะช่วยลดเชื้อแบคทีเรียที่อยู่ในรูขน ทำให้สิวลักเสบลดลง
8. ในวัยที่เป็นสิวง่าย ควรจะพยายามละลายการอุดตันเป็นประจำ เพื่อป้องกันการเกิดสิวใหม่
9. ควรระลึกเสมอว่า สิวอาจไม่มีการหายที่ถาวร แต่สามารถควบคุมได้ และการรักษาที่ถูกต้อง จะช่วยลดการเกิดแผลเป็นหลังสิวง่ายแล้ว ได้เป็นอย่างดี (สิวก็คืออะไร 2002)

การรักษาสิว

จุดมุ่งหมายของการรักษาสิว คือ

1. เพื่อกำจัด รักษาเม็ดสิวที่เป็นอยู่
2. ป้องกันสิวเม็ดใหม่ที่จะเกิดขึ้น

โดยที่การรักษาสิว จะเน้นไปที่การลดการสร้างไขมัน และทำให้การหลุดร่อนของผนังเป็นปกติ รวมทั้งลดจำนวนเชื้อ P.acnes และลดการอักเสบ แนวทางการรักษาขึ้นอยู่กับระดับ

ความรุนแรงของสิว ถ้าเป็นระดับอ่อนๆ อาจใช้เพียงผลิตภัณฑ์ที่ใช้ทา ถ้าเป็นระดับกลางถึงรุนแรง จึงใช้ยาปฏิชีวนะ ทั้งชนิดทาและรับประทานร่วมกัน (ไพร์ตัน สุริย์พงศ์ 2002)

ยาและผลิตภัณฑ์ที่ใช้รักษาสิว

1. Cleansers สบู่ หรือ Surfactant, Detergent เพื่อชำระล้างคราบไขมัน ความสกปรกออกได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกัน Cleanser บางชนิดก็ทำให้เกิดการระคายเคือง และทำให้เกิดสิวได้เช่นกัน จึงควรเลือกผลิตภัณฑ์ชนิดที่มีระบุว่าเป็น “Non – Comedonegenic”

2. Salicylic acid ช่วยเพิ่มการหลุดร่อนของเซลล์ผิวหนังที่ตายเพื่อให้หลุดออกไปเร็วขึ้น จึงไม่เกิดการคั่งค้างของเซลล์ที่ตาย ดังนั้น จึงช่วยลดการเกิด Comedone อย่างไรก็ตามยาตัวนี้ไม่มีผลต่อการฆ่าเชื้อ P. acnes จะพบตัวยานี้ในผลิตภัณฑ์กำจัดสิวที่วางขายตาม Super Market ไม่จำเป็นต้องขายผ่านทางร้านขายยา

3. Benzoyl peroxide ทำลายเชื้อ P. acnes โดยการปล่อยอนุมูลอิสระของออกซิเจนอย่างช้าๆ ทำลายเชื้อแบคทีเรีย นอกจากนี้ยังทำให้เกิดอ่อนตัว และเพิ่มการหลุดร่อนของเซลล์ผิวหนังที่ตายแล้ว ซึ่งคล้ายๆ กับ Salicylic acid และเนื่องจากไม่ได้มีผลต่อการสร้าง Sebum จึงต้องใช้อย่างระมัดระวังในการควบคุม รักษาสิว เพราะมีผลที่ไม่พึงประสงค์คือ การระคายเคืองผิวหนัง ทำให้เกิดการลอกแดง คัน แสบได้ ซึ่งมีเทคนิคอยู่อย่างคือ เมื่อเริ่มใช้ใหม่ๆ ให้ใช้ ความแรงน้อยที่สุด และทาทิ้งไว้ 15 นาที แล้วล้างออก จากนั้นค่อยๆ เพิ่มเวลาจนสามารถทิ้งไว้ได้ทั้งคืน ผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่าย มีความเข้มข้น 3 ขนาด คือ 2.5, 5, 10% Benzoyl peroxide

4. ยาปฏิชีวนะ ที่ใช้มากได้แก่ Clindamycin, Sulfanilamide, Neomycin และ Chlaramphenicol ทำลายเชื้อแบคทีเรีย P. acnes จึงเหมาะที่จะใช้ในสิวลักษณะอักเสบ สิวหัวช้าง ใช้นิรูปทาผิวหนังจะได้ผลเฉพาะที่ไม่มีผลเสียต่อร่างกาย และใช้ได้เป็นเวลานาน เพื่อเป็นการ Sterile ผิวหน้า (รัศนี อัครพันธุ์ 2540 : 54 - 55)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว

ปัจจุบันพบว่าผลิตภัณฑ์รักษาสิวมักมาวางจำหน่ายอยู่ทั่วไป ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีมาตรฐานการผลิตที่มีคุณภาพสูงขึ้น แต่ก็ยังพบว่ามีอาการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวขึ้นได้ ซึ่งอาจเกิดจากหลายๆ ปัจจัย ได้แก่

คุณลักษณะของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว

1. พันธุกรรม ผู้ที่มีความผิดปกติทางพันธุกรรมจะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการตอบสนองที่ Target organ ได้ เช่น ในกรณีการเกิด Hemolysis จากยา sulfonamides และ 8 - aminoquinoline ในผู้ป่วย G - GPD deficiency หรือผลของพันธุกรรมที่ทำให้เอนไซม์ของยาคอร์ติโคสเตียรอยด์ของยาหนึ่งๆ ในคนแต่ละเชื้อชาติแตกต่างกัน เช่น การทำงานของเอนไซม์ Acetyl transferase พบว่าคนอเมริกาและคนญี่ปุ่นจะมีการทำงานของเอนไซม์ช้า (Slow acetylators) จึงเกิดอาการแทรกซ้อนซึ่งเป็น Peripheral neuropathy จากการให้ยา Isoniazid อัตราการเกิดอาการแทรกซ้อนนี้เกิดขึ้นสูงกว่าคนเอเชีย ที่มีการทำงานของเอนไซม์เร็ว (Fast actylators) แต่ในขณะที่เดียวกันคนเอเชียจะเกิด Hepatotoxic จาก Metabolite product ของยา Isoniazid ได้มากกว่า
2. อายุและเพศ พบว่าไม่มีความแตกต่างกันในโอกาสที่จะเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากยา
3. ภาวะของโรคในผู้ที่ได้รับยา ผู้ป่วยที่มีการทำงานของตับหรือไตเลเวลสูงจะมีผลให้ยาถูกทำลาย หรือขับถ่ายน้อยลง เกิดการสะสมยาแล้วเกิดอาการข้างเคียงได้สูง
4. ปฏิกริยาระหว่างกันของยา (Drug interaction) มีผลให้ยาที่ใช้ร่วมกันออกฤทธิ์เสริมกัน หรือขัดแย้งกัน หรือมีปฏิกริยาบกพรอน การดูดซึมการกระจาย การเปลี่ยนแปลงสภาพและการขับถ่ายยา เป็นผลให้มีระดับยาสูงขึ้นอย่างไม่คาดหวัง ซึ่งอาจทำให้เกิดอาการข้างเคียงขึ้นได้
5. ระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย ผู้ป่วยที่ใช้ยากดภูมิคุ้มกันหรือมีภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่องจะมี Suppressor T cell ลดต่ำลง ซึ่ง Suppressor T cell นี้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการสร้าง IgE antibody จึงทำให้เกิดอาการแพ้ง่ายขึ้น นอกจากนี้อาการแพ้ยาอาจเกิดจากปฏิกริยาภูมิไวเกิน ซึ่งหมายถึงระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย ตอบสนองต่อยาสูงผิดปกติ
6. การเคยแพ้ยาก่อน อาจจะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าผู้ป่วยนั้นมีแนวโน้มที่จะแพ้ยาซึ่งมีโครงสร้างคล้ายคลึงกับยาชนิดที่ผู้ป่วยเคยมีประวัติแพ้มาก่อน (จรวงจิตรี งามไพบูลย์ และ เสาวนีย์ จำเดิมเผด็จศึก 2527 : 3 - 4)
7. เกิดจากผู้ใช้งานใช้ไม่ถูกวิธีหรือใช้อย่างผิดๆ โดยไม่ได้อ่านคำอธิบายในการใช้ที่แสดงไว้ที่ฉลากผลิตภัณฑ์หรือที่ฉลากไม่มีคำอธิบายเป็นภาษาไทยให้อ่าน หรือไม่ได้รับคำอธิบายจากผู้ขายผลิตภัณฑ์ ผู้ใช้บางรายอาจใช้ผิดวัตถุประสงค์ รู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือใช้ตามคำโฆษณาและคำบอกเล่าของเพื่อนๆ ทั้งนี้เนื่องจากสารเคมีในผลิตภัณฑ์อาจจะไม่ก่อให้เกิดการแพ้ต่อผู้หนึ่ง แต่อาจทำให้เกิดการแพ้ต่ออีกผู้หนึ่งได้ (อารี สุขประเสริฐ 2524 : 3)

8. การเกิดอาการแพ้เครื่องสำอางยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น
- วัย พบว่า ในเด็ก แพ้ได้ง่าย และเกิดมากกว่าผู้ใหญ่
 - ตำแหน่งของผิวหนัง บริเวณผิวหนังที่บางจะเกิดอาการแพ้ได้มากกว่าบริเวณที่ผิวหนังหนา เช่น ผิวบริเวณรอบดวงตา หรือริมฝีปาก จะเกิดอาการแพ้ได้ง่ายกว่าผิวส่วนอื่น
 - เหงื่อ คนที่เหงื่อออกมา เหงื่ออาจช่วยให้สารแพ้ที่ละลายน้ำได้ ละลายในเหงื่อ แล้วผ่านเข้าผิวได้ดีขึ้นเป็นผลให้แพ้มากขึ้น
 - ความมันของผิว น้ำมันที่ผิว อาจช่วยให้สารแพ้ที่ละลายได้ดีในน้ำมัน ผ่านเข้าผิวได้ดีขึ้น เป็นผลให้แพ้มากขึ้น
 - ความเป็นกรดต่างของผิวหนัง ในกรณีผิวแห้งขาดความเป็นกรด เมื่อสัมผัสกับสารแพ้ที่มีคุณสมบัติเป็นด่างจะทำให้แพ้มากขึ้น (พรพรรณ สุนทรธรรม และอังกาบ เวสโกสิทธิ์ 2542 : 180 – 181)

สารสำคัญในผลิตภัณฑ์รักษาสิว

ตัวผลิตภัณฑ์รักษาสิว อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ขึ้นได้ เนื่องจาก การแพ้สารเคมีในผลิตภัณฑ์ อาจเกิดจากกรรมวิธีการผลิตไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่ถูกสุขลักษณะ เช่น มีเชื้อโรคปนเปื้อนอยู่ หรือผลิตภัณฑ์และเครื่องสำอาง ไม่เข้ามาตรฐานตามกฎหมายกำหนด หรืออาจมีการลักลอบใส่สารเคมี ที่เป็นสารห้ามใช้ที่ทางกระทรวงสาธารณสุข ประกาศห้ามใช้ในเครื่องสำอาง เป็นต้น (อารี สุขประเสริฐ 2524 : 3)

ผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่ใช้ในปัจจุบัน จะพบว่า มีทั้งที่เป็นยา และเครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่เป็นยาและที่นิยมใช้ในปัจจุบัน จะมีสารสำคัญที่เป็นส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์ซึ่งพบว่า อาจก่อให้เกิดอาการข้างเคียงต่อผู้ใช้ขึ้นได้ ดังนี้

1. Benzoyl peroxide (BP) (ขนาด 2.5, 5, 10% ครีมหรือเจล) ยาชนิดนี้ออกฤทธิ์ฆ่าเชื้อ P. acnes ลดการอักเสบ และลดปริมาณไขมันที่ผิวหนัง จากการศึกษาพบว่า 5% BP เจล ได้ผลเท่ากับ 1% Clindamycin solution และการใช้ BP ร่วมกับ Erythromycin solution หรือ BP ร่วมกับ Retinoic acid ได้ผลดีกว่าการใช้ยาตัวใดตัวหนึ่งอย่างเดียว BP นี้มีผลข้างเคียงคือ หน้าแดงแสบแห้งเป็นขุย ฉะนั้น จึงแนะนำให้ใช้ยาเพียง 5 – 10 นาที วันละ 2 ครั้ง แล้วล้างยาออกด้วยน้ำเปล่า เมื่อเริ่มคุ้นกับการใช้ยา จึงให้เพิ่มเวลาในการทายาให้นานขึ้น (รัชนี อัครพันธุ์ 2540 : 54) จะพบว่า การเกิดปฏิกิริยาผื่นแพ้จากการทายา Benzoyl peroxide พบได้น้อยประมาณ 1 ใน 500 ราย (Cunliffe 1989 : 288) แต่ข้อมูลจากแหล่งอื่นพบได้ร้อยละ 1 – 3 ส่วนใหญ่จะเป็นปฏิกิริยาที่เกิดจากฤทธิ์ระคายผิว ดังนั้นจึงควรใช้ยา Benzoyl peroxide ในความเข้มข้นต่ำเพียง 2.5% เพื่อ

รักษาสิว จะระคายผิวน้อยกว่ายาที่มีความเข้มข้นสูง 5 – 10% และผลการรักษาก็ใกล้เคียงกัน (Arudt 1988 : 24)

2. Topical antibiotics เป็นยาปฏิชีวนะชนิดทาเฉพาะที่ ออกฤทธิ์เป็น Bacteriostatic และออกฤทธิ์ลดการอักเสบ ยากลุ่มนี้จะได้ผลดีกับรอยโรคชนิด Papule และ Pastules แต่รอยโรคแบบ Comedone และ Cyst อาจจะไม่เปลี่ยนแปลง เพราะไม่มีฤทธิ์เป็น Comedolytic ตัวยาที่ใช้ได้ผล ได้แก่ Tetracycline, Minocycline, Neomycin, Chloramphenicol, Sulfanilamide, Prifampicin, Kanamycin, Tobramycin และ Penicillin การใช้ยาปฏิชีวนะในรูปทายา พบว่า ได้ผลพอๆ กับยารับประทาน Tetracycline ในขนาดต่ำๆ ในการรักษาสิว ที่อักเสบระดับปานกลาง (อรัญญา มโนสร้อย และจีรเดช มโนสร้อย 2534 : 185 – 187) ยา 1% Clindamycin และ 1% Erythromycin ใช้ทำได้ดีสะดวก และผลที่ได้ใกล้เคียงกัน รองลงมาคือ Tetracycline ยากลุ่มนี้ถ้าใช้ต่อไปนานๆ จะมีเชื้อโรคซึ่งดื้อต่อยาได้ ยาทาต้านเชื้อแบคทีเรียทุกชนิด ใช้ทาก่อนละ 2 ครั้ง (เพ็ญวดี ทิมพัฒน์พงศ์ 2536 : 91) ผลข้างเคียงของยากลุ่มนี้มักพบวาระคายเคือง แดง แห้ง ลอก คัน ซึ่งไม่ได้เกิดจากตัวยาแต่เกิดจาก vehicle (รัตนี อัครพันธ์ 2540 : 55)

3. Salicylic acid ผสมอยู่ในรูปของโลชั่น เช่น Acne lotion ออกฤทธิ์เป็น Comedolytic หรือใช้ความเข้มข้นประมาณร้อยละ 5 – 10 ก็สามารถลด Microcomedone ได้ ไม่มีฤทธิ์ Antibacterial หรือ Anitiinflammatory หรือ Antisebum ใช้รักษาสิวนชนิด Mild to Moderate degree อาการข้างเคียงที่พบคือทำให้ผิวแดง (Erythema) และลอกเป็นขุย (Scaling) (รัตนี อัครพันธ์ 2540 : 55)

ผลิตภัณฑ์รักษาสิวอีกส่วนหนึ่งที่นิยมใช้ จัดเป็นเครื่องสำอางซึ่งจะมีสารเคมีที่เป็นส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์ที่อาจก่อให้เกิดอาการข้างเคียงต่อผู้ใช้ได้เช่นกัน โดยอาจก่อให้เกิดอาการแพ้ มีผื่นคันแดง หรือบวมมีอาการแสบร้อนได้ สารสำคัญที่พบเป็นส่วนผสมในเครื่องสำอางรักษาสิวที่พบบ่อยๆ นี้ สามารถนำมาใช้ในเครื่องสำอางรักษาสิวได้ตาม พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, กลุ่มนิติการ 2536 : 185 - 186) ได้แก่

- Triclocarban ความเข้มข้นที่ใช้คือ 0.5 – 2% ใช้เป็น Antifungal และ Antibacterial agent ในผลิตภัณฑ์ประเภทสบู่อันเชื้อ (Antiseptic) รวมทั้งใช้เป็นสารกันเสียในผลิตภัณฑ์ได้ด้วย (วีรวรรณ แดงแก้ว 2538 : 29 - 39)

- Triclosan ความเข้มข้นที่ใช้คือ 0.5 – 2% มีฤทธิ์ฆ่าเชื้อแบคทีเรียได้กว้างทั้งแบคทีเรียและแกรมลบ ใช้ในผลิตภัณฑ์ประเภทสบู่สำหรับฆ่าเชื้อที่ผิวหนัง และเป็นสารกันเสียในผลิตภัณฑ์ (วีรวรรณ แดงแก้ว 2538 : 29 - 39)
- Salicylic acid ใช้ในความเข้มข้นสูงๆ คือ 3.5 – 10% จะต้องขอขึ้นทะเบียนตำรับเป็นยาตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 (กลุ่มนิติกรสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา 2536 : 39) แต่ถ้าใช้ในความเข้มข้นต่ำๆ 2 – 4% ในสบู่จะถือว่าเป็นเครื่องสำอางไม่ต้องขอขึ้นทะเบียน ในเครื่องสำอางมักใช้ร่วมกับ Benzoic acid หรือ Zinc Oxide ในผลิตภัณฑ์รักษาผิว โดยใช้เป็นสารระงับเชื้อ (Antiseptic) และสารทำให้ผิวหนังหลุดลอก (Keratolytic) (วีรวรรณ แดงแก้ว 2538 : 29 – 39)
- Allantion ความเข้มข้นไม่ได้กำหนด ใช้เป็นสารปรับสภาพผิว (Skin conditioning agent) จึงนิยมใช้ในเครื่องสำอางประเภทครีมบำรุงผิว ครีมกันแดด (วีรวรรณ แดงแก้ว 2538 : 29 – 39)
- Benzoic acid ความเข้มข้นที่ใช้คือ 0.1 – 0.5% ใช้เป็นสารกันเสียในผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง (วีรวรรณ แดงแก้ว 2538 : 29 – 39)
- Titanium dioxide, Zinc oxide เป็นสารกันแดดเพิ่มคุณสมบัติสะท้อนแสงส่วนมากไม่ทำปฏิกิริยากับผิวหนัง (ไพรัตน์ สุริย์พงศ์ 2003)
- Metroxycinnamate เป็นสารกันแดดที่สามารถดูดซับพลังงานของแสงแดดไว้ก่อนที่แสงแดดจะผ่านลงไปที่ผิวหนัง สารเหล่านี้อาจทำให้เกิดการแพ้ได้ (ไพรัตน์ สุริย์พงศ์ 2003)
- Vitamin E, Vitamin B3, Vitamin C, Evening Primrose oil และ Aloe vera เป็นสารช่วยบำรุงผิวพรรณ ฟื้นฟูการสร้างเซลล์ผิวใหม่ นิยมใช้กันมากในเครื่องสำอาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันผิวหนัง (Protective) และทำให้ผิวหนังอ่อนนุ่ม (Emollient) (วารภรณ์ สุกุล 2529 : 9)
- Sodium soap ในสบู่ก้อนธรรมดา มีดีเทอร์เจนที่มีตัวยาชำระล้าง เช่น Anionic, Amphoteric surfactants ซึ่งความเป็นต่างของสบู่ และ Surfactants อาจมีการระคายต่อผิวหรือทำให้ผิวแห้งได้ ส่วนสบู่สังเคราะห์ที่อยู่ในรูปของครีมและโฟมล้างหน้า จะมีการใช้สารลดความระคายของสารดีเทอร์เจนและเพิ่มความชุ่มชื้นของใบหน้า จึงเหมาะสำหรับคนผิวแห้ง (ธาดา เบียมพงศ์สานต์ 2540 : 11 – 13)

แหล่งที่ขายหรือกระจายผลิตภัณฑ์รักษาสิว

เนื่องจากผลิตภัณฑ์รักษาสิวจะมีทั้งที่เป็นยาซึ่งจะวางจำหน่ายในร้านขายยาได้เท่านั้น และอีกส่วนหนึ่งเป็นเครื่องสำอางซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถวางจำหน่ายได้ทั่วไป และระบบการกระจายผลิตภัณฑ์ หรือเรียกง่าย ๆ ว่า การขายนั้นสามารถขายได้ทุกรูปแบบการขาย และทุกแห่ง โดยไม่มีข้อจำกัด ตัวอย่างเช่น แผงลอย ร้านชำ ร้านค้า ร้านยา ร้านเสริมสวย สถานเสริมความงาม ห้างสรรพสินค้าหรือการขายตรง ปัญหาที่พบซึ่งอาจส่งผลให้เกิดอาการข้างเคียงต่อผู้ใช้ ผลิตภัณฑ์จะแตกต่างกันไป ดังนี้

- แผงลอยทั้งในตลาดและในห้างสรรพสินค้า มักพบว่ามีการขายเครื่องสำอางผิดกฎหมายมากที่สุดมีทั้งขายเครื่องสำอางที่มีสารห้ามใช้ และเครื่องสำอางที่มีฉลากไม่ถูกต้อง มีผลิตภัณฑ์จากคลินิกวางขาย ผลิตภัณฑ์เสื่อมคุณภาพ ผลิตภัณฑ์ปลอมเลียนแบบ และเมื่อพบปัญหาก็จะติดตามตรวจสอบได้ยาก

- ร้านชำและร้านยา มักพบปัญหาคล้ายๆ กัน คือ จำหน่ายเครื่องสำอางฉลากไม่ถูกต้อง และมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แสดงสรรพคุณเกินยาก็เครื่องสำอาง

- ร้านเสริมสวย หรือสถานเสริมความงาม มักพบปัญหาผิดกฎหมายมาก พบว่า จำหน่ายเครื่องสำอางที่มีสารห้ามใช้ เครื่องสำอางที่มีฉลากไม่ถูกต้อง จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากคลินิก และการแนะนำข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่มีการแนะนำผิดๆ มักโฆษณาโอ้อวดสรรพคุณเกินความจริง

- ห้างสรรพสินค้า พบปัญหาว่าแคตตาล็อกเครื่องสำอางให้ข้อมูลผู้บริโภคเกินความจริง และมีการจำหน่ายเครื่องสำอางนำเข้าไม่มีฉลากภาษาไทยหรือแสดงข้อความไม่ครบ โดยเฉพาะมักไม่มีวัน เดือน ปี ที่ผลิต

- การขายตรง พบปัญหาเรื่องการให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์มักโอ้อวดสรรพคุณ บางครั้งไม่มีฉลากภาษาไทย หรือมีข้อความฉลากภาษาไทยไม่ครบ ราคาของผลิตภัณฑ์มักตั้งราคาสูงกว่าความเป็นจริงมาก และเมื่อพบปัญหาก็จะติดตามตรวจสอบได้ยาก (พรพิมล ชัตตินานนท์ และพรพรรณ สุนทรธรรม 2540 : 93 – 94)

จากปัญหาต่างๆ ที่พบในแหล่งที่ขายผลิตภัณฑ์รักษาสิว พบว่า จะส่งผลต่อการเกิดอาการข้างเคียงต่อผู้ใช้หรือผู้บริโภค เพราะการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีฉลากไม่ถูกต้อง หรือผลิตภัณฑ์เสื่อมสภาพ หรือผลิตภัณฑ์ปลอม หรือผลิตภัณฑ์ที่มีการโอ้อวดสรรพคุณเกินความจริงเหล่านี้ อาจทำให้เกิดอาการไม่พึงประสงค์ขึ้นได้ อาจเกิดเป็นอาการแพ้ในรูปแบบต่างๆ อาทิเช่น ผื่นแดง ผื่นแดงระคายเคือง ผื่นแพ้แบบสัมผัส การเกิดสิว การตกสะเก็ดบนผิวหนัง การแห้งผกผิดปกติ ของ

ผิวหนัง การอักเสบของรูขุมขน และพบว่า ผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับทาผิว อาจทำให้เกิดอาการแพ้ และการระคายเคืองได้ง่ายกว่าผลิตภัณฑ์ที่ใช้เพื่อความสวยงาม (ประเสริฐ เจริญผล 2538 : 11)

พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิว

เครื่องสำอางดูเหมือนจะเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายค่อนข้างต่ำ แต่บางครั้งผู้บริโภคใช้เครื่องสำอางแล้วอาจเกิดอาการข้างเคียงอันไม่พึงประสงค์ได้ ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นบริเวณที่สัมผัสกับเครื่องสำอางโดยตรง อาจเกิดอาการได้ตั้งแต่ ระคายเคือง คัน แสบ ร้อน บวมแดง เป็นต้น ผิวแห้งแตก ลอก ลมพิษ หรือมีอาการรุนแรงถึงขั้นเป็นแผลพุพอง น้ำเหลืองไหล ซึ่งอาการข้างเคียงที่เกิดขึ้นเหล่านี้ อาจเกิดจาก อาการข้างเคียงของตัวผลิตภัณฑ์เอง ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่อีกส่วนหนึ่งอาจเกิดจากพฤติกรรมการใช้ที่ผิดวิธีไม่อ่านฉลากก่อนใช้ หรือไม่ปฏิบัติตามวิธีใช้ ดังนี้

- การไม่อ่านฉลากคำแนะนำหรือวิธีใช้ อาจทำให้ใช้ผลิตภัณฑ์ไม่ถูกต้อง คือ ใช้ไม่ถูกกับอาการที่เป็น ใช้ไม่ถูกขนาด หรือใช้มากเกินไปอาจก่อให้เกิดอาการระคายเคือง

- การไม่อ่านฉลากคำเตือนก่อนใช้ผลิตภัณฑ์ อาจทำให้เกิดการแพ้ยาขึ้นได้ ในบางครั้งเครื่องสำอางชนิดเดียวกันบางคนใช้แล้วแพ้ แต่บางคนใช้ได้โดยไม่มีอาการแพ้ ซึ่งขึ้นกับสภาพสรีรวิทยาของแต่ละบุคคล การเกิดอาการแพ้ หรือระคายเคือง จึงเป็นการเกิดเฉพาะบุคคล แต่ละคนจะแพ้สารส่วนผสมที่ไม่เหมือนกัน บางครั้งดูเหมือนว่าไม่น่าจะทำให้เกิดอาการแพ้ ก็อาจแพ้ได้ เป็นต้น ซึ่งถ้าผู้ใช้ได้อ่านฉลากคำเตือนแล้วก็จะจดจำได้ว่าตนเองเคยแพ้สารอะไร จะได้หลีกเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีสารนั้นผสมอยู่ หรือก่อนใช้ผลิตภัณฑ์ครั้งแรกควรมีการทดสอบการแพ้ก่อนใช้

- การไม่อ่าน วัน เดือน ปี ที่ผลิต หรือวัน เดือน ปี ที่หมดอายุ อาจทำให้ผู้บริโภคไม่ทราบว่า ผลิตภัณฑ์ผลิตมานานแล้ว อาจเสื่อมคุณภาพซึ่งการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เสื่อมคุณภาพอาจก่อให้เกิดอาการแพ้ต่างๆ ขึ้นได้

- การไม่ปฏิบัติตามวิธีใช้ คำแนะนำ รวมทั้งคำเตือนหรือข้อควรระวัง อาจทำให้เกิดอันตรายหรือเกิดอาการข้างเคียงขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้ตามความเข้าใจของตนเอง หรือจากคำบอกเล่าของผู้ไม่รู้จริง ตัวอย่างเช่น ใช้มากเกินไป อาจใช้ปริมาณมากหรือใช้บ่อยเกินไป ปริมาณเครื่องสำอางที่สัมผัสกับผิวก็มากยิ่งขึ้น โอกาสที่จะแพ้หรือระคายเคืองจะมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางบางอย่างถ้าใช้ผิดเวลาก็อาจทำให้เกิดผลเสียขึ้นได้ เช่น เครื่องสำอางบางชนิดระบุวิธีใช้ ให้ใช้ทา ก่อนนอนตอนกลางคืนเพื่อหลีกเลี่ยงการระคายเคืองเมื่อถูกแสงแดด

ถ้าใช้เวลากลางวัน เมื่อถูกแสงแดด อาจทำให้เกิดการแพ้ระคายเคืองได้ (พพรพรรณ สุนทรธรรม และอังกาบ เวสโกสิทธิ์ 2542 : 180 – 181)

อาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว

คำนิยาม

อาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา (Adverse drug reaction) ตามคำจำกัดความของ Karch และ Lasagna หมายถึง ปฏิกริยาที่เป็นอันตรายและเกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจ เพื่อใช้ยาในขนาดปกติ เพื่อการป้องกันรักษา หรือ วินิจฉัยโรค โดยไม่รวมถึงความล้มเหลวจากการใช้ยา (ปราโมทย์ ตระกูลเพียรกิจ 2543 : 180 – 181)

อาการข้างเคียงจากการใช้ยา (Side effect) หมายถึง อาการต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากฤทธิ์ของยาซึ่งไม่พึงประสงค์ในการรักษา โดยความรุนแรงของอาการขึ้นกับขนาดของยา ระยะเวลาในการได้รับยา และการตอบสนองของผู้ป่วย (ปราโมทย์ ตระกูลเพียรกิจ 2543 : 180 – 181)

การแพ้ยา (Drug allergy หรือ drug hypersensitivity) หมายถึง ปฏิกริยาการตอบสนองต่อยาเฉพาะบุคคล เนื่องจากเคยได้รับยานั้นๆ หรือได้รับสารที่มีสูตรโครงสร้างคล้ายคลึงกับยานั้นๆ มาก่อน แล้วเกิดการกระตุ้นให้ร่างกายสร้างภูมิคุ้มกันทางอิมมูโนวิทยาขึ้น โดยที่ไม่ขึ้นกับขนาดยาที่ได้รับ (ปราโมทย์ ตระกูลเพียรกิจ 2543 : 180 – 181)

การเกิดอาการข้างเคียงจากผลิตภัณฑ์รักษาสิว

อาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่พบมากที่สุด คือ ปฏิกริยาที่ผิวหนังแพ้ต่อสารเคมีในผลิตภัณฑ์นั้น ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกัน ดังนี้

1. Dermatitis มักเป็นแบบ Contact dermatitis ซึ่งมีทั้งทำให้ผิวหนังอักเสบอย่างเฉียบพลัน หรือผิวหนังอักเสบเรื้อรังได้ Contact dermatitis ที่เกิดขึ้นมีสองชนิด คือ

1.1 Irritative reaction เกิดจากสารเคมีที่มีฤทธิ์ต่อผิวหนังโดยตรง เรียกว่า Primary irritant ทำให้เกิดความระคายเคืองต่อผิวหนัง สารเคมีบางชนิดมีฤทธิ์แรงมาก สามารถกัดผิวหนังทำให้เซลล์ของผิวหนังลอกกร่อน เช่น กรด ต่าง ฯลฯ สารเคมีบางอย่างเมื่อสัมผัสแล้วทำให้ผิวหนังอักเสบ (Inflammation)

1.2 Allergic reaction ปฏิกริยาการแพ้เป็นลักษณะที่เกิดขึ้นเมื่อผิวหนังสัมผัสกับสารหนึ่งซึ่งทำให้เกิดแพ้ขึ้น หรือมีผลไปกระตุ้นให้ผิวหนังในระยะต่อมาไวต่อการแพ้มากขึ้น เมื่อผิวหนังสัมผัสกับสารนั้นอีก จึงเกิดการระคายเคืองหรืออักเสบภายหลัง เรียกว่าเกิดภาวะ Sensitiser irritant

อาการของโรคผิวหนังที่เกิดจากการสัมผัสทั้ง 2 แบบ มีลักษณะอาการแตกต่างกันหลายลักษณะ ซึ่งบางคนอาจมีอาการอย่างเดียว บางคนเกิดมีอาการหลายๆ อย่างร่วมด้วย อาการที่พบบ่อยๆ ได้แก่ เกิดผื่นแดงหรือตุ่มน้ำ บางครั้งมีอาการผิวหนังหนาตัน หรือ ผิวหนังมีรอยแตก หรือมีอาการคัน

ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่มีสารเคมีที่ทำให้ผิวหนังเกิดการระคายเคือง การแพ้และการอักเสบ ได้แก่ Lotion, Cream, Cleanser และ Soap

2. Photosensitivity (Photo reaction) เป็นปฏิกิริยาการแพ้ต่อแสงแดด กล่าวคือ มีสารเคมีในผลิตภัณฑ์บางอย่างเมื่อใช้แล้วผิวหนังส่วนที่เข้าไปถูกแสงแดด จะทำให้เกิดปฏิกิริยาการแพ้ต่อผิวหนังขึ้นได้

3. Pigment changes สารเคมีบางอย่างในผลิตภัณฑ์ เมื่อใช้แล้วเกิดการแพ้หลังจากเกิดปฏิกิริยาการแพ้แล้วมีผลทำให้ผิวหนังเปลี่ยนสีไปได้ คือ ผิวหนังดำกว่าปกติ (Hyperpigmentation) หรือบางอย่างทำให้ผิวหนังด่างขาว (Hypopigmentation) เนื่องจากสารเคมีไปทำให้ Melanin ที่ผิวหนังไม่ทำงานผิวจางขาวไปเลย

4. Sweet gland abscesses, granulomas ทำให้เกิดการอุดรูต่อมเหงื่อ ต่อมไขมัน ต่อมไขมัน ทำให้เกิดการอักเสบของต่อมใต้ผิวหนัง (Folliculitis) เกิดเป็นเม็ดตุ่มเล็กๆ

5. Local swelling เกิดการบวมเฉพาะที่ขึ้นได้ (อารี สุขประเสริฐ 2524 : 3 – 5)

6. อาการข้างเคียงอื่นๆ ได้แก่

6.1 Antibiotic resistance

ผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่มีสารสำคัญออกฤทธิ์เป็นยาต้านเชื้อแบคทีเรีย เช่น Clindamycin สามารถชักนำให้เกิดเชื้อที่ดื้อยาได้ การดื้อยาของเชื้อ Staphylococcus epidermidis สามารถถ่ายทอดไปยัง Staphylococcus aureus ได้ อีกทั้งการดื้อยายังสามารถผ่านไปสู่ antibiotic ชนิดอื่นได้ด้วย (Noble and Naidoo 1978 : 98,481 – 489)

6.2 Benzoyl Peroxide อาจจะทำให้ลอกสีผิว ทำให้มีสีอ่อนลงได้ในบางครั้ง แลทำให้เสื้อผ้าเปลี่ยนสีได้เช่นกัน จึงควรที่จะต้องเตือนผู้ป่วยให้ทราบล่วงหน้าก่อนที่จะใช้ยานี้ ส่วน Antibiotic ชนิดอื่นๆที่ใช้ทา ไม่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวนี้ (Cunliffe 1989 : 288 – 324)

ลักษณะอาการข้างเคียงทางคลินิกของผื่นแพ้แบบต่างๆ

1. Maculo papular rash (Exanthem – liked scarletiform) เป็นตุ่มขนาดเล็ก อาจจะนูนหรือราบ หรือปนกันก็ได้ มักจะมีสีแดงหรือสีน้ำตาล กระจายทั่วๆ ไป ส่วนใหญ่มีอาการคันร่วมด้วย
2. Urticaria (ผื่นลมพิษ)
เป็นผื่นนูน บวม สีแดง อาจเห็นรูมขมชัดเจน ทำให้ดูคล้ายหนังไก่ คัน มีรูปร่างต่างๆ กัน ผื่นแต่ละอันจะอยู่ไม่เกิน 24 ชม.
3. Acneiform eruption
เป็นตุ่มสีแดง หรือตุ่มหนองที่อยู่ในระยะเดียวกัน มักจะพบที่หน้า ลำตัว ต้องแยกจากสิ่วธรรมดา โดยที่สิ่วที่เกิดจากยา ลักษณะผื่นจะอยู่ในระยะเดียวกัน และไม่มี Comedone
4. Eczematous drug eruption
เป็นตุ่มแดง และตุ่มน้ำใส อาจร่วมกับอาการมีสะเก็ด และน้ำเหลืองไหล คัน อาจพบเฉพาะที่ หรือเป็นทั้งตัวก็ได้
5. Purpura และ Vasculitis
เกิดจุดเลือดออกที่ผิวหนัง เชื่อว่าเกิดจากไปห้ามการทำงานของเกร็ดเลือด อาจพบที่ผิวหนัง หรืออวัยวะภายใน เช่น ไต สมอง เป็นต้น
6. Photo – drug eruption
เป็นผื่นคันในบริเวณที่ถูกแสงแดด บางครั้งบวมแดงเป็นตุ่มน้ำใส ซึ่งแตกออกเป็นน้ำเหลือง
7. Lichenoid drug eruption
ยาบางชนิดอาจให้ลักษณะผื่นแพ้ยา เหมือน Lichen planus ความแตกต่างอยู่ที่ไม่มีผื่นนูนในเนื้อเยื่อ ฝื่นแพ้แบบนี้จะพบหลังได้รับยาติดตติดนาน 3 อาทิตย์ และหายไปเองเมื่อหยุดยา ลักษณะพบเป็น Lichenoid purple papules อาจเป็นเฉพาะที่หรือทั่วๆ ไป
8. Fixed drug eruption
เป็นผื่นสีแดงคล้ำ มีขอบชัด บางครั้งจะเกิดตุ่มน้ำใสขึ้น เมื่อผื่นหายเห็นเป็นรอยนูนดำอยู่นาน ผื่นแพ้ยาแบบนี้จะเกิดซ้ำรอยเดิม ถ้าได้รับยาที่แพ้อีก และผื่นจะพบบ่อยบริเวณริมฝีปาก แขนขา ลำตัว และรอบอวัยวะเพศ
9. Alopecia
เกิดจากยามีผลรบกวนการเจริญของรากผม ทำให้ผมหักร่วง

10. Drug induced lupus erythematosus

มีอาการคล้าย SLE แต่เมื่อหยุดยาผื่นและอาการเหล่านี้จะหายไป

11. Exfoliative dermatitis

ภาวะที่ผิวหนังแดงลอก เป็นขุยทั่วตัว มีอาการคันเป็นสำคัญ (นภดล นพคุณ และคณะ 2527 : 4 – 5)

ระบบงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข

งานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้และบริโภคผลิตภัณฑ์และบริการทางสุขภาพ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะรวมทั้งผลิตภัณฑ์รักษาผิวที่เป็นยาและเครื่องสำอาง สำหรับปัจจัยที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมที่ผู้บริโภค ใช้คิดหรือตัดสินใจเลือกใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิว ส่วนหนึ่งน่าจะมาจากปัจจัยในเรื่องการรับรู้ซึ่งเป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่จะเสริมให้เกิดพฤติกรรมผู้บริโภคที่ถูกต้องและพึงประสงค์ขึ้นได้ (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, กองควบคุมเครื่องสำอาง 2540 : 22)

ทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ (Perception Theory)

“การรับรู้” ถือว่าเป็นกระบวนการจิตวิทยาพื้นฐานของบุคคล เป็นกระบวนการที่บุคคลเลือกจัดการและให้ความหมายต่อสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอก การรับรู้ขึ้นอยู่กับ การเลือกรับของบุคคล (Selective perception) ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดว่าข่าวสารใด บุคคลจะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ไม่เพียงแต่บุคคลจะมีแนวโน้มที่จะกลั่นกรองข่าวสาร หรือไม่ยอมรับข่าวสารที่จะทำให้ตนเองไม่มีความสุข หรือข่าวสารนั้นไม่มีความหมายต่อตนเองเท่านั้น แต่ข่าวสารที่บุคคลรับไว้นั้น จะถูกบิดเบือน (Distorted) เพราะเหตุว่าบุคคลจะดูเฉพาะสิ่งที่เขาต้องการจะดู จะรับรู้เฉพาะข่าวสารหรือส่วนของสิ่งเร้าที่ตรงกับความต้องการ ความสนใจ หรือความคาดหวังของเขา (ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสวิง สุวรรณ 2534 : 33)

พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการซื้อและการใช้สินค้าและบริการ (ผลิตภัณฑ์รักษาผิว) โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนที่บุคคลต้องมีการตัดสินใจทั้งก่อนและหลังการกระทำดังกล่าว โดยบุคคลต้องเกี่ยวข้องกับกระบวนการบริโภค (Consumption process) ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง 3 ประการ คือ

1. กำหนดความต้องการของบุคคล
2. แสวงหาและซื้อผลิตภัณฑ์
3. ใช้ผลิตภัณฑ์นั้นเพื่อผลประโยชน์ที่ต้องการจากผลิตภัณฑ์

เนื่องจากการกำหนดความต้องการของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ส่วนหนึ่งก็ เพราะบุคคลมีการรับรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งบุคคลที่กล่าวถึงในที่นี้ก็คือผู้บริโภคนั่นเอง โดยที่ผู้บริโภค มักกระทำตามการรับรู้ที่ตนเองได้รับมา (ศุภร เสรีรัตน์ 2540 : 6 – 7)

จากความหมายของการรับรู้และพฤติกรรมผู้บริโภค แสดงว่า การรับรู้ของผู้บริโภคที่ เลือกจะยอมรับหรือไม่ยอมรับข่าวสารใด จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการใช้ของผู้บริโภคที่จะ แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลนั่นเอง สำหรับเรื่องระบบงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์รักษา สิว จะเห็นได้ว่า รัฐต้องออกกฎหมายซึ่งเป็นมาตรการในการกำกับ ดูแล และเฝ้าระวัง เพื่อให้เกิด ความถูกต้องและปลอดภัยต่อผู้บริโภคในการใช้ผลิตภัณฑ์ (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและ ยา, กองควบคุมเครื่องสำอาง 2540 : 35)

- พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, กลุ่มนิติการ 2536 : 1)

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, กลุ่มนิติการ 2536 : 178)

- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค 2539 : 254)

พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 มาตรา 4 ในพระราชบัญญัติ ดังนี้

“ยา” หมายความว่า

(1) วัตถุที่รับรองไว้ในตำรับยาที่รัฐมนตรีประกาศ

(2) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้ในการวินิจฉัย บำบัด บรรเทา รักษา หรือป้องกันโรคหรือ ความเจ็บป่วยของมนุษย์หรือสัตว์

(3) วัตถุที่เป็นเภสัชเคมีภัณฑ์หรือเภสัชเคมีภัณฑ์กึ่งสำเร็จรูป หรือ

(4) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับให้เกิดผลแก่สุขภาพ โครงสร้างหรือการกระทำหน้าที่ใดๆ ของร่างกาย ของมนุษย์หรือสัตว์

“ยาใช้ภายนอก” หมายความว่า ยาแผนปัจจุบันหรือยาแผนโบราณที่มุ่งหมายสำหรับ ใช้ภายนอก ทั้งนี้ไม่รวมถึงยาใช้เฉพาะที่

“ยาใช้เฉพาะที่” หมายความว่า ยาแผนปัจจุบันหรือยาแผนโบราณที่มุ่งหมายใช้ เฉพาะที่กับหู ตา จมูก ปาก ทวารหนัก ช่องคลอด หรือท่อน้ำนม (สำนักงานคณะกรรมการ อาหารและยา, กลุ่มนิติการ 2536 : 1 – 3)

จากความหมายของยา ตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 จะเห็นได้ว่า ผลิตภัณฑ์รักษาผิว จะจัดเป็นยาได้ เมื่อผลิตภัณฑ์นั้นขึ้นทะเบียนตำรับยา และแสดงสรรพคุณในการบำบัด บรรเทา รักษา หรือป้องกันโรค และเพื่อให้เกิดความปลอดภัยและลดการเกิดอาการข้างเคียง จากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิวที่เป็นยา จึงจำเป็นต้องอ่านฉลากและเอกสารกำกับยา เพื่อจะได้รู้ว่าเป็นยาอะไร ใช้อย่างไร มีสรรพคุณรักษาอะไร มีคำเตือนอย่างไรบ้าง รวมถึงข้อมูลอื่นๆ ที่มีอยู่บนฉลาก และเอกสารกำกับยา และตามความในมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 กำหนดให้ผู้ได้รับอนุญาตผลิตยาแผนปัจจุบัน ต้องจัดให้มีฉลากตามที่ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้ ปิดไว้ที่ภาชนะ และหีบห่อบรรจุยาหรือฉลากและเอกสารกำกับยา โดยแสดงรายละเอียด ดังนี้

1. ชื่อยา เช่น Clinda M lotion, Mysolone N cream เป็นต้น
2. เลขทะเบียนตำรับยา มักจะมีคำว่า Reg. No หรือเลขทะเบียนที่ หรือทะเบียนยา ถ้าเป็นยาที่มีตัวยาออกฤทธิ์เพียงตัวเดียวจะมีการแสดง ดังนี้
 - 1A...กรณีที่เป็นยาผลิตในประเทศ
 - 1B...กรณีที่เป็นยานำหรือสั่งเข้าจากต่างประเทศ แล้วนำมาทำการแบ่งบรรจุ

ในประเทศ

- 1C...กรณีที่เป็นยานำหรือสั่งมาจากต่างประเทศ เช่น 1A 12/35, 1B 3/39, 1C 30/39 เป็นต้น

ส่วนเลขที่ต่อท้ายอักษรภาษาอังกฤษ คือ เลขลำดับที่ที่ได้รับอนุญาตให้ขึ้นทะเบียนตำรับยาและทับเลขท้ายของปี พ.ศ. ที่ได้ รับการขึ้นทะเบียน

สำหรับตำรับยาที่มีตัวยาสำคัญตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป เลขทะเบียนตำรับยาจะขึ้นต้นด้วย 2A..., 2B..., 2C...แล้วตามด้วยลำดับที่และเลขท้ายของปี พ.ศ. ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน ยาที่ใช้สำหรับสัตว์อักษรย่อภาษาอังกฤษจะเป็น D...คือยาที่ผลิตในประเทศ E... คือยาที่นำหรือสั่งเข้ามาจากต่างประเทศแล้วมาแบ่งบรรจุ และ F... คือยาที่นำสั่งเข้ามาจากต่างประเทศ ยาที่เป็นยาแผนโบราณ อักษรภาษาอังกฤษ ก็จะเป็น G...คือยาที่ผลิตในประเทศ H... คือยาที่แบ่งบรรจุ และ K... คือยาที่นำสั่งเข้ามาจากต่างประเทศ แล้วตามด้วยเลขลำดับที่ที่ได้รับอนุญาตและปี พ.ศ. ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน

3. ปริมาณหรือขนาดบรรจุของยา เช่น ยาน้ำ จะต้องแจ้งขนาดบรรจุไว้ในฉลากด้วยว่า ยานั้นบรรจุก็มีลิลิตร

4. เลขที่ หรืออักษรแสดงครั้งที่ผลิตหรือวิเคราะห์ ซึ่งมักใช้คำย่อ เป็นภาษาอังกฤษ เช่น Lot No., Cont. No., Batch No. หรือ L, C, L/C, B/C แล้วตามด้วยเลขแสดงครั้งที่ผลิต

5. ชื่อและที่ตั้งของผู้ผลิต ยาที่ผลิตในประเทศต้องมีชื่อผู้ผลิตจังหวัดที่ตั้งสถานที่ผลิต ยาด้วย ในกรณีที่เป็นยาที่ผลิตในต่างประเทศ นำหรือสั่งเข้ามาต้องมีชื่อเสียงและประเทศที่ตั้ง สถานที่ผลิตยา พร้อมทั้งชื่อของผู้นำเข้าหรือสั่ง เข้ามาและจังหวัดที่ตั้งสถานที่นำเข้า/ส่งยานั้นๆ

6. วันเดือนปีที่ผลิตยา มักมีคำย่อภาษาอังกฤษ Mfd. หรือ Mfg date. แล้วตามด้วย วันเดือนปีที่ผลิต ยาบางชนิด เช่น ยาปฏิชีวนะ จะมีการระบุวันที่หมดอายุ โดยมีคำย่อ ว่า Exp. Date ซึ่งย่อมาจาก Expiration Date แล้วตามด้วยวันเดือนปีที่ยานั้นหมดอายุ

7. คำว่า “ยาอันตราย” “ยาควบคุมพิเศษ” “ยาใช้เฉพาะที่” หรือ “ยาใช้ภายนอก” แล้วแต่กรณีว่ายานั้นเป็นยาอันตราย ยาควบคุมพิเศษ ยาใช้เฉพาะที่ หรือยาใช้ภายนอก ซึ่งจะ เขียนด้วยอักษรสีแดงอ่านได้ชัดเจน

8. วิธีใช้และคำเตือน การจัดทำมีคำเตือนไว้บนฉลากและเอกสารกำกับยานั้น ใช้ สำหรับยาที่รัฐมนตรีประกาศ หรือในกรณีที่กฎหมายบังคับ (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและ ยา, กองควบคุมเครื่องสำอาง 2540 : 84 – 85)

พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“เครื่องสำอาง” หมายความว่า

(1) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้ทา ถู นวด โรย พ่น หยอด ใส่ อบ หรือกระทำด้วยวิธีอื่นใด ต่อส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย เพื่อความสะอาด ความสวยงาม หรือส่งเสริมให้เกิดความสวยงาม และรวมตลอดทั้งเครื่องประพินผิวต่างๆ ด้วย แต่ไม่รวมถึงเครื่องประดับและเครื่องแต่งตัว ซึ่งเป็น อุปกรณ์ภายนอกร่างกาย

(2) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอางโดยเฉพาะ

(3) วัตถุอื่นที่กำหนดโดยกฎกระทรวงให้เป็นเครื่องสำอาง (สำนักงาน คณะกรรมการอาหารและยา, กลุ่มนิติการ 2536 : 178 – 179)

จากความหมายของเครื่องสำอางตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 จะเห็น ได้ว่าผลิตภัณฑ์รักษาผิวที่จะจัดเป็นเครื่องสำอางได้ เมื่อจะต้องไม่แสดงสรรพคุณในทาง บำบัดรักษา จะเน้นใช้เพื่อความสะอาด และความสวยงามและใช้เฉพาะกับผิวภายนอกเท่านั้น และจากการวิเคราะห์ความเสี่ยงและประเมินความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางแล้ว ได้ จัดแบ่งเครื่องสำอางออกเป็น 3 ประเภท ตามประกาศหรือกฎกระทรวง คือ

1. เครื่องสำอางควบคุมพิเศษ

เป็นเครื่องสำอางที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดอันตรายกับผู้บริโภค เนื่องจากพิษภัย หรืออันตรายของเคมีภัณฑ์ที่เป็นส่วนผสม การกำกับดูแลจึงเข้มงวดที่สุด ด้วยการให้ต้องมาขึ้น

ทะเบียนตำรับ เมื่อได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับเครื่องสำอางควบคุมพิเศษเรียบร้อยแล้ว จึงจะผลิตหรือนำเข้ามาจำหน่ายได้ เครื่องสำอางที่จัดเป็นเครื่องสำอางควบคุมพิเศษ ได้แก่ เครื่องสำอางที่มีส่วนผสมของสารควบคุมพิเศษ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่ออกตาม ความในพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 ได้แก่

1.1 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2535) เรื่อง กำหนด เครื่องสำอางควบคุมพิเศษ

1.2 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2537 เรื่อง กำหนด เครื่องสำอางควบคุมพิเศษ (ฉบับที่ 3)

1.3 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2538 เรื่อง กำหนด เครื่องสำอางควบคุมพิเศษ (ฉบับที่ 4)

1.4 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2539 เรื่อง กำหนด เครื่องสำอางควบคุมพิเศษ (ฉบับที่ 5)

ตัวอย่างเครื่องสำอางควบคุมพิเศษ

- ยาสีฟัน น้ำยาบ้วนปาก ใหม่ขัดฟันที่มีส่วนผสมของฟลูออไรด์
- น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมของ เซทิลไพรดิเนียมคลอไรด์
- ผลิตภัณฑ์ตัดผม ยัดผม
- ผลิตภัณฑ์ย้อมผมชนิดถาวร
- ผลิตภัณฑ์ฟอกสีผม
- ผลิตภัณฑ์แต่งสีผมที่มีส่วนผสมของเลดแอสีเทต หรือซิลเวอร์ไนเตรต
- ผลิตภัณฑ์กำจัดขน หรือทำให้ขนร่วง

2. เครื่องสำอางควบคุม

เป็นเครื่องสำอางกลุ่มที่อาจมีผลกระทบ หรือมีความเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายร้าย การกำกับดูแลจึงไม่เข้มงวดเท่าเครื่องสำอางควบคุมพิเศษ ผู้ประกอบธุรกิจเพียงมาแจ้ง รายละเอียดต่อหน่วยงานรัฐ ภายในเวลาไม่น้อยกว่า 15 วัน ก่อนผลิตหรือนำเข้ามาจำหน่ายในราชอาณาจักร การกำหนดเครื่องสำอางควบคุม มี 2 ลักษณะ คือ

2.1 กำหนดประเภทของเครื่องสำอาง 4 ประเภท เป็นเครื่องสำอางควบคุม ได้แก่

- ผ้าอนามัย ทั้งชนิดแผ่น และชนิดสอด (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2536 เรื่อง ผ้าอนามัย)

- ผ้าเย็บหรือกระดาษเย็บในภาชนะบรรจุที่ปิด (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2536 เรื่อง ผ้าเย็บ)
- แป้งฝุ่นโรยตัว (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2536 เรื่อง แป้งฝุ่นโรยตัว)
- แป้งน้ำ (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2536 เรื่อง แป้งน้ำ)

2.2 กำหนดสารควบคุม ดังนั้น เครื่องสำอางที่มีส่วนผสมของสารควบคุม จะจัดเป็นเครื่องสำอางควบคุม ได้แก่

- สารป้องกันแสงแดด จำนวน 19 ชนิด ที่ปรากฏตามบัญชีแนบท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2536) เรื่อง ผลิตภัณฑ์ที่มีสารป้องกันแสงแดด
- สารขจัดรังแค (ซิงก์ไพริไทโอน และไพรอกโทน โอลามีน) ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2537 เรื่องกำหนดเครื่องสำอางที่มีสารซิงก์ไพริไทโอน และไพรอกโทน โอลามีน เป็นเครื่องสำอางควบคุม

- สารขจัดรังแค (คลิมบาไซล) ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2539 เรื่อง ผลิตภัณฑ์ที่มีสารคลิมบาไซล

3. เครื่องสำอางทั่วไป

ได้แก่ เครื่องสำอางที่ไม่มีส่วนผสมของสารควบคุมพิเศษ หรือสารควบคุม จะมีข้อกำหนดในการผลิตหรือนำเข้า ฯ ดังนี้

3.1 เครื่องสำอางที่ผลิตในประเทศ สามารถผลิตได้โดยไม่ต้องแจ้งกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เพียงแต่จัดทำฉลากภาษาไทยให้มีข้อความอันจำเป็น ครบถ้วน ชัดเจน (ส่วนข้อความอื่นๆ บนฉลากต้องเป็นความจริง และมีเอกสารหลักฐานพร้อมที่จะพิสูจน์ได้)

3.2 เครื่องสำอางที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ ต้องส่งมอบหลักฐานประกอบการนำเข้า และต้องจัดทำฉลากภาษาไทยให้มีข้อความอันจำเป็น ครบถ้วน ภายใน 30 วัน หลังจากได้รับการตรวจปล่อยให้นำเข้ามาในราชอาณาจักร (ส่วนข้อความอื่นๆ บนฉลากต้องเป็นความจริง และมีเอกสารหลักฐานพร้อมที่จะพิสูจน์ได้) ตัวอย่างเครื่องสำอางทั่วไป ได้แก่ แชมพูสระผมที่ไม่มีสารขจัดรังแค ครีมนวดผม โลชั่น ครีมบำรุงผิว อายแชโดว์ อายไลเนอร์ ดินสอเขียนคิ้ว บลัชออน แต่งแก้ม ลิปสติก ครีมรองพื้น แป้งทาหน้า สบู่ก้อน สบู่เหลว โฟม น้ำมันทาผิว เครื่องสำอางระงับกลิ่นกาย สีทาเล็บ มูส หรือเยลแต่งผม เป็นต้น

นอกจากผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอางจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามประเภทของเครื่องสำอางแล้ว จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดอื่นๆ อีกด้วย ดังนี้

1. เครื่องสำอางจะต้องไม่มีส่วนผสมของวัตถุที่ห้ามใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอาง ซึ่งจะมีบัญชีรายชื่อวัตถุที่ห้ามใช้ปรากฏอยู่ในประกาศกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 ได้แก่

- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2536) เรื่อง กำหนดวัตถุที่ห้ามใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอาง

- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2539 เรื่อง กำหนดวัตถุที่ห้ามใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอาง (ฉบับที่ 2)

เครื่องสำอางที่มีส่วนผสมของวัตถุที่ห้ามใช้ถือว่าเป็นเครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัยในการใช้ ตามกฎหมายห้าม มิให้ผู้ใดผู้หนึ่งเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย หรือขายเครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัย หากผู้ใดฝ่าฝืน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. เนื่องจากสารบางอย่างอาจนำมาใช้เป็นส่วนผสมในเครื่องสำอางได้ แต่จะต้องใช้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด ซึ่งจะมีบัญชีรายชื่อวัตถุที่อาจใช้และเงื่อนไขในการนำไปใช้ ปรากฏอยู่ในประกาศกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 ได้แก่

- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2538 เรื่อง กำหนดวัตถุที่อาจใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอาง

- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2539 เรื่อง กำหนดวัตถุที่อาจใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอาง (ฉบับที่ 2)

- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 29) พ.ศ. 2540 เรื่อง กำหนดวัตถุที่อาจใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอาง (ฉบับที่ 3)

- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2538 เรื่อง กำหนดสีที่อนุญาตให้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอาง

ถ้ามีการใช้สารเหล่านี้ไม่ตรงตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประกาศ ให้ถือว่าเป็นเครื่องสำอางนั้นมีวัตถุที่ห้ามใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอาง ถือเป็นเครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัยในการใช้ ตามกฎหมายห้ามมิให้ผู้ใดผลิตเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย หรือขายเครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัย หากผู้ใดฝ่าฝืน ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. ปริมาณสารสำคัญในเครื่องสำอางทุกชนิดนั้น กฎหมายกำหนดให้คลาดเคลื่อนได้น้อยกว่าไม่เกินร้อยละสิบห้า หรือมากกว่าไม่เกินร้อยละสิบแปดตามที่ขึ้นทะเบียนไว้ หรือที่ได้แจ้ง

ไว้ต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือที่ระบุไว้ในฉลาก สารสำคัญ หมายความว่า สารออกฤทธิ์หรือ สารที่ทำให้เกิดสรรพคุณของเครื่องสำอาง ได้แก่

- สารควบคุมพิเศษ ที่มีอยู่ในเครื่องสำอางควบคุมพิเศษ
- สารควบคุม ที่มีอยู่ในเครื่องสำอาง
- สารที่เป็นส่วนประกอบสำคัญในผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ที่มีการแจ้งชื่อและ

ปริมาณไว้ต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือที่ระบุไว้ในฉลาก (รายละเอียดปรากฏในประกาศกระทรวง สาธารณสุข (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2536 เรื่อง กำหนดเกณฑ์ค่าคลาดเคลื่อนของปริมาณสารสำคัญใน เครื่องสำอาง)

เนื่องจากเครื่องสำอางทุกชนิดต้องมีฉลากภาษาไทย แต่ข้อความอันจำเป็นอาจ แตกต่างกันไปตามประเภทของเครื่องสำอาง (พรพิมล ชัตตินานนท์ และพรพรรณ สุนทรธรรม 2540 : 36 – 47)

รายละเอียดการแสดงข้อความบนฉลากเครื่องสำอาง อธิบายได้ดังนี้

1. ชื่อเครื่องสำอาง

ในส่วนนี้ผู้ประกอบการมักจะทำให้ความสำคัญอยู่แล้ว การแสดงชื่อเครื่องสำอางจึง มีความชัดเจนดี จะมีข้อควรระวังอยู่บ้างคือ เครื่องสำอางมักจะมีหลากหลายในชื่อรุ่นหรือ เจดส์ ผู้บริโภคต้องพิจารณาชื่อผลิตภัณฑ์ให้ดีก่อนที่จะซื้อ

2. ประเภทหรือชนิดของเครื่องสำอาง

เครื่องสำอางในปัจจุบันมีหลากหลายชนิด และรูปแบบ จะเห็นว่าเครื่องสำอางที่มี ลักษณะเป็นครีมชั้นบรรจุอยู่ในหลอดนั้น อาจจะเป็นไปได้ตั้งแต่ยาสีฟัน โฟมล้างหน้า ครีมบำรุงผิว หรือผลิตภัณฑ์ตกแต่งทรงผม น้ำยาใส่ในขวดทรงสวย นั้นอาจเป็นได้ตั้งแต่ น้ำหอม ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ กับผิวหน้า โลชั่นสำหรับจุดซ่อนเร้น ไปจนถึงน้ำยาล้างเล็บ ดังนั้นพิจารณาชนิดของเครื่องสำอาง ให้ถี่ถ้วน ว่าตรงตามความต้องการแน่นอนหรือไม่

3. ส่วนประกอบสำคัญ

ผู้บริโภคควรให้ความสำคัญกับข้อมูลในส่วนนี้ด้วย แม้ว่าบางครั้งอาจเป็นชื่อ สารเคมีที่ไม่รู้จักคุ้นเคย แต่ข้อมูลเหล่านี้ จะมีประโยชน์มาก เมื่อใช้เครื่องสำอางแล้วเกิดอาการแพ้ จะได้บันทึกไว้เป็นข้อมูลส่วนตัวว่าแพ้สารใด หรือถ้าทราบว่าประวัติแพ้สารใดมาก่อน ก็สามารถ ตรวจสอบรายละเอียดของส่วนประกอบในเครื่องสำอางก่อนซื้อ เพื่อที่จะหลีกเลี่ยง อันตรายจากการแพ้สารเคมีได้ง่ายขึ้น

4. ชื่อและที่ตั้งของผู้ผลิตและผู้นำเข้า

เป็นการแสดงความรับผิดชอบของเจ้าของผลิตภัณฑ์ โดยผู้บริโภครสามารถให้ข้อมูลนี้เพื่อติดต่อกับผู้รับผิดชอบ เมื่อมีปัญหาในการใช้ผลิตภัณฑ์

5. วันเดือนปีที่ผลิต

วันเดือนปีที่ผลิตเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง ผู้บริโภคจะทราบว่าผลิตภัณฑ์นั้นผลิตขึ้นเมื่อใด หากผลิตมานานแล้ว อาจเสื่อมคุณภาพหรืออาจจะใช้แล้วไม่ได้ผล ทั้งนี้ต้องดูลักษณะอื่นๆ ของผลิตภัณฑ์ประกอบด้วย เครื่องสำอางที่มีการจัดเก็บอย่างดี อยู่ในสภาพที่ปิดสนิท อยู่ในที่เย็น ไม่ถูกแสงแดด จะมีอายุยืนยาวกว่าเครื่องสำอางที่เก็บไว้ในที่ร้อน ชื้น แสงแดดส่องถึง จะสังเกตได้ว่าที่ฉลากของเครื่องสำอางมักไม่บอกวันหมดอายุ เนื่องจากอายุของเครื่องสำอางขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น สารที่เป็นส่วนผสมในตำรับ จะมีผลต่อความคงตัวของตำรับรวมทั้งเทคนิคการบรรจุ และที่สำคัญที่สุด คือ การเก็บรักษา เครื่องสำอางที่ผลิตพร้อมๆ กันนั้น ชั้นที่ได้รับการเก็บรักษาอย่างดี อยู่ในสภาพปิดสนิท อยู่ในที่เย็น ไม่โดนแสงแดด หรือความชื้น ก็ย่อมมีอายุการใช้งานที่ยาวนานกว่าชั้นที่เก็บรักษาไม่ดี การตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องสำอาง จึงต้องพิจารณาวันเดือนปีที่ผลิต ประกอบกับลักษณะของผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการเก็บรักษาเครื่องสำอางนั้นด้วย

6. วิธีใช้

เมื่อซื้อเครื่องสำอางมาแล้ว ก็ต้องศึกษาวิธีใช้อย่างละเอียด เพื่อที่จะได้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า และปลอดภัย เช่น ครีมบำรุงผิวหน้าบางชนิดต้องใช้ทาตอนนอน เพื่อมิให้ถูกแสงแดด เพราะแสงแดดอาจกระตุ้นให้เกิดอาการข้างเคียง ที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้น หากไม่ศึกษาวิธีใช้ให้ถี่ถ้วน ทาครีมนี้ตามความพอใจ หากทาตอนกลางวันแล้วถูกแสงแดด ก็อาจจะกลับกลายเป็นผลเสีย เพราะใช้ไม่ถูกวิธีนั่นเอง

7. ปริมาณสุทธิ

ส่วนนี้จะช่วยให้ผู้บริโภคเปรียบเทียบ ระวังเครื่องสำอางในประเภทเดียวกันได้ว่า ปริมาณและราคาของเครื่องสำอาง แตกต่างกันอย่างไร เพื่อที่จะได้เลือกซื้อเครื่องสำอางอย่างคุ้มค่า สมราคา

8. คำเตือน

เครื่องสำอางบางชนิดจะต้องแสดงคำเตือนที่ฉลากด้วย แสดงว่าต้องใช้ด้วยความระมัดระวัง ดังนั้น ควรศึกษาคำเตือนให้เข้าใจอย่างถี่ถ้วนและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

เครื่องสำอางบางประเภทมีความเสี่ยงที่จะเกิดอันตราย หากผู้บริโภคใช้ไม่ถูกวิธี กฎหมายจึงมีข้อกำหนดที่เข้มงวด กว่าเครื่องสำอางทั่วไป โดยจัดเป็นเครื่องสำอางควบคุมพิเศษ และเครื่องสำอางควบคุม ซึ่งจะต้องมีข้อความแสดงประเภท ของเครื่องสำอางที่ฉลากอย่างชัดเจน ผู้บริโภคควรใช้เครื่องสำอางเหล่านี้ด้วยความระมัดระวังเป็นพิเศษ (อารทรา บัญญาปฏิภาณ 2545 : 1 – 2)

และจากพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 และพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นยา หรือเครื่องสำอาง ต้องมีฉลาก แต่ในบางครั้ง ฉลากผลิตภัณฑ์อาจมีข้อความภาษาต่างประเทศอยู่ด้วย ดังนั้น เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับทราบข้อมูลรายละเอียดเบื้องต้นที่จำเป็น ประกอบการพิจารณาตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ได้ตรงตามต้องการ ไม่ถูกหลอกหลวง และสามารถนำไปใช้อย่างถูกวิธี เกิดประโยชน์คุ้มค่า มีความปลอดภัย จึงมีการกำหนดให้แสดงข้อมูลเบื้องต้นที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งเป็นภาษาไทย ซึ่งมีรายละเอียด ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การแสดงข้อความบนฉลากผลิตภัณฑ์ที่เป็นยาหรือเครื่องสำอาง

การแสดงข้อความ	ยา	เครื่องสำอางควบคุม	เครื่องสำอางทั่วไป
1. ชื่อ	✍	✍	✍
2. ประเภทหรือชนิด	✍	✍	✍
3. ข้อความเฉพาะ	ยาอันตราย, ยาใช้ภายนอก	เครื่องสำอางควบคุม	-
4. เลขทะเบียน อย.	✍	-	-
5. ชื่อและปริมาณสารสำคัญ และสารควบคุม	ชื่อ และปริมาณ สารสำคัญ	ชื่อ และปริมาณสาร ควบคุมและสารสำคัญ	ชื่อส่วนประกอบ สำคัญ
6. ชื่อและที่ตั้งของผู้ผลิต	✍	✍	✍
7. เลขที่แสดงครั้งที่ผลิต	✍	✍	-
8. วันเดือนปีที่ผลิตหรือหมดอายุ	✍	✍	✍
9. วิธีใช้	✍	✍	✍
10. ปริมาณสุทธิ	✍	✍	✍
11. ค่าเตือนตามที่กฎหมายกำหนด	✍	✍	✍ (ถ้ามี)

ที่มา : อารทรา บัญญาปฏิภาณ, การเลือกซื้อเครื่องสำอาง (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2545), 3.

จากข้อมูลต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า ผลิตภัณฑ์รักษาผิวที่เป็นยาจะต้องมีเลขทะเบียน อย. ซึ่งก็คือเลขทะเบียนตำรับยานั่นเอง ส่วนผลิตภัณฑ์รักษาผิวที่เป็นเครื่องสำอาง พบว่าเป็นเครื่องสำอางควบคุม และเครื่องสำอางทั่วไป ซึ่งกฎหมายไม่ได้บังคับให้แสดงเลขทะเบียน อย. ยกเว้นว่า เครื่องสำอางควบคุม หรือ เครื่องสำอางทั่วไปนั้น ได้ยื่นขอความเห็นในการใช้ฉลากเครื่องสำอาง เครื่องสำอางนั้นก็จะมีเลขทะเบียน อย. หรือเครื่องหมาย อย. ที่แสดงเลขที่ใบรับรองการใช้ฉลากปรากฏอยู่ด้วย (พรพิมล ชัตตินานนท์ และพรพรรณ สุนทรธรรม 2540 : 114)

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคโดยตรง และประชาชนผู้บริโภคได้รับประโยชน์จากกฎหมายฉบับนี้โดยตรง หลักการของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 คือ มีการกำหนดให้รัฐจัดหน่วยงานหรือองค์กรขึ้น เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชน และช่วยสอดส่อง เฝ้าระวังให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคฉบับอื่นๆ รวมทั้งพระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2510 และพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความปลอดภัยและเป็นธรรม ไม่ถูกเอาเปรียบเปรียบจากผู้ประกอบธุรกิจ รวมทั้งดำเนินคดีเพื่อเรียกค่าเสียหายแทนผู้บริโภคด้วย ในกรณีพิพาทแล้วเห็นว่า จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคเป็นส่วนรวมตลอดจนดำเนินการเผยแพร่วิชาการ และให้ความรู้แก่ผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภครู้จักระมัดระวังตนในการบริโภคสินค้า หรือบริการก่อนที่รัฐจะเข้ามาคุ้มครอง นอกจากนี้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ยังเป็นกฎหมายมหาชนที่กำหนดสิทธิของผู้บริโภค หน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจและการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านต่างๆ เช่น ด้านโฆษณา ด้านฉลาก และสินค้าอันตราย (พรพิมล ชัตตินานนท์ และพรพรรณ สุนทรธรรม 2540 : 14)

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อ หรือได้รับการบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ และหมายความรวมถึง ผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการด้วย

มาตรา 4 “ผู้บริโภค มีสิทธิได้คุ้มครอง ดังต่อไปนี้

- (1) สิทธิที่จะได้รับข่าวสาร รวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้อง และเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ
- (2) สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ

(3) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ

(4) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย

ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายว่าด้วยการนั้นๆ หรือพระราชบัญญัตินี้บัญญัติไว้” (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค 2539 : 254 – 255)

การตีความตามความหมายของสิทธิของผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 สามารถตีความได้เป็น 2 ส่วนว่า ผู้บริโภคจะต้องรู้ถึงสิทธิของตนเองและเมื่อถูกละเมิดสิทธิดังกล่าว ผู้บริโภคก็มีหน้าที่จะต้องปฏิบัติเพื่อเรียกร้องสิทธินั้น ดังนี้

สิทธิของผู้บริโภค

ผู้บริโภคมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองในเรื่อง สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการและสิทธิที่จะได้รับข่าวสาร รวมทั้งคำพรรณาคุณภาพเครื่องสำอางที่ถูกต้องและเพียงพอ เมื่อมีการละเมิดสิทธิดังกล่าว ผู้บริโภคมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย

หน้าที่ของผู้บริโภค

สิทธิของผู้บริโภคตามที่กล่าวข้างต้นจะได้รับผลเต็มที่ต่อเมื่อ ผู้บริโภคได้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่วิญญูชนพึงกระทำเสียก่อน คือ ผู้บริโภคมีหน้าที่ในการใช้ความระมัดระวังตามสมควรในการเลือกซื้อยาหรือเครื่องสำอาง อย่าหลงเชื่อข้อความโดยไม่พิจารณาให้รอบคอบ ควรหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณภาพ แหล่งกำเนิด และลักษณะของยาหรือเครื่องสำอาง ว่าเป็นจริงตามที่กล่าวอ้างหรือไม่ และผู้บริโภคมีหน้าที่ในการเก็บพยานหลักฐานต่างๆ ที่แสดงถึงการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคไว้ เพื่อทำการเรียกร้องตามสิทธิของตน พยานหลักฐานดังกล่าวอาจจะเป็นยาหรือเครื่องสำอางที่แสดงให้เห็นว่าไม่เป็นไปตามที่กล่าวอ้าง ควรจำสถานที่จำหน่ายยาหรือเครื่องสำอางนั้นไว้ เพื่อประกอบการร้องเรียนด้วย (วันชัย ศรีวิบูลย์ 2539 : 22)

ในสภาพการณ์ปัจจุบันนี้ ยาหรือเครื่องสำอางได้กลายเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวันของทุกเพศและทุกวัย ความต้องการหรือประโยชน์ที่ผู้บริโภคคาดหวังว่าจะได้รับจากยาหรือเครื่องสำอางเพิ่มมากขึ้น กำลังซื้อของผู้บริโภคสูงขึ้น ผลของระบบการค้าของโลกเข้ามามีส่วนทำให้ธุรกิจยาหรือเครื่องสำอางมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง เป็นผลก่อให้เกิดปัญหาหรือผลกระทบขึ้นมากมาย หลายประเด็นกลายเป็นปัญหาที่สังคมเพิกเฉยหรือยอมรับโดยไม่มี การต่อต้าน แก้ไข หรือผู้กระทำผิดถูกลงโทษ (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, กองควบคุมเครื่องสำอาง 2539 : 11)

และจากข้อเท็จจริงของกฎหมายที่กล่าวมาทั้งหมด เมื่อเปรียบเทียบกับกรับรู้ของผู้บริโภคแล้ว ก็ยากที่จะบอกได้ว่า ผู้บริโภคเลือกที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับข่าวสารใดบ้าง จึงส่งผลให้ผู้บริโภคแต่ละบุคคลมีพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันไป (ศุภร เสรีรัตน์ 2540 : 149)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเพื่อติดตามอันตรายที่เกิดจากการใช้เครื่องสำอางของกองควบคุมเครื่องสำอาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอันตรายจากสารเคมีที่ผสมในเครื่องสำอาง และฝ้าระวางปัญหาอันจะเกิดจากการแพ้เครื่องสำอาง เก็บข้อมูลระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ. 2533 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2534 รวบรวมข้อมูลจากรายงานการแพ้จากการใช้เครื่องสำอาง จำนวน 95 ฉบับ เป็นรายงานจากโรงพยาบาลและสถานบริการสาธารณสุข 7 แห่ง คลินิกเอกชน 2 แห่ง พบว่ามีเครื่องสำอางที่ใช้แล้วมีปัญหา 40 ยี่ห้อ เครื่องสำอางที่ได้รับรายงานการแพ้มากที่สุด คือ ยี่ห้อแพน ร้อยละ 26.3 รองลงมาเป็น เมลาแคร์ ร้อยละ 6.3 และเบต้า ร้อยละ 3.2 ตามลำดับ ในจำนวนนี้มีสาเหตุชักนำไปให้ใช้เครื่องสำอางเหล่านี้มาจากเพื่อความสวยงามร้อยละ 27.4 มากที่สุด เป็นสิ่วร้อยละ 21.1 และเป็นฝ้าร้อยละ 17.9 และพบว่าได้ใช้เครื่องสำอางโดยมีคำแนะนำ ร้อยละ 48.4 มากที่สุด จากการโฆษณาทางทีวี ร้อยละ 20.0 ใช้ตามคำแนะนำของแพทย์และพยาบาลเพียงร้อยละ 4.2 เท่านั้น ส่วนมากซื้อเครื่องสำอางจากร้านค้า ร้อยละ 65.3 ได้รับจากคลินิกเพียง 14.7 เมื่อจำแนกอาการแพ้จากการใช้เครื่องสำอางที่มีต่อระบบของร่างกายพบว่า อาการทางผิวหนังที่พบบ่อย ได้แก่ ผื่นระคาย ร้อยละ 42.1 ผื่นแดงร้อยละ 6.3 ผื่นสีดำ ร้อยละ 4.2 สิว ร้อยละ 3.2 ผื่นระคายแพ้แสง ร้อยละ 2.1 ผื่นแพ้แสง ร้อยละ 2.1 สำหรับอาการแพ้จากการใช้เครื่องสำอาง ซึ่งพบบ่อย พบว่า เกิดผื่นระคายจากการใช้เครื่องสำอางเพื่อบรรเทาฝ้า 7 ราย บรรเทาสิว 4 ราย หน้าแห้ง 10 ราย กันแดด 3 ราย เพื่อความสวยงาม 7 ราย และเพื่อทำความสะอาด 3 ราย ผื่นสีดำจากการใช้เครื่องสำอางบรรเทาฝ้า 4 ราย ผื่นแดงจากการใช้เครื่องสำอางเพื่อความสวยงาม 4 ราย หน้าแห้ง 2 ราย (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ,กองควบคุมเครื่องสำอาง 2534 : 12 – 25)

การศึกษาวิจัยเพื่อประเมินอันตรายจากการใช้เครื่องสำอางป้องกันแสงแดด ของประเสริฐ เจริญผล เป็นการวิจัยเชิงระบาด มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการแพ้และการระคายเคืองจากการใช้เครื่องสำอางป้องกันแสงแดด ใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ไม่จำกัดเพศ อาชีพ อายุ ระหว่าง 16 – 52 ปี ในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง จำนวน 1,518 คน ผลการศึกษา พบว่า วัตถุประสงค์ที่กลุ่มตัวอย่างใช้เครื่องสำอาง คือ ใช้เพื่อความสวยงามมากที่สุด

ร้อยละ 40.1 รองลงมาใช้เพื่อทำความสะอาด ร้อยละ 18.6 เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับฝ้า ร้อยละ 18.6 เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับลิว ร้อยละ 11.7 และใช้เพื่อป้องกันแสงแดดร้อยละ 11.1 ตามลำดับ โดยมีสาเหตุการใช้จากการชักนำของเพื่อน คนใกล้ชิด และผู้ที่ประกอบอาชีพขายตรง ร้อยละ 60.2 จากร้านเสริมสวยร้อยละ 17.2 จากโฆษณาในนิตยสารต่างๆ ร้อยละ 15.4 ปัญหาและการเกิดอันตรายจากการใช้เครื่องสำอาง พบว่า มีการแพ้และการระคายเคืองเกิดขึ้นร้อยละ 5.9 พบในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เป็นผู้มีอายุน้อยกว่า 30 ปี และพบว่าแม่บ้านเกิดอันตรายจากการใช้เครื่องสำอางมากที่สุด อาการที่เกิดขึ้นเนื่องจากการแพ้พบว่า การเกิดผื่นแดงพบมากที่สุดร้อยละ 36.0 รองลงมาคืออาการแสบคันร้อยละ 18.0 มีผื่นระคายเคือง ร้อยละ 16.9 ผื่นแพ้แสง ร้อยละ 13.5 เกิดสิ่ว ผื่นแดงมีน้ำเหลืองไหล ผิวเปลี่ยนสี ร้อยละ 6.7, 2.2, 1.1 ตามลำดับ ส่วนเครื่องสำอางที่ก่อให้เกิดการแพ้มากที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์เพื่อความสวยงาม ร้อยละ 41.6 ครีมฝ้า ร้อยละ 15.7 ครีมป้องกันแสงแดด ร้อยละ 13.5 ครีมลิว 10.1 (ประเสริฐ เจริญผล 2538 : 15 – 23)

การศึกษาคุณภาพมาตรฐานและเฝ้าระวังความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางประเภทลิว – ฝ้า ของวิวรรณ์ แต่งแก้ว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพมาตรฐานและเฝ้าระวังความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางประเภท ลิว – ฝ้า ที่มีจำหน่ายในท้องตลาด ดำเนินการศึกษาวิจัยโดยทำการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานเครื่องสำอาง วิเคราะห์หาสารควบคุม (ตามที่ขึ้นทะเบียนไว้ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่กำหนด) หรือหาสารสำคัญ (ตามที่ระบุไว้บนฉลาก) และตรวจวิเคราะห์หาสารห้ามใช้ในผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางดังกล่าว (ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่กำหนด) ผลการศึกษา ผลิตภัณฑ์ประเภทลิวจำนวน 35 ตัวอย่าง พบว่าได้คุณภาพมาตรฐานร้อยละ 20 ไม่ได้มาตรฐานร้อยละ 2.9 ร้อยละ 77.1 ไม่ได้ระบุสารสำคัญที่ใช้ไว้บนฉลาก ร้อยละ 100.0 ไม่พบสารห้ามใช้ ส่วนผลิตภัณฑ์ประเภท ลิว – ฝ้า จำนวน 20 ตัวอย่าง พบว่า ได้มาตรฐานร้อยละ 20.0 ไม่ได้มาตรฐานร้อยละ 15.0 ร้อยละ 65.0 ไม่ได้ระบุชื่อสารสำคัญที่ใช้ไว้บนฉลาก ร้อยละ 100.0 ตรวจไม่พบสารห้ามใช้ สำหรับผลิตภัณฑ์ประเภทลิว – ฝ้า จำนวน 51 ตัวอย่าง ได้มาตรฐานร้อยละ 23.5 ร้อยละ 76.5 ไม่ได้ระบุชื่อสารสำคัญที่ใช้ไว้บนฉลาก ร้อยละ 7.8 ตรวจพบสารระงับเชื้อ ร้อยละ 68.6 ตรวจไม่พบสารระงับเชื้อ ร้อยละ 100.0 ตรวจไม่พบสารห้ามใช้ (วิวรรณ์ แต่งแก้ว 2538 : 65 – 79)

การสำรวจพฤติกรรมกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์ด้านสาธารณสุข ของประชาชนในเขตสาธารณสุขที่ 4 ของบุรีรัมย์ เล่าหุกดี และ มยุรี กล่าวณรงค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจพฤติกรรมกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์ด้านสาธารณสุขของประชาชนในเขตสาธารณสุขที่ 4 เก็บข้อมูล

โดยการสัมภาษณ์ประชาชนในเขตสาธารณสุขที่ 4 จาก 7 จังหวัด จำนวน 1,573 คน พบว่า ประชาชนร้อยละ 39.0 ชี้อ่านเครื่องสำอางโดยไม่อ่านฉลากก่อนซื้อ อ่านเป็นบางครั้ง ร้อยละ 31.7 และอ่านทุกครั้ง ร้อยละ 29.3 แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเครื่องสำอางที่ประชาชนได้รับมากที่สุด คือ โทรทัศน์ ร้อยละ 58.8 รองลงมาคือจากคนขาย ร้อยละ 10.1 วิทยุ ร้อยละ 3.2 ส่วนสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อบุคคลอื่นๆ เช่น หนังสือพิมพ์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เป็นต้น ได้รับไม่เกิน ร้อยละ 5 (บุญศรี เลาหภักดี และ มยุรี กล้าณรงค์ 2539 : 19 – 25)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีผลต่อการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของวัยรุ่นในจังหวัดนครปฐม มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. วิธีการสุ่มตัวอย่าง
4. ตัวแปรที่จะศึกษา
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปราย
8. สรุปผลการศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีรูปแบบการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Cross – sectional study)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ วัยรุ่นในจังหวัดนครปฐมที่ใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา มีอายุระหว่าง 13 – 19 ปี คำนวณขนาดตัวอย่าง จากสูตร (ทัสสนี นุชประยูร และ เต็มศรี ชำนิจารกิจ 2533 : 182) โดย $p = 41\%$ หรือ 0.41 (ธาดา เปี่ยมพงศ์สานต์ 2540 : 1) กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนของโอกาสที่จะพบโรคได้ = 15% หรือ 0.15

$$n = \frac{Z^2 p(1-p)}{d^2}$$

$$n = \text{จำนวนตัวอย่าง}$$

z = ค่า z จากตาราง z เมื่อ $\alpha = 0.05$ มีค่า = 1.96

p = สัดส่วนอุบัติการณ์ของโรค

d = ความคลาดเคลื่อนของโอกาสที่จะพบโรค $\times p$ (maximum permissible error)

$$\text{ได้จำนวนตัวอย่าง } n = \frac{(1.96)^2 (0.41)(1 - 0.41)}{(0.15 \times 0.41)^2}$$

$$\text{จำนวนตัวอย่าง} = 246 \text{ คน}$$

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างวัยรุ่นในจังหวัดนครปฐม ที่ใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิวในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการความน่าจะเป็น (Probability Sampling) เลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) (ธวัชชัย วรพงศธร 2538 : 250 – 252) ในการสุ่มเลือกอำเภอ ในจังหวัดนครปฐมมี 7 อำเภอ ได้แก่ อ.เมือง อ.กำแพงแสน อ.นครชัยศรี อ.พุทธมณฑล

อ.ดอนตูม อ.บางเลน และ อ.สามพราน (กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง 2541 : 105 – 110)

ใช้การสุ่มอย่างง่ายโดยจับฉลากแบบไม่คืนที่ (Sampling Without replacement) เลือก 3 อำเภอ จาก 7 อำเภอ เลือกได้กลุ่มตัวอย่าง อ.เมือง อ.พุทธมณฑล อ.สามพราน

จากนั้นใช้วิธีสุ่มเลือกตัวอย่างแต่ละอำเภอ โดยเลือกเฉพาะจำนวนประชากรของแต่ละอำเภอที่อายุ 13 – 19 ปี (กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง 2002)

$$\text{โดยใช้สูตร } n_i = \frac{N_i}{N} \times n$$

n_i = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแต่ละอำเภอ

N_i = จำนวนประชากรอายุ 13 – 19 ปี ของแต่ละอำเภอ

N = จำนวนประชากรอายุ 13 – 19 ปี รวมทั้ง 3 อำเภอ

n = 246 คน (ขนาดตัวอย่างรวมทั้ง 3 อำเภอ)

ได้ขนาดตัวอย่างแต่ละอำเภอ ดังนี้

- คำนวณได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง อำเภอเมือง เท่ากับ 137 คน
- คำนวณได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง อำเภอสามพราน เท่ากับ 96 คน

- คำนวณได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง อำเภอพุทธมณฑล เท่ากับ 13 คน
แต่ในการเก็บแบบสอบถามอาจได้แบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์กลับมา ดังนั้น จึง
คำนวณจำนวนตัวอย่างเพิ่มอีกร้อยละ 20 ของขนาดกลุ่มตัวอย่างของแต่ละอำเภอ เพื่อตัด
แบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก ดังนั้น
 - ขนาดของกลุ่มตัวอย่างอำเภอเมือง จึงเท่ากับ 165 คน
 - ขนาดของกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามพราน จึงเท่ากับ 116 คน
 - ขนาดของกลุ่มตัวอย่างอำเภอพุทธมณฑล จึงเท่ากับ 16 คน
- รายละเอียด ดังแสดงในตาราง 2

ตารางที่ 2 จำนวนประชากรและขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอ

อำเภอ	จำนวนประชากร อายุ 13 – 19 ปี (Ni)	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (ni)	(ni) บวกเพิ่ม 20%
เมือง	16,688 คน	$(16,688 / 29,819) \times 246 = 137$	165
สามพราน	11,596 คน	$(11,596 / 29,819) \times 246 = 96$	116
พุทธมณฑล	1,535 คน	$(1,535 / 29,819) \times 246 = 13$	16
รวม	29,819 คน (N)	246 คน (n)	297 คน (n)

ที่มา : กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง, ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับจำนวนประชากรของอำเภอเมือง
อำเภอสามพราน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 [Online],
accessed 11 January 2002. Available from <http://twww.data.go.th/hpstatat/people2.html>

จากนั้น ใช้การสุ่มตัวอย่างง่ายโดยจับฉลากไม่คืนที่ เลือกตำบล

- สุ่มตัวอย่างจากอำเภอเมือง ได้มา 5 ตำบล จาก 24 ตำบล ได้แก่ ตำบลดอนยาย
หอม ตำบลลำพญา ตำบลตาก้อง ตำบลธรรมศาลา และตำบลโพรงมะเดื่อ (กระทรวงมหาดไทย,
กรมการปกครอง 2541 : 105 – 106) สุ่มเก็บตัวอย่างมาตำบลละ 33 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่าง
แบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ตามแหล่งชุมชน ตลาด ร้านค้า หรือ ท่ารถประจำทางใน
พื้นที่เป้าหมาย
- สุ่มตัวอย่างจากอำเภอสามพราน ได้มา 3 ตำบล จาก 15 ตำบล ได้แก่ ตำบล
ท่าตลาด ตำบลคลองจินดา และตำบลบ้านใหม่ (กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง 2541 :

109 – 110) สุ่มเก็บตัวอย่างมาตำบลละ 39 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ตามแหล่งชุมชน ตลาด ร้านค้า หรือท่ารถประจำทางในพื้นที่เป้าหมาย

- สุ่มตัวอย่างจากอำเภอพุทธมณฑล ได้มา 1 ตำบล จาก 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลคลองโยง (กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง 2541 : 108) สุ่มเก็บตัวอย่างมา 16 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ตามแหล่งชุมชน ตลาด ร้านค้า หรือท่ารถประจำทางในพื้นที่เป้าหมาย

ได้ขนาดของตัวอย่างแต่ละตำบลและอำเภอ ดังแสดงในตาราง 3

ตารางที่ 3 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอและตำบล

อำเภอ	จำนวนตำบล	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
เมือง (มีทั้งหมด 24 ตำบล)	5	$5 \times 33 = 165$
สามพราน (มีทั้งหมด 15 ตำบล)	3	$3 \times 39 = 116$
พุทธมณฑล (มีทั้งหมด 3 ตำบล)	1	$1 \times 16 = 16$
รวม	9	297 คน (n)

ตัวแปรที่จะศึกษา

1. ตัวแปรต้น ประกอบด้วย

1.1 คุณลักษณะทั่วไปของวัยรุ่น ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ และประวัติการแพ้

1.2 สารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์

1.3 แหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิว

1.4 พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว

2. ตัวแปรตาม คือ การเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว โดยที่กลุ่มตัวอย่างเกิดอาการอย่างน้อย 1 อาการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ใช้แบบสอบถาม (รายละเอียดในภาคผนวก ก) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ ประวัติการแพ้

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่เลือกใช้ การแสดงข้อความบนฉลาก ผลิตภัณฑ์ และการเกิดอาการแพ้หรืออาการผื่นจากการใช้ผลิตภัณฑ์

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว

ข้อคำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด มีจำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำตอบในแต่ละข้อ มีคำตอบให้เลือก 2 คำตอบ คือ

- ปฏิบัติ หมายถึง ผู้ตอบเคยปฏิบัติสิ่งนั้น หรือ เคยมีพฤติกรรมนั้น
- ไม่ได้ปฏิบัติ หมายถึง ผู้ตอบไม่เคยปฏิบัติสิ่งนั้น หรือ ไม่เคยมีพฤติกรรมนั้น

เกณฑ์การให้คะแนน ถ้าตอบคำถามถูกต้อง ให้ 1 คะแนน ถ้าตอบคำถามผิด ให้ 0 คะแนน โดยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว ดังนี้

ความถูกต้องของการปฏิบัติหรือพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของวัยรุ่นใน จังหวัดนครปฐม จัดแบ่งระดับการปฏิบัติออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับสูง และระดับต่ำ

- ระดับสูง มีค่าคะแนน สูงกว่าค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ของคะแนนพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว
- ระดับต่ำ มีค่าคะแนน ต่ำกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ของคะแนนพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว

ใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว

จากนั้น นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทำ Preliminary test ในเดือน ตุลาคม 2545 โดยนำไปทดสอบในวัยรุ่น อายุ 13 - 19 ปี จำนวน 60 คน นำแบบสอบถามตอนที่ 3 พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว มาทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliable) โดยใช้วิธีวัดความสอดคล้องภายใน (Intenal consistency method) แบบครอนบาค อัลฟา (Cronbach's Alpha) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2537 : 143) แล้วจึงนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ออกเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนพฤศจิกายน และธันวาคม 2545 ในกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นจังหวัดนครปฐม ตามอำเภอและตำบลที่สุ่มได้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อไป

2. ตรวจสอบความสมบูรณ์ในแบบสอบถามทุกฉบับที่กลุ่มตัวอย่างได้ตอบเรียบร้อยแล้ว
3. ลงรหัสแบบสอบถาม แล้วนำมาบันทึกลงเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล โดยกำหนดระดับความมีนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่วัยรุ่นเลิกใช้ การแสดงข้อความบนฉลากผลิตภัณฑ์ และการอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์ รวมถึงพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว

2. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของวัยรุ่นจังหวัดนครปฐม ได้แก่ คุณลักษณะทั่วไปของวัยรุ่น สารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์ แหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิว หรือพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว ด้วยการวิเคราะห์ตารางไขว้ (crosstabulation) โดยใช้ค่า chi - square

สรุปผลการศึกษา

นำผลการวิจัยที่ได้มาเขียนสรุปว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวในวัยรุ่นจังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าผลิตภัณฑ์รักษาสิวยี่ห้อใดที่วัยรุ่นนิยมเลือกใช้ในการรักษาสิว และผลิตภัณฑ์เหล่านั้นประกอบด้วยสารสำคัญใดบ้าง และมีรายละเอียดในฉลากผลิตภัณฑ์เป็นอย่างไร การรับรู้เกี่ยวกับการแสดงข้อความไปตามกฎหมายกำหนดบนฉลากผลิตภัณฑ์ของวัยรุ่นจังหวัดนครปฐมเป็นอย่างไร มีพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวและอัตราการเกิดอาการข้างเคียงและลักษณะที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร และแหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์ของวัยรุ่นเป็นแหล่งใด และปัจจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของวัยรุ่น สารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์ แหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์ หรือพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวมี่ความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงเหล่านั้นหรือไม่ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ วัยรุ่นจังหวัดนครปฐม ที่มีอายุระหว่าง 13 – 19 ปี จำนวน 303 คน และออกเก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม พ.ศ. 2545 โดยที่ผู้วิจัยได้ทำ Preliminary test ก่อนในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2545 โดยนำแบบสอบถามที่มีการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดสอบในวัยรุ่นอายุ 13 – 19 ปี จังหวัดนนทบุรี จำนวน 60 คน แล้วนำมาหาความเที่ยงของแบบสอบถามตอนที่ 3 คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว โดยใช้วิธีวัดความสอดคล้องภายใน โดยใช้สูตรหาสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยง เท่ากับ 0.71 (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2537 : 143)

การออกเก็บข้อมูลในวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ วัยรุ่นจังหวัดนครปฐมที่มีอายุ 13 – 19 ปี คำนวณขนาดตัวอย่างได้ 297 คน แต่เก็บข้อมูลแล้วได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 303 คน คิดเป็นร้อยละ 102 ของขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้ โดยที่

- อำเภอเมืองคำนวณขนาดตัวอย่างไว้ 165 คน แต่เก็บข้อมูลแล้วได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 99.4
- อำเภอสามพรานคำนวณขนาดตัวอย่างไว้ 116 คน แต่เก็บข้อมูลแล้วได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 100
- อำเภอพุทธมณฑลคำนวณขนาดตัวอย่างไว้ 16 คน แต่เก็บข้อมูลได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 143

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลได้แล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังนี้

- คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
- ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างนิยมเลือกใช้ในการรักษาสิ่ว
- สารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์ในกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้รักษาสิ่ว
- แหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิ่วของกลุ่มตัวอย่าง
- การรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการแสดงข้อความบนฉลากผลิตภัณฑ์รักษาสิ่ว

เป็นไปตามกฎหมายกำหนด

- พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิ่วของกลุ่มตัวอย่าง
- อัตราการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิ่วของกลุ่มตัวอย่าง
- ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างกับการเกิดอาการ

ข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิ่ว

- ความสัมพันธ์ระหว่างสารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิ่ว

ความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิ่ว กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิ่ว

- ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิ่ว กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิ่ว

การอภิปรายผล

คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17 ปีและ 18 ปี มีจำนวนเท่ากัน คือ 63 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 ส่วนที่รองลงมา มีอายุ 19 ปี มีจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8 โดยกลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 16.5 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.9 เป็นเพศหญิง จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 78.2 และเป็นเพศชาย 66 คน คิดเป็นร้อยละ 21.8 ด้านระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า กลุ่มตัวอย่างจบมัธยมศึกษามากที่สุด จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 รองลงมาคือ จบ ปวช. หรือ ปวส. จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2 มีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เรียนหนังสือ 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 และจบประถมศึกษา 12 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 สำหรับด้านอาชีพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างยังเป็นนักเรียนหรือนักศึกษามากที่สุด 290 คน คิดเป็นร้อยละ 95.7 และส่วนที่เหลือมีอาชีพค้าขายและรับจ้างจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 ในด้านประวัติการเป็นโรคภูมิแพ้ กลุ่ม

ตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นโรคภูมิแพ้ มีจำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 80.5 ส่วนที่มีประวัติเป็นโรคภูมิแพ้มีจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 ในด้านประวัติการแพ้ยา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีประวัติการแพ้ยา มีจำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 89.1 ส่วนที่มีประวัติแพ้ยามีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9 ในด้านประวัติการแพ้อาหารทะเล แมลง หรือพืช พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีประวัติการแพ้อาหารทะเล แมลง หรือพืช มีจำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 86.8 ส่วนที่มีประวัติการแพ้อาหารทะเล แมลง หรือพืช มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 13.2 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ เพศ การศึกษาสูงสุด อาชีพ และประวัติการแพ้

คุณลักษณะทั่วไป	จำนวน (ร้อยละ)
อายุ	
13 ปี	34 (11.2)
14 ปี	26 (8.6)
15 ปี	33 (10.8)
16 ปี	39 (12.8)
17 ปี	63 (20.9)
18 ปี	63 (20.9)
19 ปี	45 (14.8)
รวม	303(100.0)
$\bar{x} = 16.5$	S.D. =
1.9	
เพศ	
ชาย	66 (21.8)
หญิง	237 (78.2)
รวม	303(100.0)

ตารางที่ 4 (ต่อ)

คุณลักษณะทั่วไป	จำนวน (ร้อยละ)
การศึกษาสูงสุด	
ประถมศึกษา	12 (4.0)
มัธยมศึกษา	150 (49.5)
ปวช. หรือ ปวส.	128 (42.2)
ไม่ได้เรียนหนังสือ	13 (4.3)
รวม	303(100.0)
อาชีพ	
นักเรียน หรือ นักศึกษา	290 (95.7)
อื่นๆ (ค้าขาย, รับจ้าง)	13 (4.3)
รวม	303 (100.0)
ประวัติการเป็นโรคภูมิแพ้	
ไม่เคย	244 (80.5)
เคย	59 (19.5)
รวม	303(100.0)
ประวัติการแพ้ยา	
ไม่เคย	270 (89.1)
เคย	33 (10.9)
รวม	303(100.0)
ประวัติการแพ้อาหารทะเล แมลง หรือพืช	
ไม่เคย	263 (86.8)
เคย	40 (13.2)
รวม	303(100.0)

ผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่กลุ่มตัวอย่างนิยมเลือกใช้ในการรักษาสิว

จากการศึกษา พบว่า ผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่กลุ่มตัวอย่างใช้มากที่สุด มีจำนวนเท่ากัน ได้แก่ Ponds cream และ KA cream มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 11.9 ส่วนลำดับรองลงมา ได้แก่ Biore foam มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 9.9 ผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่กลุ่มตัวอย่างใช้มาก

เป็นลำดับที่สาม ได้แก่ Smooth E cream มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 ส่วนลำดับที่สี่ ได้แก่ Dr.Montri soap มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 และยังมีผลิตภัณฑ์รักษาผิวอื่นๆ ที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้อีก รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ชื่อผลิตภัณฑ์รักษาผิวที่กลุ่มตัวอย่างใช้

ชื่อผลิตภัณฑ์	จำนวน	ร้อยละ
Ponds cream	36	11.9
KA cream	36	11.9
Biore foam	30	9.9
Smooth E cream	19	6.3
Dr. Montri soap	17	5.6
Bionic Acne cream	13	4.3
Scacare cream	12	4.0
Dr. Saroj cream	11	3.6
Dove cream	11	3.6
Pises powder	11	3.6
Johnson clean & clear	10	3.3
Nivea cream	8	2.6
Care soap	8	2.6
Tea Tree foam	6	2.0
Dr. somchai soap	5	1.7
Acne gel	5	1.7
Lux soap	5	1.7
Citra lotion	5	1.7
Mistine cream	4	1.3
Tros foam	4	1.3

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ชื่อผลิตภัณฑ์	จำนวน	ร้อยละ
Sarorux cream	3	1.0
ครีมอาร์เซ่	3	1.0
Giffarine cream	3	1.0
Pan cosmetics cream	3	1.0
Johnson soap	3	1.0
Tamarind soap	2	0.7
Golden Herb cream	2	0.7
สบู่ซิง	2	0.7
Avon cream	2	0.7
Honey V lotion	2	0.7
สบู่ว่านหางจระเข้	2	0.7
ครีมเกสส์	2	0.7
Ziit away cream	2	0.7
ครีมกวนอิม	1	0.3
ครีมโอเปร่า	1	0.3
ครีมป๊อบ	1	0.3
Dior snow cream	1	0.3
Clinda M lotion	1	0.3
Mysolone N cream	1	0.3
ครีม ซิง ซิง	1	0.3
ครีมเหม่ยหลิง	1	0.3
สบู่unkแก้ว	1	0.3
สบู่ดอกบัวคู่	1	0.3
C'care cream	1	0.3
Olay cream	1	0.3
ครีมแตงกวา	1	0.3

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ชื่อผลิตภัณฑ์	จำนวน	ร้อยละ
Suprederm cream	1	0.3
Dermasol cream	1	0.3
Famic C & S cream	1	0.3
รวม	303	100.0

สารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์ในกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้รักษา

สิว

จากการศึกษาผลิตภัณฑ์ในกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ พบว่า สารสำคัญที่มีในผลิตภัณฑ์รักษาสิวส่วนใหญ่จะประกอบด้วยสารที่ออกฤทธิ์เป็น Emollient (ทำให้ผิวนุ่ม) หรือ สารที่ออกฤทธิ์เป็น Nourishing Agent (บำรุงผิว) เป็นหลัก เช่น Vitamin E, Vitamin B₃ เป็นต้น สารอีกตัวที่พบบ่อยในผลิตภัณฑ์ในกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ ได้แก่ สารระงับเชื้อ (Antiseptic Agents) เช่น Triclosan, Triclocarban เป็นต้น ส่วนสารอื่นๆ ที่พบค่อนข้างบ่อยในผลิตภัณฑ์เหล่านี้ก็คือ สารป้องกันแสงแดด (Sunscreen) พบในหลายๆ ผลิตภัณฑ์เช่นกัน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 สารสำคัญในผลิตภัณฑ์รักษาสิวในกลุ่มตัวอย่างใช้

ชื่อผลิตภัณฑ์	สารสำคัญในผลิตภัณฑ์รักษาสิว
Ponds cream	Vit. B ₃ + Glycolic acid + Pearl Extract + Vit. E
KA cream	Vit. E
Biore foam	Mono lauryl sulfate + Glycerine + Cellulose
Smooth E cream	Vit. E + Aloe Vera + Jojoba oil
Dr. Montri soap	Triclocarban + Vit. E + Texapon + Sodium soap
Bionic Acne cream	Triclosan
Scacare cream	Vit. E + Vit. C + Aloe Vera + Evening Primrose oil
Dr. Saroj cream	Herbs Extract

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ชื่อผลิตภัณฑ์	สารสำคัญในผลิตภัณฑ์รักษาผิว
Dove cream	Sodium oxoyl isethionate + Steric acid
Pises powder	Sulfanilamide
Johnson clean & clear	Triclosan + Glycerine
Nivea cream	Vit. E + Licorice Extract + Ethylhexyl p – methroxcinnamate
Care soap	Sodium soap
Tea Tree foam	Tea Tree oil + Mono lauryl sulfate
Dr. somchai soap	Triclocarban + Vit. E + Sodium soap
Acne gel	Triclosan
Lux soap	Sodium soap + Lactic acid
Citra lotion	Curcuma + Fruit Extract + Vit. B ₃
Mistine cream	Tea Tree oil + Salicylic acid
Tros foam	Vit. B complex + Popylene Glycol
Sarorux cream	Herbs Extract
ครีมอาร์เซ่	Plant Extract + Titanium dioxide
Giffarine cream	Vit. E + Methroxcinnamate + Glyceril sterate + Carboxylic acid
Pan cosmetics cream	Benzoly peroxide
Johnson soap	Sodium soap
Tamarind soap	Tamarind + Sodium soap
Golden Herb cream	Herbs Extract
สบู่ขิง	Zingiber Extract + Sodium soap
Avon cream	Methroxcinnamate + Oxybenzone
Honey V lotion	Honey Extract + Propylene glycol D-Panthenol + Pentavtin + Sodium PCA
สบู่ว่านหางจระเข้	Alove Vera + Sodium soap
ครีมเกสซ์	Ethylhexyl p – methroxcinnamate

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ชื่อผลิตภัณฑ์	สารสำคัญในผลิตภัณฑ์รักษาสิว
Ziit away cream	Tea Tree oil + Triclosan + Salicylic acid + Vit. E + Aloe Vera
ครีมกวนอิม	Salicylic acid + Bismust Subnitrate
ครีมโอเปร่า	Ethylhexyl p – methroxcinnamate
ครีมป๊อบ	Vit. E + Glycerlene
Dior snow cream	Vit. E + Jojoba oil
Clinda M lotion	Clindamycin
Mysolone N cream	Prednisolone + Neomycin
ครีม ซิง ซิง	Triclosan + Bismust subnitrate + Titanium dioxide
ครีมเหม่ยหลิง	Herbs Extract
สบู่ดอกแก้ว	Vit. E + Evening Primrose oil + Sodium soap
สบู่ดอกบัวคู้	Herbs Extract + Sodium soap
C'care cream	Vit. C + Vit. E + Ethylhexyl p – methroxcinnamate + Jojoba oil
Olay cream	Methroxcinnamate + Zinc Oxide + Titanium dioxide
ครีมแตงกวา	Sodium soap
Suprederm cream	Vit. E + Beta carotene + Evening Primrose oil + Methroxcinnamate
Dermasol cream	Hydrocortisone + Chloramphenicol
Famic C & S cream	หาข้อมูลไม่ได้

และจากการศึกษาสารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลาก ผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ จะสามารถแบ่งผลิตภัณฑ์รักษาสิวเหล่านี้ได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ผลิตภัณฑ์ที่มีสารสำคัญเป็นยา และฉลากมีข้อบ่งใช้ทางการแพทย์เพื่อรักษาสิว มีจำนวน 5 รายการ เช่น Pises powder, Pan cosmetics cream เป็นต้น มีกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6

2. ผลิตภัณฑ์ที่มีสารสำคัญเป็นเครื่องสำอางและฉลากมีรายละเอียดเกี่ยวกับการรักษาสิว เช่น KA cream, Biore foam, Dr.Montri soap เป็นต้น มี 24 รายการ มีกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ 168 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5

3. ผลิตภัณฑ์ที่มีสารสำคัญเป็นเครื่องสำอางและที่ฉลากไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการรักษาสิว เช่น Ponds cream, Smooth E cream, Dove cream เป็นต้น มี 19 รายการ มีกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ 117 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6

และยังมีผลิตภัณฑ์ 1 รายการ ได้แก่ Famic C & S cream ที่ผู้วิจัยไม่สามารถหาข้อมูลได้ คิดเป็นร้อยละ 0.3 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ชื่อผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่กลุ่มตัวอย่างใช้จำแนกตามสารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์

ชื่อผลิตภัณฑ์	จำนวน	ร้อยละ
ผลิตภัณฑ์ที่มีสารสำคัญเป็นยาและฉลากมีข้อบ่งใช้ทางการแพทย์เพื่อรักษาสิว		
Pises powder	11	3.7
Pan cosmetics cream	3	1.0
Clinda M lotion	1	0.3
Mysolone N cream	1	0.3
Dermasol cream	1	0.3
รวม	17	5.6
ผลิตภัณฑ์ที่มีสารสำคัญเป็นเครื่องสำอางและฉลากมีรายละเอียดเกี่ยวกับการรักษาสิว		
KA cream	36	11.9
Biore foam	30	9.9
Dr. Montri soap	17	5.6
Bionic acne soap	13	4.3
Seacare cream	12	3.9
Dr. Saroj cream	11	3.6

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อผลิตภัณฑ์	จำนวน	ร้อยละ
Johnson clean & clear	10	3.3
Dr. Somchai soap	5	1.7
Acne gel	5	1.7
Mistine cream	4	1.3
Sarorux cream	3	1.0
ครีมอาร์เซ่	3	1.0
Giffarine cream	3	1.0
Tamarind cream	2	0.7
Golden Herb cream	2	0.7
Avon cream	2	0.7
สมุนไพรนางจระเข้	2	0.7
Ziit away cream	2	0.7
ครีมกวนอิม	1	0.3
ครีมป๊อบ	1	0.3
ครีมซิง ซิง	1	0.3
ครีมเหม่ยหลิง	1	0.3
ครีมแตงกวา	1	0.3
Suprederm cream	1	0.3
รวม	168	55.5
ผลิตภัณฑ์ที่มีสารสำคัญเป็นเครื่องสำอางและ ฉลากไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการรักษาผิว		
Ponds cream	36	11.9
Smooth E cream	19	6.3
Dove cream	11	3.6
Nivea cream	8	2.6
Care soap	8	2.6

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อผลิตภัณฑ์	จำนวน	ร้อยละ
Tea Tree foam	6	2.0
Lux soap	5	1.7
Citra lotion	5	1.7
Tros foam	4	1.3
Johnson soap	3	1.0
สบู่ขิง	2	0.7
Honey V lotion	2	0.7
ครีมเกสส์ซ	2	0.7
ครีมโอเปร่า	1	0.3
Dior snow cream	1	0.3
สบู่เนกแก้ว	1	0.3
สบู่ดอกบัวคู่	1	0.3
C'care cream	1	0.3
Olay cream	1	0.3
รวม	117	38.6
ผลิตภัณฑ์ที่ไม่สามารถหาข้อมูลได้		
Famic C & S cream	1	0.3
รวม	1	0.3
รวมทั้งสิ้น	303	100.0

แหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาผิวของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างนิยมซื้อผลิตภัณฑ์รักษาผิวจากร้านค้ามากที่สุด เป็นจำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 70.6 รองลงมาคือร้านขายยา จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 ส่วนที่ซื้อหรือได้รับจากคลินิกแพทย์หรือโรงพยาบาลมี 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9 และที่น้อยที่สุด คือ ซื้อจากร้านเสริมสวย, ตัวแทนขายตรง, ห้างสรรพสินค้า หรือตลาดนัด มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิว	จำนวน (ร้อยละ)
คลินิกแพทย์หรือโรงพยาบาล	18 (5.9)
ร้านขายยา	59 (19.5)
ร้านค้า	214 (70.6)
ร้านเสริมสวย, ตัวแทนขายตรง, ห้างสรรพสินค้า, ตลาดนัด	12 (4.0)
รวม	303 (100.0)

การรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการแสดงข้อความบนฉลากผลิตภัณฑ์รักษาสิวเป็นไปตามกฎหมายกำหนด

จากการออกสำรวจฉลากผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่มีจำหน่ายตามแหล่งต่างๆ จำนวน 48 ผลิตภัณฑ์ เช่น ร้านค้า ร้านขายยา ร้านเสริมสวย ตัวแทนขายตรง ห้างสรรพสินค้า และตลาดนัด พบว่า ฉลากผลิตภัณฑ์มีการแสดงข้อความเป็นไปตามกฎหมายกำหนดใน 4 ข้อแรก ได้แก่ ชื่อผลิตภัณฑ์ ประเภทหรือชนิดของผลิตภัณฑ์ ชื่อส่วนประกอบหรือสารสำคัญและคำแนะนำหรือคำเตือนหรือวิธีใช้ โดยพบว่าทุกผลิตภัณฑ์ในกลุ่มตัวอย่างใช้จำนวน 48 ผลิตภัณฑ์มีการแสดงข้อความเป็นไปตามกฎหมายกำหนด คิดเป็นร้อยละ 100.0 ส่วนที่รองลงมาคือ วันเดือนปีที่ผลิตหรือหมดอายุ และชื่อและที่ตั้งของผู้ผลิต มีการแสดงข้อความเป็นไปตามกฎหมายกำหนด มีจำนวน 44 ผลิตภัณฑ์คิดเป็นร้อยละ 91.7 ในด้านการแสดงเครื่องหมาย อย. พบว่ามีการแสดงข้อความนี้เพียง 5 ผลิตภัณฑ์ ซึ่งการแสดงเครื่องหมาย อย. นี้ไม่ได้เป็นข้อกำหนดตามกฎหมายของผลิตภัณฑ์ทุกชนิด คิดเป็นร้อยละ 10.4 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 การแสดงข้อความจริงบนฉลากผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่มีจำหน่ายตามแหล่งต่างๆ

การแสดงข้อความจริงบนฉลาก	จำนวน (ร้อยละ)		
	มี	ไม่มี	รวม
ชื่อผลิตภัณฑ์	48 (100.0)	0 (0.0)	48 (100.0)
ประเภทหรือชนิดของผลิตภัณฑ์	48 (100.0)	0 (0.0)	48 (100.0)
ชื่อส่วนประกอบหรือสารสำคัญ	48 (100.0)	0 (0.0)	48 (100.0)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

การแสดงความจริงบนฉลาก	จำนวน (ร้อยละ)		
	มี	ไม่มี	รวม
คำแนะนำหรือคำเตือนหรือวิธีใช้	48 (100.0)	0 (0.0)	48 (100.0)
วัน เดือน ปี ที่ผลิต หรือหมดอายุ	44 (91.7)	4 (8.3)	48 (100.0)
ชื่อและที่ตั้งของผู้ผลิต	44 (91.7)	4 (8.3)	48 (100.0)
เครื่องหมาย อย.	5 (10.4)	43 (89.6)	48 (100.0)

จากการศึกษาการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการแสดงข้อความบนฉลากผลิตภัณฑ์ เป็นไปตามกฎหมายกำหนด พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ที่ถูกต้องในเรื่อง การแสดงชื่อผลิตภัณฑ์ และคำแนะนำหรือคำเตือนหรือวิธีใช้ มีจำนวน 303 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 ส่วนในเรื่องประเภทหรือชนิดของผลิตภัณฑ์ กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ถูกต้องจำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 91.4 ในเรื่องชื่อส่วนประกอบหรือสารสำคัญมีการรับรู้ถูกต้อง 272 คน คิดเป็นร้อยละ 89.8 ในเรื่อง วัน เดือน ปีที่ผลิตหรือหมดอายุ กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ถูกต้อง จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 88.8 ส่วนเรื่อง ชื่อและที่ตั้งของผู้ผลิต กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ถูกต้อง 264 คน คิดเป็นร้อยละ 87.1 และเรื่องเครื่องหมาย อย. พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่เป็นยามีการรับรู้ถูกต้อง เป็นจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่เป็นเครื่องสำอาง มีการรับรู้ถูกต้อง จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการแสดงข้อความบนฉลากผลิตภัณฑ์เป็นไปตามกฎหมายกำหนด

การรับรู้เกี่ยวกับการแสดงข้อความบนฉลากผลิตภัณฑ์รักษาสิว	จำนวน (ร้อยละ)		
	มี	ไม่มี	รวม
ชื่อผลิตภัณฑ์	303 (100.0)	0 (0.0)	303 (100.0)
คำแนะนำหรือคำเตือนหรือวิธีใช้	303 (100.0)	0 (0.0)	303 (100.0)
ประเภทหรือชนิดของผลิตภัณฑ์	277 (91.4)	26 (8.6)	303 (100.0)
ชื่อส่วนประกอบหรือสารสำคัญ	272 (89.8)	31 (10.2)	303 (100.0)

ตารางที่ 10 (ต่อ)

การรับรู้เกี่ยวกับการแสดงข้อความบนฉลาก ผลิตภัณฑ์รักษาสิว	จำนวน (ร้อยละ)		
	มี	ไม่มี	รวม
วัน เดือน ปีที่ผลิตหรือหมดอายุ	269 (88.8)	34 (11.2)	303 (100.0)
ชื่อและที่ตั้งของผู้ผลิต	264 (87.1)	39 (12.9)	303 (100.0)
เครื่องหมาย อย.ในผลิตภัณฑ์ยา	17 (100.0)	0 (0.0)	17 (100.0)
เครื่องหมาย อย. ในผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง	223 (78.0)	63 (22.0)	286 (100.0)

พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวทาเฉพาะใบหน้ามีจำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 87.1 รองลงมาคือ ทาทั้งใบหน้าและผิวหนังส่วนอื่นๆ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 10.6 และที่น้อยที่สุดคือใช้ทาผิวหนังส่วนอื่นๆ มีเพียง 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 11

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
ตารางที่ 11 บริเวณของร่างกายที่ใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง

บริเวณของร่างกาย	จำนวน (ร้อยละ)
เฉพาะใบหน้า	264 (87.1)
ผิวหนังส่วนอื่นๆ	7 (2.3)
ทั้งใบหน้าและผิวหนังส่วนอื่นๆ	32 (10.6)
รวม	303 (100.0)

จากการศึกษาระดับคะแนนพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับคะแนนพฤติกรรมเฉลี่ยเท่ากับ 7.5 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.6 เมื่อแบ่งกลุ่มระดับคะแนนพฤติกรรมออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีระดับคะแนนพฤติกรรมเป็นระดับสูง (ระดับคะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ย) พบว่า กลุ่มคะแนนระดับสูงมีจำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 และกลุ่มที่มีระดับคะแนนพฤติกรรมเป็นระดับต่ำ (ระดับคะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ย) มีจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ระดับคะแนนพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว ของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับคะแนนพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว	จำนวน (ร้อยละ)
ระดับต่ำ (≤ 7.5)	106 (35.0)
ระดับสูง (> 7.5)	197 (65.0)
รวม	303 (100.0)

$$\bar{x} = 7.5 \quad S.D. = 1.6$$

จากการศึกษา พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่ถูกต้องมากที่สุด คือ ข้อที่เกี่ยวกับการอ่านฉลากคำแนะนำ หรือวิธีใช้ หรือข้อบ่งใช้ ก่อนที่จะใช้ผลิตภัณฑ์ พบกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมการใช้ถูกต้องจำนวน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 94.7 รองลงมาคือพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ในเรื่องการอ่านฉลากคำเตือนก่อนใช้ผลิตภัณฑ์ พบกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมถูกต้องจำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 93.7 ส่วนพฤติกรรมการใช้ที่ถูกต้องอันดับสามได้แก่ เรื่อง การทำความสะอาดใบหน้าหรือผิวหนังก่อนใช้ผลิตภัณฑ์ พบกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมถูกต้องจำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 90.1 ส่วนพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์เรื่องการใช้ผลิตภัณฑ์ในขนาดที่เห็นว่าเหมาะสมมากกว่าขนาดที่กำหนดในฉลากคำแนะนำ พบว่า เป็นพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ถูกต้องน้อยที่สุด คือมีกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมถูกต้องเพียง 101 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง

พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว	จำนวน (ร้อยละ)		
	ปฏิบัติ	ไม่ได้ปฏิบัติ	รวม
การอ่านฉลากคำแนะนำ หรือวิธีใช้ หรือข้อบ่งใช้ ก่อนที่จะใช้ผลิตภัณฑ์	287 (94.7)	16 (5.3)	303 (100.0)
การอ่านฉลากคำเตือนก่อนใช้ ผลิตภัณฑ์	284 (93.7)	19 (6.3)	303 (100.0)
การทำความสะอาดใบหน้า หรือผิวหนังก่อนใช้ ผลิตภัณฑ์	273 (90.1)	30 (9.9)	303 (100.0)

การดู วัน เดือน ปี ที่หมดอายุก่อนใช้ผลิตภัณฑ์	268 (88.4)	35 (11.6)	303 (100.0)
---	---------------	--------------	----------------

ตารางที่ 13 (ต่อ)

พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิว	จำนวน (ร้อยละ)		
	ปฏิบัติ	ไม่ได้ปฏิบัติ	รวม
การปฏิบัติตามวิธีใช้ที่กำหนดในฉลากคำแนะนำ	268 (88.4)	35 (11.6)	303 (100.0)
การดู วัน เดือน ปี ที่ผลิตก่อนใช้ผลิตภัณฑ์	259 (85.5)	44 (14.5)	303 (100.0)
การใช้ผลิตภัณฑ์ ตามเวลาและความถี่ที่ระบุในฉลากคำแนะนำ	224 (73.9)	79 (26.1)	303 (100.0)
การได้ทดสอบการแพ้ง่อนใช้ผลิตภัณฑ์เป็นครั้งแรก	186 (61.4)	117 (38.6)	303 (100.0)
การหยุดใช้ยาเมื่อเห็นว่าอาการดีขึ้นหรือหายแล้ว ถึงแม้ว่าฉลากคำแนะนำระบุว่าให้ใช้จนครบตามจำนวนวันที่กำหนด	184 (60.7)	119 (39.3)	303 (100.0)
การใช้ผลิตภัณฑ์ในขนาดที่เห็นว่าเหมาะสมมากกว่าขนาดที่กำหนดในฉลากแนะนำ	202 (66.7)	101 (33.3)	303 (100.0)

อัตราการเกิดอาการข้างเคียง จากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิวของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิว พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิวอย่างน้อย 1 อาการ มีจำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 64.0 และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิว มีจำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 การเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิวของกลุ่มตัวอย่าง

อาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิว	จำนวน (ร้อยละ)
--	----------------

เกิดอาการข้างเคียง	194 (64.0)
ไม่เกิดอาการข้างเคียง	109 (36.0)
รวม	303(100.0)

จากการศึกษาลักษณะการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว พบว่าอาการข้างเคียงที่พบบ่อยที่สุด คือ อาการผิวดอกแห้งเป็นขุย พบในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 19.1 อาการข้างเคียงรองลงมาคือ อาการคันหรือแดงเวลาถูกแสง พบในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 13.2 และอาการข้างเคียงที่พบบ่อยเป็นอันดับสามคืออาการที่มีผื่นระคายเคือง พบในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 11.6 และพบอาการข้างเคียงลักษณะอื่นๆ อีก รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ลักษณะการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะการเกิดอาการข้างเคียง	เกิดอาการข้างเคียง (ร้อยละ)
ผิวดอกแห้งเป็นขุย	104 (19.1)
คันหรือแดงเวลาถูกแสง	72 (13.2)
ผื่นระคายเคือง	63 (11.6)
ผิวน้ำหรือบริเวณที่ทาเปลี่ยนสี	60 (11.0)
ผื่นแดง	57 (10.5)
แสบคัน	51 (9.3)
หน้าแดง	48 (8.8)
แสบร้อน	44 (8.1)
ผื่นแพ้แสง	31 (5.7)
ผื่นแดงน้ำเหลืองไหล	12 (2.2)
บวมตึงหน้าเห่อ	3 (0.5)
รวม	545 (100.0)

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทั่วไปกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวในครั้งนี้ คุณลักษณะทั่วไป ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษาสูงสุด อาชีพ และ ประวัติการแพ้ โดยใช้สถิติ Chi – square

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 16.5 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.9 เมื่อแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 16 ปี (น้อยกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ย) พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 43.6 และอีกกลุ่มหนึ่ง คือ กลุ่มที่มีอายุมากกว่า 16 ปี (มากกว่าค่าเฉลี่ย) พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 56.4 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

กลุ่มอายุ	จำนวน (ร้อยละ)
กลุ่มที่มีอายุ \leq 16 ปี	132 (43.6)
กลุ่มที่มีอายุ $>$ 16 ปี	171 (56.4)
รวม	303 (100.0)

จากตารางที่ 16 นำข้อมูลทั่วไปด้านอายุมาหาความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว โดยตั้งสมมติฐานว่า

H_0 : อายุกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวไม่มีความสัมพันธ์กัน

H_1 : อายุกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวมี่ความสัมพันธ์กัน

กำหนดระดับนัยสำคัญ $\alpha = 0.050$ ใช้สถิติ Chi – square ได้ผลวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 17 โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 16 ปี (น้อยกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ย) เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว เป็นจำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 57.2 และเมื่อทดสอบด้วยสถิติ Chi – square พบว่า ค่า P – value ที่คำนวณได้มากกว่า 0.050 จึงไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะปฏิเสธ H_0 จึงยอมรับ H_0 แสดงว่า อายุกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวไม่มีความสัมพันธ์กัน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ความสัมพันธ์ของอายุกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว
ของกลุ่มตัวอย่าง

อายุ	การเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว : จำนวน (ร้อยละ)	
	ไม่เกิดอาการข้างเคียง	เกิดอาการข้างเคียง
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 16 ปี	49 (44.9)	83 (42.8)
มากกว่า 16 ปี	60 (55.1)	111 (57.2)
รวม	109 (100.0)	194 (100.0)

Chi - square = 0.134 df = 1 P - value = 0.715

จากตารางที่ 4 นำคุณลักษณะทั่วไปด้านเพศ ของกลุ่มตัวอย่างมาหาความสัมพันธ์กับ
การเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว โดยตั้งสมมติฐานว่า

H_0 : เพศกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวไม่มีความ
สัมพันธ์กัน

H_1 : เพศกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวมี่ความสัมพันธ์
กัน

กำหนดระดับนัยสำคัญ $\alpha = 0.050$ ใช้สถิติ Chi - square ได้ผลวิเคราะห์ข้อมูลดัง
ตารางที่ 18 โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นชายเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว
จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 20.6 และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหญิงเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้
ผลิตภัณฑ์รักษาสิว จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 79.4 และเมื่อทดสอบด้วยสถิติ Chi - square
พบว่า ค่า P - value ที่คำนวณได้มากกว่า 0.050 จึงไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะปฏิเสธ H_0 จึงยอมรับ
 H_0 แสดงว่า เพศกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวไม่มีความสัมพันธ์กัน
รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ความสัมพันธ์ของเพศกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษา
สิวของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	การเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว : จำนวน (ร้อยละ)	
	ไม่เกิดอาการข้างเคียง	เกิดอาการข้างเคียง
ชาย	26 (23.8)	40 (20.6)
หญิง	83 (76.2)	154 (79.4)
รวม	109 (100.0)	194 (100.0)

Chi – square = 0.429 df = 1 P – value = 0.513

จากตารางที่ 4 นำคุณลักษณะทั่วไปด้านการศึกษาสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง มาหา
ความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว โดยตั้งสมมติฐานว่า

H_0 : การศึกษากับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวไม่มีความ
สัมพันธ์กัน

H_1 : การศึกษากับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวมีความ
สัมพันธ์กัน

กำหนดระดับนัยสำคัญ $\alpha = 0.050$ ใช้สถิติ Chi – square ได้ผลวิเคราะห์ข้อมูลดัง
ตารางที่ 19 โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นจบการศึกษาระดับประถมศึกษาเกิดอาการข้างเคียง
จากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นจบการศึกษา
ระดับมัธยมศึกษาเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อย
ละ 51.5 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นจบการศึกษาระดับ ปวช. หรือ ปวส. เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้
ผลิตภัณฑ์รักษาสิว จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 41.2 และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เรียนหนังสือ เกิด
อาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7 และเมื่อทดสอบ
ด้วยสถิติ Chi – square พบว่า ค่า P – value ที่คำนวณได้ น้อยกว่า 0.050 จึงมีข้อมูลเพียงพอที่จะ
ปฏิเสธ H_0 จึงยอมรับ H_1 แสดงว่า ระดับการศึกษากับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์
รักษาสิวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยความเชื่อมั่น 95% รายละเอียดดังแสดง
ในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ความสัมพันธ์ของการศึกษาสูงสุดกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว
รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาสูงสุด	การเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว : จำนวน (ร้อยละ)	
	ไม่เกิดอาการข้างเคียง	เกิดอาการข้างเคียง
ประถมศึกษา	9 (8.3)	3 (1.6)
มัธยมศึกษา	50 (45.9)	100 (51.5)
ปวช. หรือ ปวส.	48 (44.0)	80 (41.2)
ไม่ได้เรียนหนังสือ	2 (1.8)	11 (5.7)
รวม	109 (100.0)	194 (100.0)

Chi - square = 8.768 df = 3 P - value = 0.033

จากตารางที่ 4 นำคุณลักษณะทั่วไปด้านอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง มาหาความสัมพันธ์
กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว โดยตั้งสมมติฐานว่า

H_0 : อาชีพกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวไม่มีความสัมพันธ์กัน

H_1 : อาชีพกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิมีความสัมพันธ์กัน

กำหนดระดับนัยสำคัญ $\alpha = 0.050$ ใช้สถิติ Chi - square ได้ผลวิเคราะห์ข้อมูลดัง
ตารางที่ 20 โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพนักเรียนหรือนักศึกษาเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้
ผลิตภัณฑ์รักษาสิว จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 96.9 และกลุ่มตัวอย่างมีอาชีพ ค้าขายหรือ
รับจ้าง เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.1 และ
เมื่อทดสอบด้วยสถิติ Chi - square พบว่า ค่า P - value ที่คำนวณได้ มากกว่า 0.050 จึงไม่มี
ข้อมูลเพียงพอที่จะปฏิเสธ H_0 จึงยอมรับ H_0 แสดงว่า อาชีพกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้
ผลิตภัณฑ์รักษาสิวไม่มีความสัมพันธ์กัน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ความสัมพันธ์ของอาชีพกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพ	การเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว : จำนวน (ร้อยละ)	
	ไม่เกิดอาการข้างเคียง	เกิดอาการข้างเคียง
นักเรียนหรือนักศึกษา	102 (93.6)	188 (96.9)
ค้าขาย หรือ รับจ้าง	7 (6.4)	6 (3.1)
รวม	109 (100.0)	194 (100.0)

Chi - square = 1.884 df = 1 P - value = 0.236

จากตารางที่ 4 นำคุณลักษณะทั่วไปด้านประวัติการเป็นโรคภูมิแพ้ของกลุ่มตัวอย่างมาหาความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว โดยตั้งสมมติฐานว่า

H_0 : ประวัติการเป็นโรคภูมิแพ้กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวไม่มีความสัมพันธ์กัน

H_1 : ประวัติการเป็นโรคภูมิแพ้กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวมีความสัมพันธ์กัน

กำหนดระดับนัยสำคัญ $\alpha = 0.050$ ใช้สถิติ Chi - square ได้ผลวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 21 โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยมีประวัติการเป็นโรคภูมิแพ้ เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 83.5 และกลุ่มตัวอย่างที่เคยมีประวัติการเป็นโรคภูมิแพ้ เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 และเมื่อทดสอบด้วยสถิติ Chi - square พบว่า ค่า P - value ที่คำนวณได้มากกว่า 0.050 จึงไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะปฏิเสธ H_0 จึงยอมรับ H_0 แสดงว่า ประวัติการเป็นโรคภูมิแพ้กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวมีความสัมพันธ์กัน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่

ตารางที่ 21 ความสัมพันธ์ของประวัติการเป็นโรคภูมิแพ้กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้
ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง

ประวัติการเป็นโรคภูมิแพ้	การเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว : จำนวน (ร้อยละ)	
	ไม่เกิดอาการข้างเคียง	เกิดอาการข้างเคียง
ไม่เคยมีประวัติการเป็นโรคภูมิแพ้	82 (75.2)	162 (83.5)
เคยมีประวัติการเป็นโรคภูมิแพ้	27 (24.8)	32 (16.5)
รวม	109 (100.0)	194 (100.0)

Chi - square = 3.048 df = 1 P - value = 0.081

จากตารางที่ 4 นำคุณลักษณะทั่วไปด้านประวัติการแพ้ยาของกลุ่มตัวอย่าง มาหา
ความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว โดยตั้งสมมติฐานว่า

H_0 : ประวัติการแพ้ยากับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวไม่
มีความสัมพันธ์กัน

H_1 : ประวัติการแพ้ยากับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวมี่
ความสัมพันธ์กัน

กำหนดระดับนัยสำคัญ $\alpha = 0.050$ ใช้สถิติ Chi - square ได้ผลวิเคราะห์ข้อมูลดัง
ตารางที่ 22 โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยมีประวัติการแพ้ยา เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้
ผลิตภัณฑ์รักษาสิวจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 91.7 และกลุ่มตัวอย่างที่เคยมีประวัติการแพ้ยา
เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 และเมื่อ
ทดสอบด้วยสถิติ Chi - square พบว่า ค่า P - value ที่คำนวณได้น้อยกว่า 0.050 จึงมีข้อมูล
เพียงพอที่จะปฏิเสธ H_0 จึงยอมรับ H_1 แสดงว่า ประวัติการแพ้ยากับการเกิดอาการข้างเคียงจาก
การใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวมี่ความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยความเชื่อมั่น 95%
รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ความสัมพันธ์ของประวัติการแพ้ยากับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์
รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง

ประวัติการแพ้ยา	การเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว : จำนวน (ร้อยละ)	
	ไม่เกิดอาการข้างเคียง	เกิดอาการข้างเคียง
ไม่เคยมีประวัติการแพ้ยา	92 (84.4)	178 (91.7)
เคยมีประวัติการแพ้ยา	17 (15.6)	16 (8.3)
รวม	109 (100.0)	194 (100.0)

Chi - square = 3.884 df = 1 P - value = 0.049

จากตารางที่ 4 นำคุณลักษณะทั่วไปด้านประวัติการแพ้อาหารทะเล แมลง หรือพืช ของ
กลุ่มตัวอย่าง มาหาความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว โดย
ตั้งสมมติฐานว่า

H_0 : ประวัติการแพ้อาหารทะเล แมลง หรือพืชกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการ
ใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวไม่มีความสัมพันธ์กัน

H_1 : ประวัติการแพ้อาหารทะเล แมลง หรือพืช กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการ
ใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวมีความสัมพันธ์กัน

กำหนดระดับนัยสำคัญ $\alpha = 0.050$ ใช้สถิติ Chi - square ได้ผลวิเคราะห์ข้อมูลดัง
ตารางที่ 23 โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยมีประวัติการแพ้อาหารทะเล แมลง หรือพืช เกิดอาการ
ข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 87.6 และกลุ่มตัวอย่างที่
เคยมีประวัติการแพ้อาหารทะเล แมลง หรือพืช เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว
จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 12.4 และเมื่อทดสอบด้วยสถิติ Chi - square พบว่า ค่า P - value
ที่คำนวณได้มากกว่า 0.050 จึงไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะปฏิเสธ H_0 จึงยอมรับ H_0 แสดงว่า ประวัติ
การแพ้อาหารทะเล แมลง หรือพืช กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวไม่มี
ความสัมพันธ์กัน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ความสัมพันธ์ของประวัติการแพ้อาหารทะเล แมลง หรือพืช กับการเกิดอาการ
ข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง

ประวัติการแพ้อาหารทะเล แมลง หรือพืช	การเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว : จำนวน (ร้อยละ)	
	ไม่เกิดอาการข้างเคียง	เกิดอาการข้างเคียง
ไม่เคยมีประวัติการแพ้อาหารทะเล แมลง หรือพืช	93 (85.3)	170 (87.6)
เคยมีประวัติการแพ้อาหารทะเล แมลง หรือพืช	16 (14.7)	24 (12.4)
รวม	109 (100.0)	194 (100.0)

Chi – square = 0.324 df = 1 P – value = 0.569

**ความสัมพันธ์ระหว่างสารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์กับการเกิดอาการ
ข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว**

จากตารางที่ 7 นำข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่มีสารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลาก

ผลิตภัณฑ์ มาหาความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว โดย
ตั้งสมมติฐานว่า

H_0 : สารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์ กับการเกิดอาการข้างเคียง
จากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวไม่มีความสัมพันธ์กัน

H_1 : สารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์ กับการเกิดอาการข้างเคียง
จากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวมี่ความสัมพันธ์กัน

กำหนดระดับนัยสำคัญ $\alpha = 0.050$ ใช้สถิติ Chi – square ได้ผลวิเคราะห์ข้อมูลดัง
ตารางที่ 24 โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีสารสำคัญเป็นยาและฉลากมีข้อบ่งใช้
ทางการแพทย์เพื่อรักษาสิว เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว จำนวน 8 คน คิด
เป็นร้อยละ 4.1 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีสารสำคัญเป็นเครื่องสำอางและฉลากมี
รายละเอียดเกี่ยวกับการรักษาสิว เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว จำนวน 120
คน คิดเป็นร้อยละ 61.9 และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ
34.0 และเมื่อทดสอบด้วยสถิติ Chi – square พบว่า ค่า P – value ที่คำนวณได้น้อยกว่า 0.050

จึงมีข้อมูลเพียงพอที่จะปฏิเสธ H_0 จึงยอมรับ H_1 แสดงว่า สารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์ กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยความเชื่อมั่น 95% รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 ความสัมพันธ์ของสารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์ กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง

สารสำคัญและรายละเอียดที่มีใน ฉลากผลิตภัณฑ์	การเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว : จำนวน (ร้อยละ)	
	ไม่เกิดอาการข้างเคียง	เกิดอาการข้างเคียง
ผลิตภัณฑ์ที่มีสารสำคัญเป็นยาและฉลาก มีข้อบ่งใช้ ทางกรแพทย์เพื่อรักษาสิว	9 (8.3)	8 (4.1)
ผลิตภัณฑ์ที่มีสารสำคัญเป็นเครื่องสำอางและ ฉลากมีรายละเอียดเกี่ยวกับการรักษาสิว	48 (44.5)	120 (61.9)
ผลิตภัณฑ์ที่มีสารสำคัญเป็นเครื่องสำอางและ ฉลากไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการรักษาสิว	51 (47.2)	66 (34.0)
รวม	108 (100.0)	194 (100.0)

Chi - square = 9.251 df = 2 P - value = 0.032

ความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิวกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว

จากตารางที่ 8 นำข้อมูลแหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิว มาหาความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว โดยตั้งสมมติฐานว่า

H_0 : แหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิว กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวไม่มีความสัมพันธ์กัน

H_1 : แหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิว กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวมมีความสัมพันธ์กัน

กำหนดระดับนัยสำคัญ $\alpha = 0.050$ ใช้สถิติ Chi - square ได้ผลวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 25 โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิวจากคลินิกแพทย์หรือโรงพยาบาล เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิวจากร้านขายยา เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว

จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิวจากร้านค้า เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 70.6 และกลุ่มตัวอย่างที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิวจากร้านเสริมสวย, ตัวแทนขายตรง, ห้างสรรพสินค้า หรือตลาดนัด เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 และเมื่อทดสอบด้วยสถิติ Chi – square พบว่า ค่า P – value ที่คำนวณได้มากกว่า 0.050 จึงมีข้อมูลเพียงพอที่จะปฏิเสธ H_0 จึงยอมรับ H_0 แสดงว่า แหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิว กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวไม่มีความสัมพันธ์กัน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 ความสัมพันธ์ของแหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิว กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิว	การเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว : จำนวน (ร้อยละ)	
	ไม่เกิดอาการข้างเคียง	เกิดอาการข้างเคียง
คลินิกแพทย์หรือโรงพยาบาล	7 (6.4)	11 (5.7)
ร้านขายยา	21 (19.2)	38 (19.6)
ร้านค้า	77 (70.7)	137 (70.6)
ร้านเสริมสวย, ตัวแทนขายตรง, ห้างสรรพสินค้า หรือตลาดนัด	4 (3.7)	8 (4.1)
รวม	109 (100.0)	194 (100.0)

Chi – square = 5.364 df = 3 P – value = 0.829

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว

จากตารางที่ 11 นำข้อมูลบริเวณของร่างกายที่ใช้ผลิตภัณฑ์มาหาความสัมพันธ์ มาหาความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว โดยตั้งสมมติฐานว่า

H_0 : บริเวณของร่างกายที่ใช้ผลิตภัณฑ์ กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวไม่มีความสัมพันธ์กัน

H_1 : บริเวณของร่างกายที่ใช้ผลิตภัณฑ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวมีความสัมพันธ์กัน

กำหนดระดับนัยสำคัญ $\alpha = 0.050$ ใช้สถิติ Chi - square ได้ผลวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 26 โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ผลิตภัณฑ์ทาเฉพาะใบหน้า เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 91.3 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ผลิตภัณฑ์ทาผิวหนังส่วนอื่นๆ เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิบทาทั้งใบหน้าและผิวหนังส่วนอื่นๆ เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 และเมื่อทดสอบด้วยสถิติ Chi - square พบว่า ค่า P - value ที่คำนวณได้น้อยกว่า 0.050 จึงมีข้อมูลเพียงพอที่จะปฏิเสธ H_0 จึงยอมรับ H_1 แสดงว่า บริเวณของร่างกายที่ใช้ผลิตภัณฑ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวมี่ความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยความเชื่อมั่น 95% รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 26

ตารางที่ 26 ความสัมพันธ์ของบริเวณของร่างกายที่ใช้ผลิตภัณฑ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวกของกลุ่มตัวอย่าง

บริเวณของร่างกายที่ใช้ผลิตภัณฑ์	การเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว : จำนวน (ร้อยละ)	
	ไม่เกิดอาการข้างเคียง	เกิดอาการข้างเคียง
เฉพาะใบหน้า	87 (79.8)	177 (91.3)
ผิวหนังส่วนอื่นๆ	5 (4.6)	2 (1.0)
ใบหน้าและผิวหนังส่วนอื่นๆ	17 (15.6)	15 (7.7)
รวม	109 (100.0)	194 (100.0)

Chi - square = 8.952 df = 2 P - value = 0.009

จากตารางที่ 12 นำข้อมูลระดับคะแนนพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวมหาความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว โดยตั้งสมมติฐานว่า

H_0 : ระดับคะแนนพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวมี่ความสัมพันธ์กัน

H_1 : ระดับคะแนนพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวมีความสัมพันธ์กัน

กำหนดระดับนัยสำคัญ $\alpha = 0.050$ ใช้สถิติ Chi - square ได้ผลวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 27 โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับคะแนนพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวระดับต่ำ (≤ 7.5) เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 36.6 และกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับคะแนนพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวระดับสูง (> 7.5) เกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 63.4 และเมื่อทดสอบด้วยสถิติ Chi - square พบว่า ค่า P - value ที่คำนวณได้มากกว่า 0.050 จึงไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะปฏิเสธ H_0 จึงยอมรับ H_0 แสดงว่า ระดับคะแนนพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวไม่มีความสัมพันธ์กัน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 27

ตารางที่ 27 ความสัมพันธ์ของระดับคะแนนพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับคะแนนพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว	การเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว : จำนวน (ร้อยละ)	
	ไม่เกิดอาการข้างเคียง	เกิดอาการข้างเคียง
ระดับต่ำ (≤ 7.5)	35 (32.1)	71 (36.6)
ระดับสูง (> 7.5)	74 (67.9)	123 (63.4)
รวม	109 (100.0)	194 (100.0)

Chi - square = 0.618 df = 1 P - value = 0.432

จากตารางที่ 13 นำข้อมูลพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว มาหาความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว โดยตั้งสมมติฐานว่า

H_0 : พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาในแต่ละข้อกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวไม่มีความสัมพันธ์กัน

H_1 : พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาในแต่ละข้อกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวมีความสัมพันธ์กัน

กำหนดระดับนัยสำคัญ $\alpha = 0.050$ ใช้สถิติ Chi - square ได้ผลวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 28 โดยพบว่า พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิวของกลุ่มตัวอย่างในทุกๆ ข้อ มีค่า P - value ที่คำนวณได้มากกว่า 0.050 จึงไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะปฏิเสธ H_0 จึงยอมรับ H_0 แสดงว่าพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิวในแต่ละข้อ กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิวไม่สัมพันธ์กัน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 28

ตารางที่ 28 ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิว กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิวของกลุ่มตัวอย่าง

พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาผิว	χ^2	df	P - value
การใช้ผลิตภัณฑ์ในขนาดที่เห็นว่าเหมาะสมมากกว่าขนาดที่กำหนดในฉลากแนะนำ	3.790	1	0.052
การใช้ผลิตภัณฑ์ตามเวลาและความถี่ที่ระบุในฉลากคำแนะนำ	3.220	1	0.073
การทำความสะอาดใบหน้าหรือผิวก่อนใช้ผลิตภัณฑ์	2.310	1	0.129
การปฏิบัติตามวิธีใช้ที่กำหนดในฉลากคำแนะนำ	1.808	1	0.179
การทดสอบการแพ้ก่อนใช้ผลิตภัณฑ์เป็นครั้งแรก	1.458	1	0.227
การอ่านฉลากคำเตือนก่อนใช้ผลิตภัณฑ์	1.143	1	0.285
การอ่านวัน เดือน ปีที่ผลิต ก่อนใช้ผลิตภัณฑ์	0.544	1	0.461
การอ่านฉลากคำแนะนำหรือวิธีใช้หรือข้อบ่งใช้ก่อนที่จะใช้ผลิตภัณฑ์	0.444	1	0.505
การดูวัน เดือน ปีที่หมดอายุก่อนใช้ผลิตภัณฑ์	0.355	1	0.551
การหยุดใช้ยาเมื่อเห็นว่าอาการดีขึ้นหรือหายแล้ว ถึงแม้ว่าฉลากคำแนะนำระบุว่า ให้ใช้จนครบตามจำนวนวันที่กำหนด	0.289	1	0.591

การอภิปรายผล

คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 17 ปี และ 18 ปี มีจำนวนเท่ากันคือ 63 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 ส่วนเป็นเพศหญิง มีจำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 78.2 เมื่อนำข้อมูลด้านอายุและเพศไปหาความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว พบว่า ทั้งปัจจัยด้านอายุและเพศกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว ไม่สัมพันธ์กัน ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารทางวิชาการของ จรุงจิตร์ งามไพบุญย์ และเสาวนีย์ จำเดิมแผด็จศึก (2527 : 3 – 4) ที่กล่าวไว้ว่า อายุและเพศไม่มีความแตกต่างกันในโอกาสเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา ในด้านระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างพบว่าส่วนใหญ่จบชั้นมัธยมศึกษา มีจำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 รองลงมาคือ จบ ปวช. หรือ ปวส. มีจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2 เมื่อนำข้อมูลด้านระดับการศึกษาไปหาความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว พบว่า ระดับการศึกษากับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวมี่ความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวในด้านอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ ยังเป็นนักเรียนหรือนักศึกษาอยู่ มีจำนวน 290 คน คิด

เป็นร้อยละ 95.7 กลุ่มตัวอย่างที่เหลือเป็นผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ มีอาชีพ ค้าขายหรือรับจ้าง เพราะฉะนั้น กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ จึงถือเป็นตัวแทนของวัยรุ่นนั้จังหวัดนครปฐมได้ เพราะครอบคลุมทั้งกลุ่มวัยรุ่นที่เรียนและไม่ได้เรียนหนังสือ และในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว ก็พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น อาชีพจึงไม่ใช่ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว ในด้านประวัติการเป็นโรคภูมิแพ้ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประวัติเป็นโรคภูมิแพ้ มีจำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 80.5 และเมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประวัติการเป็นโรคภูมิแพ้กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว ก็พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น ประวัติการเป็นโรคภูมิแพ้จึงไม่ใช่ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว ในด้านประวัติการแพ้ยาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประวัติการแพ้ยา มีจำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 89.1 และเมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประวัติการแพ้ยากับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ประวัติการแพ้ยาจึงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารวิชาการของ จรุงจิตร์ งามไพบุญย์ และเสาวนีย์ จำเดิมแผด็จศึก (2527 : 3 – 4) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้ที่เคยแพยามาก่อนมีแนวโน้มที่จะแพ้ยาได้ง่ายขึ้น

ในด้านประวัติการแพ้อาหารทะเล แมลง หรือพืช ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยมีประวัติการแพ้อาหารทะเล แมลง หรือพืช มีจำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 86.8 และเมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประวัติการแพ้อาหารทะเล แมลง หรือพืช กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น ประวัติการแพ้อาหารทะเล แมลง หรือพืช จึงไม่ใช่ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว

ผลิตภัณฑ์รักษาสิว ที่กลุ่มตัวอย่างนิยมเลือกใช้ในการรักษาสิว

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้มากที่สุด มีจำนวนเท่ากัน ได้แก่ Ponds cream และ KA cream มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 11.9 รองลงมา ได้แก่ Biore foam มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 9.9

สารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้รักษาสิว

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าสารสำคัญที่มีในผลิตภัณฑ์กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ส่วนใหญ่ มักประกอบด้วยสารที่ทำให้ผิวหนังอ่อนนุ่ม (Emollient) และป้องกันผิวหนัง (Protective) ซึ่งตรงกับเอกสารทางวิชาการของ วราภรณ์ สุวกุล (2529 : 9) ที่กล่าวไว้ว่า สารเหล่านี้นิยมใช้กันมากในเครื่องสำอาง และเมื่อศึกษาถึงสารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์กลุ่มตัวอย่างใช้ จะพบว่ามีสารสำคัญที่เป็นยา และสารสำคัญที่เป็นเครื่องสำอาง ซึ่งสารสำคัญที่เป็นยากี่จะแสดงข้อบ่งชี้ว่ารักษาสิวได้โดยมีเอกสารทางการแพทย์กล่าวไว้ว่าใช้เป็นสารสำคัญในผลิตภัณฑ์รักษาสิวได้ ซึ่งจากสารสำคัญที่เป็นยาและฉลากมีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์ เพื่อรักษาสิวพบว่ากลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้น้อยที่สุด มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 สารสำคัญในกลุ่มนี้จะประกอบด้วย Sulfanilamide, Benzoyl peroxide, Clindamycin, Neomycin และ Chloramphenicol ซึ่งสารสำคัญเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเกิดอาการข้างเคียงได้ เช่น Benzoyl peroxide จะมีฤทธิ์ระคายผิว (Arudt 1988 : 24) หรือ Topical antibiotic เช่น Clindamycin พบว่า ทำให้ระคายเคือง แดง แห้ง ลอกคัน ซึ่งไม่ได้เกิดจากตัวยาแต่เกิดจาก vehicle ดังเอกสารวิชาการของ รัตนี อัครพันธ์ (2540 : 55) สำหรับผลิตภัณฑ์อีกกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ กลุ่มที่มีสารสำคัญเป็นเครื่องสำอางและฉลากมีรายละเอียดเกี่ยวกับการรักษาสิว พบกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้มากที่สุด มีจำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 ซึ่งสารสำคัญเหล่านี้ส่วนใหญ่จะประกอบด้วย สารทำให้ผิวอ่อนนุ่ม (Emollient), Triclocarban, Triclosan, Salicylic acid และ สารกันแดด ซึ่งสารสำคัญเหล่านี้ก็อาจทำให้เกิดอาการข้างเคียงได้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ที่แพ้สารนี้ อาการข้างเคียงที่พบบ่อย เช่น Salicylic acid ซึ่งในความเข้มข้นสูง 3.5 – 10% ใช้เป็นยาทำให้เกิดผิวดแดง (Erythema) และลอกเป็นขุย (Sealing) ดังเอกสารวิชาการของ รัตนี อัครพันธ์

(2540 : 55) และในความเข้มข้นต่ำๆ ใช้ในเครื่องสำอางได้ อาจทำให้เกิดผิวหนังหลุดลอก (Keratolytic) ดังเอกสารวิชาการของ วีรวรรณ แดงแก้ว (2538 : 29 – 39) เป็นต้น ผลิตภัณฑ์อีกกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ กลุ่มที่มีสารสำคัญเป็นเครื่องสำอางและฉลากไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการรักษาสิว พบกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้รองลงมา มีจำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6 ซึ่งสารสำคัญส่วนใหญ่จะประกอบด้วย สารทำให้ผิวอ่อนนุ่ม (Emollient), สารกันแดด และ Sodium soap ซึ่งมี Surfactants อยู่ด้วย สารสำคัญเหล่านี้อาจก่อให้เกิดอาการข้างเคียงได้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ที่แพ้สารนี้ อาการข้างเคียงที่พบบ่อย เช่น ความเป็นต่างของสบู่ และ Surfactants อาจมีการระคายเคืองต่อผิว ทำให้ผิวแห้งได้ ในกรณีผิวแห้งอยู่แล้วขาดความเป็นกรด เมื่อสัมผัสกับสารแพ้ที่มีคุณสมบัติเป็นด่างก็จะทำให้แพ้มากขึ้น ดังเอกสารวิชาการของ พรพรรณ สุนทรธรรม และอังภา เวสโกสิทธิ์ (2542 : 180 - 181) และจากการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า วัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างมีการใช้ สารในกลุ่ม Corticosteroids ได้แก่ Hydrocortisone, prednisolone นำมาใช้ทาเพื่อรักษาสิว ซึ่งถ้าทาบนผิวหนังนานๆ จะทำให้เกิดอาการไม่พึงประสงค์ที่อาจเป็นอันตรายได้ อาการที่เกิดขึ้น ได้แก่ การทำให้ผิวหนังบางลงและผ่อเหี่ยว เป็นรอยย่นลึกๆ ดังเอกสารวิชาการของ อารี สุขประเสริฐ (2539 : 25 – 26) นอกจากนี้แล้วการใช้ Corticosteroids ทาติดต่อกันนานๆ จะทำให้เกิดเป็นตุ่มหนอง (pustules) เกิดเป็นสิว อีกเสบขึ้นกลายเป็น Steroid acne ซึ่งเกิดจากการถูกทำลายของท่อไขมัน ทำให้เกิดการอักเสบของรูขุมขนและเกิดสิวมตามมาได้ ซึ่งสิวนชนิดนี้จะต้องใช้เวลานานในการรักษาให้หายได้ ดังเอกสารวิชาการของ รัตณี อัครพันธุ์ (2540 : 57) และเมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์รักษาสิวกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิพบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า สารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์รักษาสิวเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารทางวิชาการที่กล่าวถึงแล้วว่า สารสำคัญในผลิตภัณฑ์อาจก่อให้เกิดอาการข้างเคียงต่อผู้ใช้ได้

แหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างนิยมซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิวจากร้านค้ามากที่สุด มีจำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 70.6 รองลงมาคือร้านขายยา จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 และที่น้อยที่สุด คือ ซื้อจากร้านเสริมสวย, ตัวแทนขายตรง, ห้างสรรพสินค้า หรือตลาดนัด มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของกองควบคุมเครื่องสำอาง สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (2533-2534 : 12 – 25) ที่พบว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่ซื้อเครื่องสำอางจากร้านค้ามากที่สุด และจากเอกสารทางวิชาการของ พรพิมล

ชัตตินานนท์ และพรพรรณ สุนทรธรรม (2540 : 93 – 94) กล่าวไว้ว่า แหล่งที่ขายผลิตภัณฑ์อาจก่อให้เกิดอาการข้างเคียงต่อผู้ให้ผลิตภัณฑ์ได้ เพราะตัวผลิตภัณฑ์ที่ขาย อาจมีฉลากไม่ถูกต้อง เสื่อม คุณภาพ หรือมีการโอ้อวดสรรพคุณเกินความจริง แต่เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง แหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวแล้วพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน แสดงว่า แหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิวไม่ใช่ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว

การรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการแสดงข้อความบนฉลากผลิตภัณฑ์รักษาสิวเป็นไปตามกฎหมายกำหนด

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ฉลากผลิตภัณฑ์รักษาสิว ที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ มีการแสดงข้อความเป็นไปตามกฎหมายกำหนดใน 4 ข้อแรก ได้แก่ ชื่อผลิตภัณฑ์ ประเภทหรือชนิดของผลิตภัณฑ์ ซึ่งส่วนประกอบหรือสารสำคัญ และคำแนะนำหรือคำเตือนหรือวิธีใช้ โดยพบว่าทุกผลิตภัณฑ์ จำนวน 48 ผลิตภัณฑ์ แสดงข้อความเป็นไปตามกฎหมายกำหนด คิดเป็นร้อยละ 100.0 ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของวีรวรรณ แดงแก้ว (2538 : 65 – 79) ที่พบว่า ผลิตภัณฑ์ประเภทสิว จำนวน 27 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 77.1 ไม่ได้แสดงสารสำคัญบนฉลากผลิตภัณฑ์ ส่วนหัวข้อรองลงมาคือ วัน เดือน ปีที่ผลิตหรือหมดอายุ และชื่อและที่ตั้งของผู้ผลิต มีการแสดงข้อความเป็นไปตามกฎหมายกำหนด จำนวน 44 ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 91.7 แสดงว่า ยังมีผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่ทำผิดกฎหมายเรื่องการแสดงฉลากภาษาไทยไม่ครบถ้วนจำหน่ายอยู่ในท้องตลาด ส่วนการแสดงเครื่องหมาย ออย. พบการแสดงข้อความนี้จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 10.4 ซึ่งผลิตภัณฑ์ทั้ง 5 ผลิตภัณฑ์นี้เป็นผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่เป็นยา และมีการขอขึ้นทะเบียนตำรับยาถูกต้องตามกฎหมายกำหนด ส่วนอีก 43 ผลิตภัณฑ์ ที่ไม่มีการแสดงเครื่องหมาย ออย. พบว่าเป็นผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่เป็นเครื่องสำอางควบคุม หรือเครื่องสำอางทั่วไป ซึ่งกฎหมายไม่ได้บังคับให้ต้องแสดงเครื่องหมาย ออย. ที่ฉลาก

และจากการศึกษาในครั้งนี้นี้ยังพบอีกว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้เกี่ยวกับการแสดงข้อความบนฉลากเป็นไปตามกฎหมายกำหนด คือ กฎหมายกำหนดว่าต้องมีการแสดงข้อความนี้ และกลุ่มตัวอย่างก็รับรู้ว่ามี การแสดงข้อความนี้ โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ถูกต้อง ในเรื่องการแสดงชื่อผลิตภัณฑ์ และคำแนะนำหรือคำเตือนหรือวิธีใช้ โดยกลุ่มตัวอย่างรับรู้เป็นจำนวน 303 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 หัวข้อที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้ถูกต้องรองลงมา ได้แก่ ประเภทหรือชนิดของผลิตภัณฑ์ โดยรับรู้ถูกต้องเป็นจำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 91.4 และในเรื่องการแสดงเครื่องหมาย ออย. พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่เป็นยา มีการรับรู้ถูกต้องจำนวน 17

คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 แต่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่เป็นเครื่องสำอางมีการรับรู้ ถูกต้องเพียง 63 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 แสดงว่าต้องเพิ่มการรณรงค์การให้ความรู้ในเรื่องการ แสดงเครื่องหมาย อย.แก่ผู้บริโภคให้มากขึ้น เพราะการรับรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการแสดงข้อความบน ฉลากผลิตภัณฑ์เป็นไปตามกฎหมายกำหนด แสดงผู้บริโภคใส่ใจที่จะรับรู้ข้อมูลบนฉลาก ซึ่งก็จะมี รายละเอียดต่างๆ ที่ทำให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยและลดการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ ผลิตภัณฑ์นั้นๆ ลงได้

พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวจาเฉพาะ ใบหน้า มีจำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 87.1 ทั้งนี้เพราะอาการของสิวจะปรากฏใบหน้าเป็นส่วน ใหญ่ และเมื่อหาสัดส่วนการเกิดอาการข้างเคียง พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ผลิตภัณฑ์ทาเฉพาะ ใบหน้าจะเกิดอาการข้างเคียงสูงกว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ผลิตภัณฑ์ทาทั้งใบหน้าและผิวหนังส่วน อื่นๆ และกลุ่มตัวอย่างที่ทาเฉพาะผิวหนังส่วนอื่นๆ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ผลิตภัณฑ์ทาเฉพาะ ใบหน้าจะเกิดอาการข้างเคียงเป็นจำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 91.3 และเมื่อนำข้อมูลบริเวณ ของร่างกายที่ใช้ผลิตภัณฑ์ไปหาความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์ รักษาสิว พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารวิชาการของ พรพรรณ สุนทรธรรม และ อังกาป เวสโกสิทธิ์ (2542 : 180 – 181) ที่กล่าวไว้ว่า ตำแหน่งของ ผิวหนัง ในบริเวณผิวหนังที่บาง จะเกิดอาการข้างเคียงได้มากกว่าบริเวณผิวหนังที่หนา เช่น ผิวหนังบริเวณใบหน้า รอบดวงตา หรือริมฝีปาก จะเกิดอาการแพ้หรืออาการข้างเคียงได้ง่ายกว่า ผิวหนังส่วนอื่นๆ แสดงว่าบริเวณของร่างกายที่ใช้ผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาการ ข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว

สำหรับการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวจำแนกตามพฤติกรรมการใช้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับคะแนนพฤติกรรมระดับสูง (มากกว่าคะแนนเฉลี่ย คือ 7.5 คะแนน) มีจำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 พบว่าพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ตอบถูกมากที่สุด ได้แก่ การอ่านฉลากคำแนะนำหรือวิธีใช้หรือข้อบ่งใช้ ก่อนที่จะใช้ผลิตภัณฑ์ มีกลุ่มตัวอย่าง ตอบถูกจำนวน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 94.7 ส่วนพฤติกรรมที่ตอบถูกต้องน้อยที่สุด คือ “การใช้ ผลิตภัณฑ์ในขนาดที่เห็นว่าเหมาะสมมากกว่าขนาดที่กำหนดในฉลากแนะนำ มีกลุ่มตัวอย่างตอบ ถูกจำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับคะแนน พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวกั

พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน แสดงว่า พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ทั้ง 10 ข้อ ไม่ใช่ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว

อัตราการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างจะเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวอย่างน้อย 1 อาการ มีจำนวน 194 คน คิดเป็น ร้อยละ 64.0 และลักษณะอาการข้างเคียงที่พบมากที่สุดคือ ผิวลอกแห้งเป็นขุย มีจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 19.1 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกองควบคุมเครื่องสำอาง สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (2533 - 2534 : 12 - 25) ที่พบว่าอาการแพ้จากการใช้เครื่องสำอางที่พบบ่อย คือ ผื่นระคาย มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 42.1 และสอดคล้องกับเอกสารทางวิชาการของ อารี สุขประเสริฐ (2524 : 3 - 5) ที่กล่าวไว้ว่า อาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่พบมากที่สุด คือ ปฏิกริยาที่ผิวหนังแพ้ต่อสารเคมีในผลิตภัณฑ์นั้น แล้วทำให้เกิดความระคายเคืองต่อผิวหนังขึ้นได้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่วัยรุ่นจังหวัดนครปฐม เลือกใช้ ศึกษา สาระสำคัญ และรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์ ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับการแสดงข้อความเป็นไปตามกฎหมายกำหนดบนฉลากผลิตภัณฑ์ และศึกษาความสัมพันธ์ต่างๆ ระหว่างคุณลักษณะทั่วไป สาระสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์ แหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์ ตลอดจนพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวกับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการวางแผนดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค โดยการเผยแพร่ความรู้หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวต่อไป การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) แบบภาคตัดขวาง (Cross – sectional study) ประชากรที่ศึกษาคือ วัยรุ่นจังหวัดนครปฐม อายุ 13 – 19 ปี ที่ใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย การสุ่มเลือกตัวอย่างประชากรอายุ 13 – 19 ปี ในแต่ละอำเภอ และสุดท้ายใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 303 คน ตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และ Chi – square พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลในลักษณะการบรรยาย และตาราง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

คุณลักษณะทั่วไป

คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา มีอายุ 17 ปี และ 18 ปี มีจำนวนเท่ากัน มีจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 มีอายุเฉลี่ย 16.5 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.9 เป็นเพศหญิง มีจำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 78.2 มีการศึกษาสูงสุด คือ ชั้นมัธยมศึกษา มีจำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 รองลงมา คือ ปวช. หรือ ปวส. มีจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2 และพบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา มีจำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 95.7 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีประวัติการเป็นโรคภูมิแพ้ มีจำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 80.5 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีประวัติการแพ้ยามีจำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 89.1 และพบว่า ประวัติการแพ้ยามีความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และกลุ่มตัวอย่างไม่เคยมีประวัติการแพ้อาหารทะเล แมลง หรือพืช จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 86.8

ผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่กลุ่มตัวอย่างนิยมเลือกใช้ในการรักษาสิว

ผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่กลุ่มตัวอย่างนิยมเลือกใช้ 5 อันดับแรก คือ Ponds cream มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 11.9 KA cream มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 11.9 Biore foam มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 9.9 Smooth E cream มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 Dr. Montri soap มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6

สารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้รักษาสิว

สารสำคัญในผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่กลุ่มตัวอย่างนิยมเลือกใช้ 5 อันดับแรก คือ Vit. B₃ + Glycolic acid + Pearl Extract + Vit. E (Ponds cream), Vit. E (KA cream), Mono lauryl sulfate + Glycorine + Cellulose (Biore foam), Vit. E + Aloe vera + Jojoba oil (Smooth E cream), Triclocarban + Vit. E + Texapon + Sodium soap (Dr. Montri soap) และสารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่กลุ่มตัวอย่างใช้ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ที่มีสารสำคัญเป็นยาและฉลากมีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์เพื่อรักษาสิว มีจำนวน 5 รายการ มีกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ผลิตภัณฑ์ที่มีสารสำคัญเป็นเครื่องสำอางและฉลากมีรายละเอียดเกี่ยวกับการรักษาสิว มีจำนวน 24 รายการ มีกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ 168 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 ผลิตภัณฑ์ที่มีสารสำคัญเป็นเครื่องสำอาง และฉลากไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการรักษาสิว มีจำนวน 19 รายการ มีกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ 117 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6 สารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์รักษาสิวมี่ความสัมพันธ์กับการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวยังมีนัยสำคัญทางสถิติ

แหล่งที่ซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นิยมซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิวจากร้านค้ามากที่สุด มีจำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 70.6

การรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการแสดงข้อความบนฉลากผลิตภัณฑ์รักษาสิวเป็นไปตามกฎหมายกำหนด

การแสดงข้อความจริงบนฉลากผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มตัวอย่างใช้ พบมีการแสดงข้อความ เป็นไปตามกฎหมายกำหนดใน 4 ข้อแรก ได้แก่ ชื่อผลิตภัณฑ์ ประเภทหรือชนิดของผลิตภัณฑ์ ชื่อส่วนประกอบหรือสารสำคัญ และคำแนะนำหรือคำเตือนหรือวิธีใช้ พบว่าทุกผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มตัวอย่างใช้ จำนวน 48 ผลิตภัณฑ์ มีการแสดงข้อความ เป็นไปตามกฎหมายกำหนด คิดเป็นร้อยละ

100.0 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ถูกต้อง ในเรื่องการแสดงข้อผลิตภัณฑ์ และในเรื่องคำแนะนำ หรือคำเตือนหรือวิธีใช้ มีจำนวน 303 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ผลิตภัณฑ์รักษา สิวที่เป็นยา มีการรับรู้ถูกต้องในเรื่องเครื่องหมาย อย. มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 กลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่เป็นเครื่องสำอาง มีการรับรู้ถูกต้องในเรื่องเครื่องหมาย อย. มี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0

พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ผลิตภัณฑ์ รักษาสิวทาเฉพาะใบหน้า มีจำนวน 264 คน คิด เป็นร้อยละ 87.1 และพบว่า บริเวณของร่างกายที่ใช้ผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาการ ข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านกลุ่มตัวอย่างมีระดับ คะแนนพฤติกรรมเฉลี่ยเท่ากับ 7.5 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.6 และมีกลุ่มตัวอย่างที่มี ระดับคะแนนพฤติกรรมเป็นระดับสูง (ระดับคะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ย) มีจำนวน 197 คน คิดเป็น ร้อยละ 65.0 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ถูกต้องมากที่สุดในเรื่อง การอ่าน ฉลากคำแนะนำ หรือวิธีใช้ หรือข้อบ่งใช้ ก่อนที่จะใช้ผลิตภัณฑ์ มีจำนวน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 94.7 และพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ถูกต้องน้อยที่สุดในเรื่อง การใช้ ผลิตภัณฑ์ในขนาดที่เห็นว่าเหมาะสมมากกว่าขนาดที่กำหนดในฉลากแนะนำ มีจำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3

อัตราการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวอย่างน้อย 1 อาการ มี จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 64.0 และลักษณะอาการข้างเคียงที่พบมากที่สุด คือ อาการผิวง ลอกแห้งเป็นขุย พบในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 19.1

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรรณรงค์ให้มีการเรียนการสอน เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ รักษาสิว แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้น ปวช. หรือ ปวส. อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียน หรือนักศึกษา ได้รับความรู้เกี่ยวกับสารสำคัญและรายละเอียดที่มีในฉลากผลิตภัณฑ์รักษาสิว และ รณรงค์ให้มีการรับรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการแสดงข้อความที่เป็นไปตามกฎหมายกำหนดบนฉลาก ผลิตภัณฑ์รักษาสิว ตลอดจนรณรงค์เรื่องพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ให้มีการระมัดระวังในเรื่อง บริเวณที่ทาด้วย เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้นำมาปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการเกิดอาการ

ข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว และสามารถให้คำแนะนำแก่บุคคลในครอบครัวและเพื่อนๆ ได้

2. สำหรับบุคคลที่มีประวัติการแพ้ยา ควรต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ ในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว เพราะจะเกิดการข้างเคียงได้ง่ายกว่า ผู้ที่ไม่มีประวัติการแพ้ยา

3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษานำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค โดย

- เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ทั้งความรู้ทางวิชาการการเลือกซื้อหรือการประชาสัมพันธ์เตือนภัยที่เกิดจากผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคได้ โดยต้องพยายามปรับปรุงสื่อเพื่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ของภาครัฐให้มีความเข้าใจได้ง่ายขึ้น เพราะบางครั้งอ่านแล้วไม่เข้าใจทำให้เกิดความสับสนได้นอกจากนี้ ยังต้องพยายามหาช่องทางเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เหมาะสมด้วย เช่น เผยแพร่ทางสถานีวิทยุ หรือโทรทัศน์ ในช่วงที่คาดว่านักเรียนหรือนักศึกษานิยมเปิดฟังหรือเปิดดู ก็จะได้รับ ความสนใจจากผู้บริโภคผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่จะได้รับรู้ข่าวสารมากขึ้น

- เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานคุ้มครองผู้บริโภคควรเพิ่มการติดตามตรวจสอบ และเฝ้าระวังอันตรายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวให้เข้มงวดขึ้น เพื่อเพิ่มความปลอดภัยในการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการเก็บข้อมูลในรูปแบบอื่นๆ ที่เหมาะสมกว่าแบบสอบถาม เพราะข้อจำกัดของแบบสอบถาม ทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลเชิงลึกได้ เพราะมีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาในการเก็บและการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง

บรรณานุกรม

- กระทรวงมหาดไทย. กรมการปกครอง. ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับจำนวนประชากรของอำเภอเมือง อำเภอสามพราน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ณ เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2544 [Online]. Accessed 11 January 2002. Available from <http://www.data.go.th/hpstatat/people2.html>
- _____. ข้อมูลสภาพตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ประจำปี 2541. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ส่วนท้องถิ่น, 2541.
- จรุงจิตร์ งามไพบูลย์ และ เสาวนีย์ จำเดิมแผด็จศึก. "การแพ้ย่า." จุฬาลงกรณ์เวชสาร 20, 10 (ตุลาคม 2527) : 2 – 6.
- ทัตสนี นุชประยูร และ เต็มศรี ชำนิจารกิจ. การวิจัยชุมชนทางการแพทย์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- ธวัชชัย วรพงศธร. หลักการวิจัยทางสาธารณสุขศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2538.
- ธาดา เปี่ยมพงศ์สานต์. เวชปฏิบัติ โรคผิวหนัง. กรุงเทพฯ : บ.เฮลท์ ออทอริตี้ส์ จำกัด, 2540.
- นภดล นพคุณ และคณะ. "ผื่นแพ้ย่า." จุฬาลงกรณ์เวชสาร 28, 1 (มกราคม 2527) : 3 – 7.
- บุญศรี เลานักดี และ มยุรี กล้าณรงค์. รายงานการวิจัย เรื่องการสำรวจพฤติกรรมการบริโภค ด้านสาธารณสุขของประชาชนในเขตสาธารณสุขที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักงาน คณะกรรมการอาหารและยา, 2539.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ และ สวิง สุวรรณ. พฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมสุขภาพและสุขศึกษา. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2534.
- ประวิตร พิศาลบุตร. ผิว...ปัญหาผิวหนังที่พบบ่อยที่สุด. กรุงเทพฯ : บ.ไฮลิสติกพับลิชชิ่ง จำกัด, 2538.
- ประเสริฐ เจริญผล. การศึกษาวิจัยเพื่อประเมินอันตรายจากการใช้เครื่องสำอางป้องกันแสงแดด. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2538.
- ปราโมทย์ ตระกูลเพียรกิจ. "อาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา." ใน โอสถกรรมศาสตร์, 185-202. เฉลิมศรี ภูมิมางกูร และ กฤตติกา ตัญญาแสนสุข, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : บริษัท นิวไทยมิตรการพิมพ์ (1996) จำกัด, 2543.

- ปานศักดิ์ ปราโมกษ์ชน. การขยายตัวของอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2540.
- พรพรรณ สุนทรธรรม. “หนึ่งทศวรรษ...การติดตามอาการอันไม่พึงประสงค์ที่เกิดจากการใช้เครื่องสำอาง.” ข่าวสารด้านยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ 3, 4 (ตุลาคม – ธันวาคม 2543) : 20 – 24.
- พรพรรณ สุนทรธรรม และอังกาบ เวสโกสิทธิ์. การบริหารระบบงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านเครื่องสำอาง. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2540.
- พรพิมล ชัดตินานนท์ และพรพรรณ สุนทรธรรม. เครื่องสำอางกับงานคุ้มครองผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2540.
- เพ็ญวดี ทิมพัฒน์พงศ์. ตำราเรื่องสิว วิทยาการก้าวหน้าและโรคที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพฯ : บริษัท เอลโล่การพิมพ์ (1998) จำกัด, 2536.
- ไพรัตน์ สุริย์พงศ์. สิว (Acne) . [Online]. Accessed 5 July 2002.
Available from <http://www.thaiclinic.com/acne.html>
- _____. การใช้ยากันแดด . [Online]. Accessed 28 March 2003.
Available from <http://www.thaiclinic.com/sunscreen.html>
- รัตน์ อัครพันธุ์. “The disease of sebaceous glands : acne.” ใน Dermatology 2000 ตำราโรคผิวหนังในเวชปฏิบัติปัจจุบัน, 46-55. ปรียา กุลละวณิชย์ และประวีตร พิศาลบุตร, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : บริษัท ไฮลิสติก พับลิชชิง จำกัด, 2540.
- วราภรณ์ สุวกุล. “เอกสารประกอบการเรียนการสอน เรื่อง ยาเตรียมขี้ผึ้งและครีม.” ภาควิชาเภสัชกรรม คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- วันชัย ศรีวิบูลย์. การกำกับดูแลการโฆษณาเครื่องสำอาง. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2539.
- วีรวรรณ แต่งแก้ว. การศึกษาคุณภาพมาตรฐานและเฝ้าระวังความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางประเภทสิว – ฝ้า. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2538.
- ศุภร เสรีรัตน์. พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2540.
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. กลุ่มนิติการ. รวมกฎหมายอาหารและยา . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2536
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. กองควบคุมเครื่องสำอาง. การศึกษาวิจัยเพื่อติดตามอันตรายที่เกิดจากการใช้เครื่องสำอาง. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2534.

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. กองควบคุมเครื่องสำอาง. คู่มือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2540.

_____. เอกสารประกอบการสัมมนา พนักงานเจ้าหน้าที่เรื่อง แนวทางการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านเครื่องสำอาง. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2539.

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. แนวทางการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคในส่วนภูมิภาคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2539.

สกี้อะไร [online]. Accessed 14 January 2002. Available from <http://www.geocities.com/HotSprings/Pesort/7341/>

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. การสร้างมาตรฐานในการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2537.

อรัญญา มโนสร้อย และจිරเดช มโนสร้อย. สารใหม่และวิทยาการใหม่ของเครื่องสำอาง. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2534.

อารทรา ปัญญาปฎิภาณ. การเลือกซื้อเครื่องสำอาง. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2545.

อารี สุขประเสริฐ “เอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่อง อันตรายจากการใช้เครื่องสำอาง.” ภาควิชาเภสัชวิทยา คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

Arudt, K.A. Manual of dermatologic therapeutics. Boston: Little Brown and Company, 1988.

Cunliffe, W.J. Acne. London: Martin Dunitz, 1989.

Ebling, F.J.G., and W.J. Cunliff. “Acne vulgaris.” In Textbook of Dermatology. 1715-1725. Edited by R.H. Champion, J.L. Burton, and F.J.G. Ebling. 5th ed. London : Blackwell Scientific Publications, 1992.

Noble, W.C., and J. Naidoo. Evolution of antibiotic resistance in Staphylococcus aureus : the role of the skin. London : Martin Dunitz, Ltd, 1978.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ก

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนบริหาร
แบบสอบถามโครงการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาการข้างเคียงจาก
ผลิตภัณฑ์รักษาสิวในวัยรุ่นจังหวัดนครปฐม

**แบบสอบถามโครงการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาการข้างเคียง
จากผลิตภัณฑ์รักษาสิวในวัยรุ่นจังหวัดนครปฐม**

คำชี้แจง **ประกอบการตอบแบบสอบถาม**

1. แบบสอบถามฉบับนี้วัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาการข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว โดยข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดแนวทางคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์รักษาสิว
2. ผู้ตอบแบบสอบถามชุดนี้ คือ วัยรุ่นในจังหวัดนครปฐม ที่มีอายุระหว่าง 13 – 19 ปี และเคยใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา
3. **ผลิตภัณฑ์รักษาสิว** ในแบบสอบถาม ครั้งนี้ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ ภายนอก ร่างกาย สำหรับทาใบหน้า หรือส่วนต่างๆ ของร่างกาย เพื่อรักษาสิว หรือเพื่อรักษาสิวและฝ้า ที่มีจำหน่ายในท้องตลาด อาจอยู่ในรูปของ แป้ง ครีม เจล สบู่ โฟม หรือ โลชั่น ที่มีฉลาก แสดงส่วนประกอบและคำอธิบายวิธีใช้ตลอดจนคำเตือนต่างๆ ยกเว้นผลิตภัณฑ์รักษาสิว ที่ได้รับจากแพทย์ ซึ่งไม่มีฉลาก แสดงส่วนประกอบ คำอธิบาย วิธีใช้และคำเตือนต่างๆ

ขอขอบพระคุณ ทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

นางวลีลักษณ์ พริ้งพัฒนพงษ์
ผู้วิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้และเติมข้อความหรือกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง
 ที่ตรงกับความเป็นจริง

1. ปัจจุบันท่านอายุ.....ปี (นับปีเต็มถ้าเกิน 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)
2. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
3. การศึกษาสูงสุด
 1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษา 3. ปวช. หรือ ปวส.
 4. อื่นๆ (ระบุ).....
4. อาชีพ 1. นักเรียนหรือนักศึกษา 2. อื่นๆ
5. ท่านเคยเป็นโรคภูมิแพ้หรือไม่ 0. ไม่เคย 1. เคย
6. ท่านเคยแพ้ยาหรือไม่ 0. ไม่เคย 1. เคย
7. ท่านเคยแพ้สารอื่นๆ เช่น อาหารทะเล แมลง หรือพืช หรือไม่
 0. ไม่เคย 1. เคย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่เลือกใช้ และการเกิดอาการแพ้หรืออาการผิดปกติจากการใช้ผลิตภัณฑ์

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้และเติมข้อความหรือกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง
 ที่ตรงกับความเป็นจริง

1. โปรดระบุชื่อผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่ท่านใช้ในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมาเพียง 1 ชื่อ.....

2. ท่านใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวในข้อ 1. ทาบริเวณใด
1. เฉพาะใบหน้า 2. ผิวหนังส่วนอื่นๆ
3. ทั้งใบหน้าและผิวหนังส่วนอื่นๆ
3. ท่านได้ผลิตภัณฑ์รักษาสิวในข้อ 1. มาจากแหล่งใด
1. คลินิกแพทย์ หรือโรงพยาบาล
2. ร้านขายยา
3. ร้านค้า
4. อื่นๆ.....
4. ผลิตภัณฑ์รักษาสิว ในข้อ 1. มีการแสดงข้อความสำคัญต่อไปนี้หรือไม่

การแสดงข้อความ	ไม่มี	มี
1. ชื่อผลิตภัณฑ์		
2. ประเภทหรือชนิดของผลิตภัณฑ์		
3. ชื่อส่วนประกอบหรือสารสำคัญ		
4. คำแนะนำหรือคำเตือนหรือวิธีใช้		
5. วัน เดือน ปี ที่ผลิต หรือ หมดอายุ		
6. ชื่อและที่ตั้งของผู้ผลิต		
7. เครื่องหมาย ออย.		

5. ขณะใช้หรือหลังจากใช้ผลิตภัณฑ์ทาสิว ในข้อ 1. ท่านเกิดอาการแพ้หรืออาการผิดปกติต่อไปนี้หรือไม่

อาการ	ไม่เกิดอาการ	เกิดอาการ
1. ผื่นแดง		
2. ผื่นแดงน้ำเหลืองไหล		
3. ผื่นแพ้แสง		
4. ผื่นระคายเคือง		
5. แสบคัน		
6. แสบร้อน		

อาการ	ไม่เกิดอาการ	เกิดอาการ
7. ผิวลอกแห้งเป็นขุย		
8. ผิวหรือบริเวณที่ทาเปลี่ยนสี		
9. หน้าแดง		
10. คัน หรือแดงเวลาถูกแสง		
11. อาการอื่นถ้ามี (ระบุ).....		
12. อาการอื่นถ้ามี (ระบุ).....		

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม การใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว

คำชี้แจง : ต่อไปนี้เป็นพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้และ
กาเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับพฤติกรรมที่เป็นจริงของท่าน

พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว	ไม่ได้ปฏิบัติ	ปฏิบัติ
1. ท่านได้อ่านฉลากคำแนะนำ หรือวิธีใช้ หรือข้อบ่งใช้ ก่อนที่จะใช้ผลิตภัณฑ์		
2. ท่านได้อ่านฉลากคำเตือนก่อนใช้ผลิตภัณฑ์		
3. ท่านได้อ่าน วัน เดือน ปี ที่ผลิตก่อนใช้ผลิตภัณฑ์		
4. ท่านได้ดู วัน เดือน ปี ที่หมดอายุก่อนใช้ผลิตภัณฑ์		
5. ท่านทำความสะอาดใบหน้า หรือผิวก่อนใช้ผลิตภัณฑ์		
6. ท่านใช้ผลิตภัณฑ์ในขนาดที่เห็นว่าเหมาะสมมากกว่าขนาดที่กำหนดในฉลากแนะนำ		
7. ท่านใช้ผลิตภัณฑ์ ตามเวลาและความถี่ที่ระบุในฉลากคำแนะนำ		
8. ท่านปฏิบัติตามวิธีใช้ที่กำหนดในฉลากคำแนะนำ		
9. ท่านหยุดใช้ยาเมื่อเห็นว่าอาการดีขึ้นหรือหายแล้ว ถึงแม้ว่าฉลากคำแนะนำระบุว่าให้ใช้จนครบตามจำนวนวันที่กำหนด		
10. ท่านได้ทดสอบการแพ้ก่อนใช้ผลิตภัณฑ์เป็นครั้งแรก		

จบการตอบแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

ภาคผนวก ข

การเกิดอาการข้างเคียงของผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่กลุ่มตัวอย่างใช้

มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 29 การเกิดอาการข้างเคียงของผลิตภัณฑ์รักษาสิวที่กลุ่มตัวอย่างใช้

การเกิดอาการข้างเคียงจาก การใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว	ชื่อผลิตภัณฑ์ : จำนวน (ร้อยละ)							
	Ponds cream	KA cream	Biore foam	Smooth E cream	Dr.Montri soap	Bionic acne cream	Seacare cream	Dr.Saroj cream
ไม่เกิดอาการข้างเคียง	15 (41.7)	13 (36.1)	9 (30.0)	7 (36.8)	3 (17.6)	5 (38.5)	3 (25.0)	3 (27.3)
เกิดอาการข้างเคียง	21 (58.3)	23 (63.9)	21 (70.0)	12 (63.2)	14 (82.4)	8 (61.5)	9 (75.0)	8 (72.7)
รวม	36 (100.0)	36 (100.0)	30(100.0)	19 (100.0)	17 (100.0)	13 (100.0)	12 (100.0)	11 (100.0)

การเกิดอาการข้างเคียงจาก การใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว	ชื่อผลิตภัณฑ์ : จำนวน (ร้อยละ)							
	Dove cream	Pises Powder	Johnson Clean & Clear	Nivea cream	Care soap	Tea Tree foam	Dr.Somchai soap	Acne gel
ไม่เกิดอาการข้างเคียง	4 (36.4)	6 (36.1)	3 (30.0)	5 (36.8)	4 (50.0)	1 (16.7)	1 (20.0)	0 (0.0)
เกิดอาการข้างเคียง	7 (63.6)	5 (63.9)	7 (70.0)	3 (63.2)	4 (50.0)	5 (83.3)	4 (80.0)	5 (100.0)
รวม	11 (100.0)	11 (100.0)	10 (100.0)	8 (100.0)	8 (100.0)	6 (100.0)	5 (100.0)	5 (100.0)

การเกิดอาการข้างเคียงจาก การใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว	ชื่อผลิตภัณฑ์ : จำนวน (ร้อยละ)							
	Lux soap	Citra lotion	Mistine cream	Tros foam	Sarorux cream	ครีมอาร์เซ่	Giffarine cream	Pan cosmetics cream
ไม่เกิดอาการข้างเคียง	2 (40.0)	3 (60.0)	0 (0.0)	3 (75.0)	1 (33.3)	1 (33.3)	2 (66.7)	2 (66.7)
เกิดอาการข้างเคียง	3 (60.0)	2 (40.0)	4 (100.0)	1 (25.0)	2 (66.7)	2 (66.7)	1 (33.3)	1 (33.3)

รวม	5(100.0)	5(100.0)	4 (100.0)	4(100.0)	3 (100.0)	3 (100.0)	3 (100.0)	3 (100.0)
-----	----------	----------	-----------	----------	-----------	-----------	-----------	-----------

ตารางที่ 29 (ต่อ)

การเกิดอาการข้างเคียงจาก การใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว	ชื่อผลิตภัณฑ์ : จำนวน (ร้อยละ)							
	Johnson soap	Tamarind soap	Golden Herbs.	สบู่ซิง	Avon cream	Honey V lotion	สบู่ว่านหางจระเข้	ครีมเกสซ์
ไม่เกิดอาการข้างเคียง	1 (33.3)	1 (50.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (50.0)	1 (50.0)	0 (0.0)	2 (100.0)
เกิดอาการข้างเคียง	2 (66.7)	1 (50.0)	2 (100.0)	2 (100.0)	1 (50.0)	1 (50.0)	2 (100.0)	0 (0.0)
รวม	3 (100.0)	2 (100.0)	2 (100.0)	2 (100.0)	2 (100.0)	2 (100.0)	2 (100.0)	2 (100.0)

การเกิดอาการข้างเคียงจาก การใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว	ชื่อผลิตภัณฑ์ : จำนวน (ร้อยละ)							
	Ziitaway cream	ครีมกวนอิม	ครีมโอเปร่า	ครีมป๊อบ	Dio Snow cream	Clinda M lotion	Mysolone cream	ครีม ซิง ซิง
ไม่เกิดอาการข้างเคียง	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
เกิดอาการข้างเคียง	2 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)
รวม	2 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)

การเกิดอาการข้างเคียงจาก การใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว	ชื่อผลิตภัณฑ์ : จำนวน (ร้อยละ)							
	ครีมเหม่ยหลิง	สบู่เนกแก้ว	สบู่ดอกบัวคู่	C' care cream	Olay cream	ครีมแตงกวา	Suprederm cream	Dermasol cream

ไม่เกิดอาการข้างเคียง	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)
เกิดอาการข้างเคียง	1 (100.0)	1 (100.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
รวม	1 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)	1 (100.0)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางวลีลักษณ์ พริ้งพัฒน์พงษ์
ที่อยู่	99/2 หมู่ 1 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110
ที่ทำงาน	ฝ่ายเภสัชกรรม โรงพยาบาลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัด นครปฐม 73110 โทรศัพท์ (034) 311021, 321998 ต่อ 112
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2530	สำเร็จการศึกษาปริญญาเภสัชศาสตรบัณฑิต จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2541	ศึกษาต่อระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการคุ้มครองผู้บริโภค ด้านสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2530 – 2532	เภสัชกร 3 โรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2532 – 2535	เภสัชกร 4 โรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2535 – 2538	เภสัชกร 5 โรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2538 – 2541	เภสัชกร 6 โรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2541 – ปัจจุบัน	เภสัชกร 7 โรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาเภสัชศาสตร์